

Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών
Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Μουσικών Σπουδών

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης
Σχολή Καλών Τεχνών
Τμήμα Μουσικών Σπουδών

Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Σχολή Μουσικής και
Οπτικοακουστικών Τεχνών
Τμήμα Μουσικών Σπουδών

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Σχολή Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών
Επιστημών και Τεχνών
Τμήμα Μουσικής
Επιστήμης και Τέχνης

Διατμηματικό Συνέδριο 2017

υπό την αιγίδα της
Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας

Παραλλαγές
Επεξεργασίες
Μεταμορφώσεις

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Θεσσαλονίκη, 1-3 Δεκεμβρίου 2017

Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών Α.Π.Θ.

ΤΕΛΛΟΓΛΕΙΟ
ΊΔΡΥΜΑ
ΤΕΧΝΩΝ
Α.Π.Θ.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Παρασκευή 1 Δεκεμβρίου

	Αίθουσα Α	Αίθουσα Β
10:00-11:00	<i>Εγγραφές</i>	
11:00-11:30	<i>Έναρξη συνεδρίου - χαιρετισμοί</i>	
11:30-13.30	[ΕΟΝΜ] Ιστορικές και κοινωνικές μελέτες	Μουσικές του 20ού αιώνα
13:30-15:30	<i>Μεσημβρινό διάλειμμα</i>	
15:30-17:00	[ΕΟΜΘΑ] Μουσική θεωρία και ανάλυση Ι: Αρμονικές και αντιστιχτικές επεξεργασίες └	<u>ΕΟΒΜΣ] Στρογγυλή τράπεζα:</u> "Η διδασκαλία της βυζαντινής μουσικής: η τριτοβάθμια αφουγκράζεται την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση"
17:00-17:30	<i>Διάλειμμα για καφέ</i>	
17:30-19:00	Βυζαντινή μουσική Ι: Παραλλαγές και μεταμορφώσεις	[ΕΟΜΘΑ] Μουσική θεωρία και ανάλυση ΙΙ: Η ανάπτυξη στον 20ό αιώνα
19:30-20:30	Συναυλία της Τζαζ Ορχήστρας (Big Band) Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, Πανεπιστημίου Μακεδονίας - «Τζαζ Ανθολόγιο» (μουσ. διεύθ. Θ. Ζέρβας)	

Σάββατο 2 Δεκεμβρίου

	Αίθουσα Α	Αίθουσα Β
09:30-11.00	Βυζαντινή μουσική ΙΙ: Διδασκαλία και αφηγήσεις	Μουσικοθεραπεία
11:00-11:30	<i>Διάλειμμα για καφέ</i>	
11:30-13.30	[ΕΟΟ] Οι απαρχές της όπερας και οι μεταμορφώσεις του σολιστικού ύφους	[ΕΟΝΜ] Νεοελληνική μουσική δημιουργία Ι
13:30-15:00	<i>Μεσημβρινό διάλειμμα</i>	
15:00-17:00	<i>Συνέλευση Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας</i>	-
17:30-19.00	[ΕΟΜΘΑ] Μουσική θεωρία και ανάλυση ΙΙΙ: Μορφολογικές δομές της Σχολής της Βιέννης	Βυζαντινή μουσική ΙΙΙ: Κωδικολογία, ακουστική και οργανολογία
19:00-19:30	<i>Διάλειμμα για καφέ</i>	
19:30-20:30	Στρογγυλή τράπεζα εις μνήμην Ολυμπίας Φράγκου-Ψυχοπαίδη	[ΕΟΒΜΣ] Δ΄ Συνάντηση Ακαδημαϊκού Βυζαντινομουσικολογικού Δικτύου
20:30-21:30	Συναυλία Σταματίας Γεροθανάση - Ερμή Θεοδωράκη (φωνή - πιάνο), με έργα Μητρόπουλου, Σισιλιάνου, Βλητάκη	

Κυριακή 3 Δεκεμβρίου

	Αίθουσα Α	Αίθουσα Β
09:30-11:00	Εθνομουσικολογία	Φιλοσοφία και αισθητική
11:00-11:30	<i>Διάλειμμα για καφέ</i>	
11:30-14:00	[ΕΟΝΜ] Νεοελληνική μουσική δημιουργία II	[ΕΟΟ] Δραματοουργία και αισθητική της όπερας του 19ου και 20ού αιώνα
14:00-15:30	<i>Μεσημβρινό διάλειμμα</i>	
15:30-17:00	<u>Στρογγυλή τράπεζα</u> "Η Μουσική Εικονογραφία στην Ελλάδα: παρελθόν και μέλλον"	Αστική λαϊκή μουσική
17:00-17:30	<i>Διάλειμμα για καφέ</i>	
17:30-18:30	Στρογγυλή τράπεζα εις μνήμην Δημήτρη Θέμελη	
18:30-19:30	Διάλεξη - Συναυλία με έργα Δημήτρη Θέμελη με τους Χριστίνα Σιδηροπούλου, Δημήτριο Δελφινόπουλο και Εύη Δελφινόπουλου Χορωδιακά έργα Δημήτρη Θέμελη, με το Χορωδιακό Εργαστήρι του Τ.Μ.Σ. υπό τη διεύθυνση της Εριφύλης Δαμιανού	-

Συνεδρίες υπό την αιγίδα ερευνητικών ομάδων της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας:

[ΕΟΝΜ]: Ερευνητική Ομάδα "Νεοελληνική Μουσική (19ος-21ος αι.)"

[ΕΟΜΘΑ]: Ερευνητική Ομάδα "Μουσική Θεωρία και Ανάλυση"

[ΕΟΟ]: Ερευνητική Ομάδα "Όπερα"

[ΕΟΒΜΣ]: Ερευνητική Ομάδα "Βυζαντινές Μουσικές Σπουδές"

[ΕΟΜΕ]: Ερευνητική Ομάδα "Μουσική Εικονογραφία"

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Παρασκευή 1 Δεκεμβρίου

	Αίθουσα Α		Αίθουσα Β
10:00-11:00	Εγγραφές		
11:00-11:30	Έναρξη συνεδρίου - χαιρετισμοί		
	<u>[ΕΟΝΜ] Ιστορικές και κοινωνικές μελέτες</u> Προεδρεύουσα: Εύη Νίκα-Σαμψών		<u>Μουσικές του 20ού αιώνα</u> Προεδρεύουσα: Εύα Μαντζουράνη
11:30-12.00	Αθανάσιος Τρικούπης, Δήμητρα Μπαντέκα: "Η διάδοση της δυτικής μουσικής στην Κωνσταντινούπολη από τους Έλληνες κατά το β' μισό του 19ου αιώνα"	11:30-12.00	Βικτωρία Ζόρα: "Δημιουργία της Δεύτερης Σονάτας για βιολί και πιάνο, έργο 94bis, του Σεργκέι Προκόφιεβ: μεταγραφή ή νέο αυτοτελές έργο;"
12.00-12.30	Δέσποινα Αυθεντοπούλου, Γιώργος Σακαλλιέρος: "Το δημοτικό τραγούδι στα σχολικά εγχειρίδια κατά το πρώτο μισό του 20ού αιώνα"	12.00-12.30	Αναστασία Γεωργάκη: "Ηχομυθολογικά αρχέτυπα στα ηλεκτρακουστικά και μεικτά έργα του F. B. Mache (1938-)"
12.30-13.00	Τάσος Κολυδάς: "Η κλασική κιθάρα στην Ελλάδα κατά το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα: όψεις της μεταμόρφωσης ενός μουσικού οργάνου από τη σκοπιά του ρεπερτορίου"	12.30-13.00	Σπύρος Δεληγιαννόπουλος: "Οι πιανιστικές συλλογές του Michael Finnissy, Verdi Transcriptions, Gershwin Arrangements και English Country Tunes: τρεις μεταμοντέρνες μεταμορφώσεις με όχημα το πιάνο"
13.00-13.30	Χρύσα Σκαρλάτου, Γιώργος Σακαλλιέρος: "Η Μακεδονική Καλλιτεχνική Εταιρεία «Τέχνη»: η συνεισφορά της στη μουσική ζωή της Θεσσαλονίκης - μια πρώτη προσέγγιση"	13.00-13.30	Νίκος Πουλάκης: "«Ποτέ δεν θα ξεχάσω το Σαββατοκύριακο που πέθανε η Λόρα»: παραλλαγές, επεξεργασίες και μεταμορφώσεις του θέματος στην κινηματογραφική μουσική"
13:30-15:30	Μεσημβρινό διάλειμμα		
	<u>[ΕΟΜΘΑ] Μουσική θεωρία και ανάλυση Ι:</u> <u>Αρμονικές και αντιστικτικές επεξεργασίες</u> Προεδρεύων: Κώστας Τσούγκρας		<u>[ΕΟΒΜΣ] Στρογγυλή τράπεζα:</u> Συντονιστές: Αχιλλέας Χαλδαιάκης και Μαρία Αλεξάνδρου
15.30-16.00	Πέτρος Βούβαρης: "Back to Bach: Ζητήματα περιτροπικής οργάνωσης στη μορφολογική δομή της φούγκας σε Ντο ελάσσονα, BWV 847"	15:30-17:00	"Η διδασκαλία της βυζαντινής μουσικής: η τριτοβάθμια αφουγκράζεται την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση"
16.00-16.30	Θάλεια Αδελφοπούλου: "Ζητήματα αρμονικής και αντιστικτικής μακροδομής στο <i>Aux cyprès de la Villa d' Este I</i> του Franz Liszt"		
16.30-17.00	Εύα Μαντζουράνη: "Από το <i>Méditation</i> στο <i>Ave Maria</i> : Gounod και η τέχνη της καλοσυγκερασμένης επεξεργασίας"		

17:00-17:30	Διάλειμμα για καφέ		
17:30-18:00	<u>Βυζαντινή μουσική Ι: Παραλλαγές και μεταμορφώσεις</u> Προεδρεύων: Αχιλλέας Χαλδαιάκης Χρυσοβαλάντης Ιωαννίδης: "Άγνωστα 'παραλλαγιστά' ιδιόμελα και η 'μεταμόρφωσή' τους σε εκπαιδευτικές ασκήσεις στο πλαίσιο της προθεωρίας των βυζαντινών και μεταβυζαντινών παπαδικών"	17:30-18:00	<u>[ΕΟΜΘΑ] Μουσική θεωρία και ανάλυση II: Η ανάπτυξη στον 20ό αιώνα</u> Προεδρεύων: Κώστας Χάρδας Μαρία Σουρτζή: "Αρχές συμμετρίας και παραλλαγής στο 2ο μέρος της <i>Συμφωνίας</i> op. 21 του Anton Webern"
18:00-18:30	Φλώρα Κρητικού: "'Επεξεργασίες και παραλλαγές' συνθέσεων του Μανουήλ Χρυσάφη (15ος αι.) από τον Αντώνιο Επισκοπόπουλο (16ος αι.)"	18:00-18:30	Πηνελόπη Παπαγιαννοπούλου: "Η ανάπτυξη ως συνθετική αρχή και ως μέρος της μορφής στα κοντσέρτα του Νίκου Σκαλκώτα"
18:30-19:00	Βασίλειος Σαλτερής: "Παραλλαγές, επεξεργασίες και μεταμορφώσεις στο έργο του Πέτρου Μπερεκέτη"	18:30-19:00	Γιώργος Ζερβός: "Η έννοια της ανάπτυξης υπό το πρίσμα της μουσικής του 20ού αιώνα"
19:30-20:30	Συναυλία της Τζαζ Ορχήστρας (Big Band) Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης Πανεπιστημίου Μακεδονίας - «Τζαζ Ανθολόγιο» (Μουσική διεύθυνση, Θανάσης Ζέρβας)		-

Σάββατο 2 Δεκεμβρίου

	Αίθουσα Α		Αίθουσα Β
	<p><u>Βυζαντινή μουσική II: Διδασκαλία και αφηγήσεις</u> Προεδρεύων: Εμμανουήλ Γιαννόπουλος</p>		<p><u>Μουσικοθεραπεία</u> Προεδρεύουσα: Καίτη Ρωμανού</p>
09:30-10:00	Ομάδα Παλαιογραφίας Βυζαντινής Μουσικής από το Τ.Μ.Σ. του Α.Π.Θ.: "Διδασκαλία βυζαντινής μουσικής υπό παλαιά και νέα πρίσματα"	09:30-10:00	Ποθεινή Βαϊούλη: "Κοινωνικό, θεραπευτικό και πολιτισμικό πλαίσιο στην μουσική επικοινωνία: Εξερευνώντας την θεραπευτική σχέση μουσικά"
10.00-10.30	Αντώνης Κωνσταντινίδης: "Παραλλαγές και μεταλλάξεις στη θεωρητική γραφή της ψαλτικής τέχνης"	10.00-10.30	Ντόρα Ψαλτοπούλου-Καμίνη, Δημοσθένης Σπανουδάκης: "Μουσικοθεραπεία και διεπιστημονικές έρευνες μουσικής – ιατρικής"
10.30-11.00	Αχιλλέας Χαλδαιάκης: "Αφηγήσεις ζωής ψαλτάδων: οδηγός βιογραφικής προσέγγισης της εμπειρίας της ψαλτικής"		
11:00-11:30	<i>Διάλειμμα για καφέ</i>		
	<p><u>[ΕΟΟ] Οι απαρχές της όπερας και οι μεταμορφώσεις του σολιστικού ύφους</u> Προεδρεύων: Νίκος Μαλιάρας</p>		<p><u>[ΕΟΝΜ] Νεοελληνική μουσική δημιουργία I</u> Προεδρεύων: Ιωάννης Φούλιας</p>
11:30-12.00	Εύη Νίκα-Σαμψών: "Claudio Monteverdi: όψεις και δραματουργικές μεταμορφώσεις της seconda pratica"	11:30-12.00	Μαρία Ντούρου: "Ο Σπύρος Δήμας στα ίχνη του Γιάννη Ανδρέου Παπαϊωάννου"
12.00-12.30	Σταματία Γεροθανάση: "Ποππαία και Νέρωνας. Δραματουργικές παραλλαγές, επεξεργασίες και μεταμορφώσεις ενός ιστορικού θέματος"	12.00-12.30	Καίτη Ρωμανού: "Οι μεταμορφώσεις του «στρατιώτη» του Φάνου Δυμιώτη"
12.30-13.00	Άννα-Μαρία Ρεντζεπέρη: "Τα ομηρικά έπη ως πηγή έμπνευσης στη θεματολογία της όπερας – διαμορφώσεις στην εξέλιξη της υπόθεσης"	12.30-13.00	Γεωργία-Μαρία Τσερπέ: "Π. Ματέυ, Ν. Κυπουργός, Χρ. Σαμαράς: μορφές του παραδοσιακού τραγουδιού «Άστραψεν η Ανατολή»"
13.00-13.30	Άννα Παπαγιαννάκη-Διβανή, Ελπίδα Περδίκη: "Μεταμορφώσεις του ποιητικού λόγου - Όταν η άδουσα φωνή προηγείται: προς μία πρώτη μετάφραση στην ελληνική των μαδριγαλιών του Claudio Monteverdi - θεωρητικοί προβληματισμοί και ζητήματα ερμηνείας"	13.00-13.30	Αγγελική Κορδέλλου: "Το μουσικό παρελθόν της Φόνισσας του Γ. Κουμεντάκη"
13:30-15:00	<i>Μεσημβρινό διάλειμμα</i>		

15:00-17:00	Συνέλευση Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας		-
17:30-18:00	<u>[ΕΟΜΘΑ] Μουσική θεωρία και ανάλυση III:</u> <u>Μορφολογικές δομές της Σχολής της Βιέννης</u> Προεδρεύων: Γιώργος Ζερβός	17:30-18:00	<u>Βυζαντινή μουσική III:</u> <u>Κωδικολογία, ακουστική και οργανολογία</u> Προεδρεύουσα: Μαρία Αλεξάνδρου
18:00-18:30	Ιωάννης Φούλιας: "Η έκθεση και η επανέκθεση ως πεδία ενδελεχούς ανάπτυξης του θεματικού υλικού στα μέρη υπό μορφήν σονάτας των κουαρτέτων εγχόρδων op. 64 του Joseph Haydn"	18:00-18:30	Εμμανουήλ Γιαννόπουλος: "Χειρόγραφες ψαλτικές συλλογές των αρχών του 19ου αιώνα"
18:30-19:00	Κώστας Τσούγκρας: "Η μορφή ως διαλεκτική διεργασία: μια συνδυαστική ανάλυση της ανάπτυξης-επανεκθέσης στο πρώτο μέρος της Σονάτας op. 53 του L. v. Beethoven"	18:30-19:00	Παναγιώτης Δημητριάδης: "Ακουστικές συχνότητες σχετικές με τα διαστήματα της βυζαντινής μουσικής και σε σχέση με την ευρωπαϊκή μουσική. Χρήση μουσικού οργάνου ως αναφορά των βυζαντινών διαστημάτων και της ευρωπαϊκής μουσικής"
	Κώστας Χάρδας: "Μεταμόρφωση από τα μέσα: δυναμικότητα και κυκλικότητα στις μορφολογικές δομές της Σονάτας op. 57 του L. v. Beethoven"		Ελένη Καλλιμοπούλου: "Το Παναρμόνιο όργανο: μουσικές τροχιές ανάμεσα στη Δύση και την Ανατολή"
19:00-19:30	<i>Διάλειμμα για καφέ</i>		
19:30-20:30	Στρογγυλή τράπεζα εις μνήμην Ολυμπίας Φράγκου-Ψυχοπαίδη Συντονιστής: Νίκος Μαλιάρας Συμμετέχουν: Μάρκος Τσέτσος, Γιώργος Ζερβός, Ιωάννης Φούλιας και Νίκος Μαλιάρας	19:30-20:30	[ΕΟΒΜΣ] Δ΄ Συνάντηση Ακαδημαϊκού Βυζαντινομουσικολογικού Δικτύου
20:30-21:30	Συναυλία Σταματίας Γεροθανάση - Ερμή Θεοδωράκη (φωνή - πιάνο), με έργα Δ. Μητρόπουλου, Γ. Σισιλιάνου, Μ. Βλητάκη		-

Κυριακή 3 Δεκεμβρίου

	Αίθουσα Α		Αίθουσα Β
	Εθνομουσικολογία Προεδρεύουσα: Ελένη Καλλιμοπούλου		Φιλοσοφία και αισθητική Προεδρεύουσα: Αναστασία Σιώψη
09:30-10:00	Θύμιος Ατζακάς: "Taksim: διαχρονικότητα και μεταμόρφωση. Ιστορικές αναδρομές, σχολιασμοί και αναστοχασμοί επάνω στην «επιτόπια» συνθετική πράξη του makam μουσικού-δημιουργού"	09:30-10:00	Σωκράτης Γεωργιάδης: "L'homme armé: Μία λειτουργία για τις μάζες. Μεταμορφώσεις και παραλλαγές πάνω σ' ένα επίμονο θέμα"
10.00-10.30	Λάμπρος Ευθυμίου: "Παραλλαγές του τραγουδιού 'Zidanje Skadra' στις χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας"	10.00-10.30	Πάρις Κωνσταντινίδης: "Η συμφωνική ορχήστρα μεταξύ σχολής και άσχολίας. Ιδεολογικοί μετασχηματισμοί του κοινωνικού ρόλου της μουσικής"
10.30-11.00	Αθηνά Κατσανεβάκη: "Η παραλλαγή στην παραδοσιακή φόρμα ως νεωτερισμός, συνέχεια, και αναδημιουργία"	10.30-11.00	Ιάκωβος Στάινχάουερ: "Μουσικές και εικαστικές μεταμορφώσεις"
11:00-11:30	Διάλειμμα για καφέ		
	[ΕΟΝΜ] Νεοελληνική μουσική δημιουργία II Προεδρεύων: Γιώργος Σακαλλιέρος		[ΕΟΟ] Δραματοουργία και αισθητική της όπερας του 19ου και 20ού αιώνα Προεδρεύουσα: Άννα-Μαρία Ρεντζεπέρη
11:30-12.00	Νίκος Μαλιάρης: "Ελένης Λαμπίρη, Συμφωνία σε σι ελάσσονα: Ένα σημαντικό, αλλά άγνωστο έργο"	11:30-12.00	Δήμητρα Χόνδρου: "Gioacchino Rossini (1792-1868): εξετάζοντας τις συνθετικές και δραματουργικές ιδιαιτερότητες των παραλλαγμένων εκδοχών μιας opera seria. Η περίπτωση του Μωάμεθ Β' (Maometto II)"
12.00-12.30	Σταματία Γεροθανάση - Ερμής Θεοδωράκης: "Ερμηνευτικές παραλλαγές, επεξεργασίες και μεταμορφώσεις του έργου του Μητρόπουλου 14 Invenzioni, για φωνή και πιάνο, σε ποίηση Κωνσταντίνου Καβάφη"	12.00-12.30	Αναστασία Σιώψη: "Η σκηνική δράση στο έργο του Ρίχαρντ Βάγκνερ με βάση τις μεταγενέστερες θεωρίες του"
12.30-13.00	Λορέντα Ράμου [διάλεξη - ρεσιτάλ]: "Η τεχνική της παραλλαγής στα πιανιστικά έργα του Νίκου Σκαλκώτα"	12.30-13.00	Μαριάννα Σιδερή: "Φάλσταφ: Η μεταμόρφωση του σαιξπηρικού ήρωα από τον Βέρντι και τον Μπόιτο για το ιταλικό μουσικό θέατρο"
13.00-13.40	Ρεσιτάλ πιάνου Λορέντας Ράμου , με έργα Νίκου Σκαλκώτα	13.00-13.30	Γεωργία Πετρούδη: "Μπίλυ Μπαντ – το ταξίδι της «ταραχώδους» ολοκλήρωσης της όπερας του Μπ. Μπρίττεν"
14:00-15:30	Μεσημβρινό διάλειμμα		

15:30-17:00	<p><u>Στρογγυλή τράπεζα</u> Συντονίστριες: Αλεξάνδρα Γουλάκη Βουτυρά, Αντωνία Ρουμπή</p> <p>[ΕΟΜΕ] "Η Μουσική Εικονογραφία στην Ελλάδα: παρελθόν και μέλλον"</p>	<p>15:30-16:00</p> <p>16.00-16.30</p> <p>16.30-17.00</p>	<p><u>Αστική λαϊκή μουσική</u> Προεδρεύουσα: Γεωργία Πετρούδη</p> <p>Σπύρος Δελέγκος: "Η εκ των συνθηκών σκλήρυνση των μαλακών διαστημάτων: μια μορφή εκσυγχρονισμού στο χώρο της ελληνικής αστικής λαϊκής μουσικής του Μεσοπολέμου"</p> <p>Γιώργος Κοκκώνης: "Το χασάπικο, απ' την Πόλη στην Αθήνα"</p> <p>Νίκος Ορδουλίδης: "Αθήνα: Ταταυλιανό / New York: Beykos"</p>
17:00-17:30	Διάλειμμα για καφέ		
17:30-18:30	<p>Στρογγυλή τράπεζα εις μνήμην Δημήτρη Θέμελη Συντονίστρια: Εύη Νίκα-Σαμψών</p> <p>Συμμετέχουν: Δημήτρης Γιάννου, Αλεξάνδρα Γουλάκη-Βουτυρά, Εύη Νίκα Σαμψών, Γιώργος Ζερβός και Εριφύλη Δαμιανού</p>		-
18:30-19:30	<p>Διάλεξη - Συναυλία με έργα Δημήτρη Θέμελη, με τους Χριστίνα Σιδηροπούλου (πιάνο), Δημήτριο Δελφινόπουλο (βιόλα) και Εύη Δελφινόπουλου (βιολί)</p> <p>Χορωδιακά έργα Δημήτρη Θέμελη, με το Χορωδιακό Εργαστήρι του Τ.Μ.Σ. υπό τη διεύθυνση της Εριφύλης Δαμιανού</p>		-

Συνεδρίες/στρογγυλές τράπεζες υπό την αιγίδα ερευνητικών ομάδων της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας:

[ΕΟΝΜ]: Ερευνητική Ομάδα "Νεοελληνική Μουσική (19ος-21ος αι.)"

[ΕΟΜΘΑ]: Ερευνητική Ομάδα "Μουσική Θεωρία και Ανάλυση"

[ΕΟΟ]: Ερευνητική Ομάδα "Όπερα"

[ΕΟΒΜΣ]: Ερευνητική Ομάδα "Βυζαντινές Μουσικές Σπουδές"

[ΕΟΜΕ]: Ερευνητική Ομάδα "Μουσική Εικονογραφία"

ΣΥΝΑΥΛΙΕΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ 9ου ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Παρασκευή 1 Δεκεμβρίου

Συναυλία της Τζαζ Ορχήστρας (Big Band)
Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, Πανεπιστημίου Μακεδονίας
«Τζαζ Ανθολόγιο»

Πρόγραμμα

<i>Moon River</i>	Henry Mancini & Johnny Mercer, arr.: Jerry Sheppard
<i>Such Sweet Thunder</i>	Duke Ellington & Billy Strayhorn, trans.: David Berger
<i>Blue Flash</i>	Θανάσης Ζέρβας
<i>A Night in Tunisia</i>	'Dizzy' Gillespie & John Paparelli, arr.: Glenn Osser
<i>Going to Chicago</i>	Count Basie
<i>Oye Como Va</i>	Tito Puente, arr.: M. Ph. Mossman
<i>Freddie Freeloader</i>	Miles Davis, arr.: Rodger Holmes

Μουσική διεύθυνση: Θανάσης Ζέρβας

Αίθουσα Α (Αμφιθέατρο Τελλογλείου Ιδρύματος Α.Π.Θ.)
19.30-20.30

Σάββατο 2 Δεκεμβρίου

Συναυλία Σταματίας Γεροθανάση - Ερμή Θεοδωράκη (φωνή - πιάνο)

Πρόγραμμα

Δημήτρης Μητρόπουλος (1896-1960):

(i) *Κασσιανή* (σε ποίηση Κωστή Παλαμά)

(ii) Από τις *14 Invenzioni* (σε ποίηση Κωνσταντίνου Καβάφη):

- I. *Preludio a 4 Voci* ["Ήδονη"]
- II. *Canon a 3 Voci (per diminuzione e per movimento contrario)* ["Γιὰ νὰ ῥθουν"]
- III. *Prologo - Fughetta - Epilogo a 4 Voci* ["Μιά νύχτα"]
- IV. *Prologo - Fughetta - Epilogo a 4 Voci* ["Ἡ ἀρχὴ τῶν"]
- V. *Canon a 2 Voci* [Νὰ μείνει"]
- VI. *Canon* ["Ἐν ἀπογνώσει"]
- VII. *Passacaglia a 3 Voci* ["Γκρίζα"]

Γιώργος Σισυλιάνος (1920-2005), *Études compositionelles* (για σόλο πιάνο)

Μανώλης Βλητάκης (1967-), *Blue Notes* (για σόλο πιάνο)

Δημήτρης Μητρόπουλος, *Soeur Béatrice* - Όπερα σε 3 πράξεις: επιλεγμένα μέρη

Αίθουσα Α (Αμφιθέατρο Τελλογλείου Ιδρύματος Α.Π.Θ.)
20.30-21.30

Κυριακή 3 Δεκεμβρίου

Ρεσιτάλ πιάνου Λορέντας Ράμου, με έργα Νίκου Σκαλκώτα

Πρόγραμμα

Έργα για πιάνο της περιόδου του Βερολίνου 1924-1927:

Griechische Suite

Suite (1924)

Sonatina

15 Μικρές Παραλλαγές

Τα Παγανά (α' εκδοχή της χορευτικής σουίτας,
πρόσφατα ανακαλυφθείσας από τον Γ. Σαμπροβαλάκη)

Αίθουσα Α (Αμφιθέατρο Τελλογλείου Ιδρύματος Α.Π.Θ.)
13.00-13.40

**I. Διάλεξη - Συναυλία με έργα Δημήτρη Θέμελη, με τους Χριστίνα Σιδηροπούλου (πιάνο),
Δημήτριο Δελφινόπουλο (βιόλα) και Εύη Δελφινόπουλου (βιολί)**

- Διάλεξη Χριστίνας Σιδηροπούλου: "Διαδρομές στο συνθετικό έργο του Δημήτρη Θέμελη (1931-2017)"
- Συναυλία: "Μορφές μουσικής δωματίου με πιάνο" – Έργα του Δημήτρη Θέμελη για βιόλα - πιάνο & βιολί - πιάνο [Δημήτριος Δελφινόπουλος (βιόλα), Εύη Δελφινόπουλου (βιολί), Χριστίνα Σιδηροπούλου (πιάνο)]

Πρόγραμμα

- *Τραγούδι χωρίς λόγια* αρ. 2, για βιόλα και πιάνο (2010)
Andante cantabile e molto espressivo
- Ντούο για βιόλα και πιάνο - *Βαλς* αρ. 1 (2011)
Allegretto grazioso
- *Tango Rebetico* - Ντούο για βιόλα και πιάνο (1966)
Moderato con moto
- Σονατίνα για βιόλα και πιάνο (2005)
  - I. Moderato
  - II. Andante cantabile
  - III. Allegro moderato
- Σονάτα αρ. 1 για βιόλα και πιάνο (2015)
  - I. Andante cantabile
  - II. Andante cantabile e molto sostenuto
  - III. Allegro

Δημήτριος Δελφινόπουλος, βιόλα
Χριστίνα Σιδηροπούλου, πιάνο

- Μπαλάντα για βιολί και πιάνο, έργο 11 (1979)
Adagio (ma non tanto) – piu Allegro – Allegretto
- Σονάτα αρ. 1 για βιολί και πιάνο (2011)
  - I. Allegro moderato - Piu Allegro
  - II. Andantino
  - III. Allegro molto – Presto
- Σουίτα για βιολί και τσέμπαλο ή πιάνο, έργο 91 (2011)
  - I. Adagio con moto
  - II. Tango: Moderato con moto
- *Αρχαϊκή Σουίτα* για βιολί και πιάνο (2014)
  - I. Αρχαίο θέμα από Λαυρεωτική [1^{ος} π.Χ. αιώνας]
Moderato con moto
  - II. Αρχαίο θέμα από Μηλιές Πηλίου [4^{ος} π.Χ. αιώνας]
Andante con moto
  - III. Θέμα από το Ιερό του Ηρακλή Παγκράτη [Αθήνα 4^{ος} π.Χ. αιώνας]
Adagio con moto
  - IV. Θέμα από Αρχαία Μεσσήνη [4^{ος} π.Χ. αιώνας]
Andantino
  - V. Finale: Αρχαίο θέμα από τα Βρασνά Νομού Θεσσαλονίκης [4^{ος} π.Χ. αιώνας]
Allegro
  - VI. Αρχαίο θέμα από Λαυρεωτική [1^{ος} π.Χ. αιώνας]
Allegro molto

**Εύη Δελφινόπουλου, βιολί
Χριστίνα Σιδηροπούλου, πιάνο**

**II. Χορωδιακά έργα Δημήτρη Θέμελη,
με το Χορωδιακό Εργαστήρι του Τ.Μ.Σ. υπό τη διεύθυνση της Εριφύλης Δαμιανού**

Πρόγραμμα

- Σε ποια θάλασσα, για μεικτή χορωδία, σε ποίηση Γιώργου Θέμελη
- Δώδεκα κτύπησαν οι δείκτες, για μεικτή χορωδία, σε ποίηση Γιώργου Θέμελη

**Αίθουσα Α (Αμφιθέατρο Τελλογλείου Ιδρύματος Α.Π.Θ.)
18.30-19.30**

* * *

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

[ΕΟΝΜ]¹ Ιστορικές και κοινωνικές μελέτες

Αθανάσιος Τρικούπης & Δήμητρα Μπαντέκα: "Η διάδοση της δυτικής μουσικής στην Κωνσταντινούπολη από τους Έλληνες κατά το β' μισό του 19ου αιώνα"

Η παρούσα ανακοίνωση έχει ως στόχο την ενδεικτική καταγραφή και εκτίμηση της εκπαιδευτικής και καλλιτεχνικής πορείας του ελληνισμού της Κωνσταντινούπολης στον χώρο της δυτικής μουσικής κατά το β' μισό του 19ου αιώνα και την ανάδειξη της συμβολής του στον μουσικό εξευρωπαϊσμό του σύγχρονου τουρκικού κράτους. Οι Έλληνες της Πόλης διαμόρφωσαν όλες τις προϋποθέσεις για τη καλλιέργεια και τη διάδοση της ευρωπαϊκής μουσικής: την εισήγαγαν στο εκπαιδευτικό σύστημά τους, ίδρυσαν πλειάδα μουσικών συλλόγων και φιλαρμονικών, οργάνωναν σε σταθερή βάση μουσικές εκδηλώσεις, λάμβαναν σταθερή ενημέρωση μέσω ανταποκρίσεων στις εφημερίδες και στα περιοδικά τους για τα σημαντικά μουσικά δρώμενα εντός και εκτός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ανέπτυξαν μουσικούς εκδοτικούς οίκους, συνέγραψαν και εξέδωσαν βιβλία για τη διδασκαλία της κ.α. Η εισήγηση εστιάζει στην ανάδειξη του καταλυτικού ρόλου των Ελλήνων στη πολιτισμική μεταμόρφωση του όμορου κράτους. Η συγκεκριμένη έρευνα φέρνει στο φως μία άγνωστη εν πολλοίς πτυχή του υπόδουλου ελληνισμού της συγκεκριμένης χρονικής περιόδου και ισχυροποιεί την ιστορική παρουσία και την πολιτισμική θέση του, οι οποίες επισκιάστηκαν από τις συνεχείς πολεμικές συγκρούσεις και τις έντονες πολιτικοκοινωνικές μεταβολές που έλαβαν χώρα στα εδάφη της Αυτοκρατορίας.

Δέσποινα Αυθεντοπούλου & Γιώργος Σακαλλιέρος: "Το δημοτικό τραγούδι στα σχολικά εγχειρίδια κατά το πρώτο μισό του 20ού αιώνα"

Το Νομικό Διάταγμα του 1834 ορίζει το μάθημα της «φωνητικής μουσικής» στα δημοτικά σχολεία, ενώ το 1842 η Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία εισάγει τον όρο «ωδική». Τα πρώτα επίσημα αναλυτικά προγράμματα συντάσσονται το 1894 και τα σχολικά τραγούδια κινούνται γύρω από θρησκευτικό, ιστορικό και φυσιολατρικό περιεχόμενο. Το 1913, έτος που σηματοδοτεί την προσπάθεια του Εκπαιδευτικού Ομίλου για εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, εκδίδονται νέα προγράμματα, στα οποία ορίζεται η διδακτέα ύλη του μαθήματος της Ωδικής και εισάγονται επτά δημοτικά τραγούδια. Στον εθνικό πλέον προσανατολισμό της εκπαίδευσης, σε συνάρτηση προς τα ιστορικά γεγονότα και το κίνημα του δημοτικισμού, ενισχύεται η παρουσία και η χρήση του δημοτικού τραγουδιού. Παιδαγωγοί και συνθέτες παράγουν υλικό για τη σχολική εκπαίδευση και τα διδασκαλεία, απαρτιζόμενο από δημοτικά τραγούδια που αντλούν από προγενέστερες συλλογές, δημοτικές ή δημοτικοφανείς μελωδίες με στίχο διαφοροποιημένο από τον πρωτότυπο καθώς και νέες μελοποιήσεις δημοτικών στίχων. Η παρούσα εισήγηση φιλοδοξεί να ταξινομήσει τα χαρακτηριζόμενα ως «δημοτικά» ή «δημώδη» τραγούδια στα σχολικά εγχειρίδια των αρχών του 20ού αιώνα και τις συλλογές από τις οποίες αντλήθηκαν, και δημιουργώντας ένα corpus τραγουδιών να αναδείξει ομοιότητες και διαφορές αποδεικνύοντας τη χρήση τους για ιδεολογικούς σκοπούς και την αναγωγή τους σε λαογραφικά στερεότυπα.

Τάσος Κολυδάς: "Η κλασική κιθάρα στην Ελλάδα κατά το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα: όψεις της μεταμόρφωσης ενός μουσικού οργάνου από τη σκοπιά του ρεπερτορίου"

Η διάδοση της κιθάρας στην Ελλάδα κατά το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα συνιστά ένα ιδιαίτερο φαινόμενο, τόσο σε ό,τι αφορά στην ένταξη με την οποία εκδηλώθηκε, όσο στον τρόπο με τον οποίο ένα μουσικό όργανο άλλαξε φυσιογνωμία. Μεταξύ των επιδιώξεων των κιθαριστών περιλαμβάνονται ο μετασχηματισμός της λειτουργίας του οργάνου από συνοδευτικό σε σολιστικό και η αναγνώρισή του ως φορέα έντεχνης μουσικής. Βασικό μέσο για την επίτευξη των σκοπών αυτών, αποτέλεσαν οι επιλογές σε επίπεδο ρεπερτορίου. Στο πλαίσιο της ανακοίνωσης εξετάζονται τα γνωρίσματα του ρεπερτορίου της κιθάρας, όπως αυτό αποτυπώθηκε στα προγράμματα των πρώτων επαγγελματιών σολίστ. Σκιαγραφείται η αμνηχανία που προκάλεσε η έλλειψη πρωτότυπων συνθέσεων για κιθάρα. Εξετάζεται η σύσταση και η συγκρότηση των προγραμμάτων στην πορεία του χρόνου και η καθιέρωση συγκεκριμένων έργων στο ρεπερτόριο των κιθαριστών. Σχολιάζεται η τάση μεταφοράς ρεπερτορίου από άλλα όργανα μέσω των διασκευών. Εξετάζεται η αντιμετώπιση που του επιφυλάχθηκε από την πλευρά των μουσικοκριτικών. Τέλος, όλα αυτά συνδέονται με αντίστοιχες πρακτικές που ακολούθησαν κιθαριστές του εξωτερικού.

Χρύσα Σκαρλάτου & Γιώργος Σακαλλιέρος: "Η Μακεδονική Καλλιτεχνική Εταιρεία «Τέχνη»: η συνεισφορά της στη μουσική ζωή της Θεσσαλονίκης - μια πρώτη προσέγγιση"

Στην παρούσα ανακοίνωση θα εξεταστεί η πορεία της Μακεδονικής Καλλιτεχνικής Εταιρείας «Τέχνη», από την ίδρυσή της το 1951, σε συνανάντηση με τις ιστορικές, κοινωνικές και πολιτισμικές

¹ Συνεδρία υπό την αιγίδα της **Ερευνητικής Ομάδας "Νεοελληνική Μουσική (19ος-21ος αι.)"** της Ε.Μ.Ε.

εξελιξείς που ελάμβαναν χώρα στη Θεσσαλονίκη κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Αφού μελετηθούν οι στόχοι της εταιρείας, όπως αυτοί καταγράφονται στο καταστατικό της, θα επισημανθούν τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν προς την επίτευξη αυτών και τα τυχόν εμπόδια που εμφανίζονταν. Ακόμα, θα αναδειχθούν οι προσωπικότητες που είχαν ενεργό συμμετοχή στη δράση της εταιρείας, όσον αφορά στην ανάπτυξη της μουσικής ζωής και της μουσικής εκπαίδευσης στην πόλη, και τη Βόρεια Ελλάδα γενικότερα, μέσα από τις πρωτοβουλίες που πήραν και τις καινοτόμες δράσεις που συνεισέφεραν σε θεσμικό, οργανωτικό και καλλιτεχνικό πλαίσιο. Τέλος, θα επισημανθούν οι αλλαγές προσανατολισμού της, μέσα στην πορεία του χρόνου, και τα αίτια αυτών. Διατρέχοντας την πορεία της «Τέχνης», μέσα στο β' μισό του 20ου αιώνα, θα επιχειρήσουμε μια κριτική αξιολόγηση όσον αφορά στην προσφορά της στη μουσική ζωή της Θεσσαλονίκης, αναδεικνύοντας την ιδιαιτερότητά της ως ενός καινοτόμου και εξέχοντος μουσικού θεσμού της πόλης, σε πανελλήνιο επίπεδο.

Μουσικές του 20ού αιώνα

Βικτωρία Ζόρα: "Δημιουργία της Δεύτερης Σονάτας για βιολί και πιάνο, έργο 94bis, του Σεργκέι Προκόφιεβ: μεταγραφή ή νέο αυτοτελές έργο?"

Το 1943 ο Σεργκέι Προκόφιεβ ολοκλήρωσε την σύνθεση της Σονάτας για φλάουτο και πιάνο, έργο 94. Η πρεμιέρα της σονάτας στις 7 Δεκεμβρίου στο Κονσερβατόριο της Μόσχας ώθησε τον σοβιετικό βιολιστή Δαβίδ Όιστραχ να προτείνει την μεταγραφή του έργου για βιολί. Η ανταπόκριση του συνθέτη υπήρξε θετική, ο οποίος ζήτησε από τον Όιστραχ να γράψει δύο ή τρεις παραλλαγές για κάθε passage που χρειαζόταν προσαρμογή στην τεχνική του βιολιού. Η βιβλιογραφία αναφέρει ότι η μεταγραφή για βιολί έγινε με ταχείς ρυθμούς. Αντιθέτως, διδακτορική έρευνα κατόπιν εκτενέστατης μελέτης πέντε σωζόμενων χειρογράφων στα κρατικά αρχεία της Μόσχας έχει αποδείξει ότι ενώ η αρχική μεταγραφή διήρκεσε 6 μήνες (μέχρι την πρεμιέρα της Δεύτερης Σονάτας για βιολί στις 17 Ιουνίου 1944), οι Προκόφιεβ και Όιστραχ συνεργάστηκαν για διάστημα δύο ετών μέχρι και την πρώτη σοβιετική έκδοση του 1946. Η διάλεξη θα συζητήσει μέσω ανάλυσης χειρογράφων το βάθος της συνεργασίας μεταξύ του συνθέτη και του βιολιστή, την συνεισφορά και επιρροή του βιολιστή στην τελική μορφή της Δεύτερης Σονάτας για βιολί και πιάνο, εάν η μεταγραφή δημιούργησε ένα νέο αυτοτελές έργο και ποια ήταν κατόπιν η εξελικτική πορεία και ιστορία και των δύο έργων.

Αναστασία Γεωργάκη: "Ηχομυθολογικά αρχέτυπα στα ηλεκτρακουστικά και μεικτά έργα του F.B. Mache (1938-)"

Ο F.B. Mache (1938-) σαν συνθέτης/στοχαστής /ερευνητής, έχει να επιδείξει ένα πλούσιο έργο που έχει αναφορές στους χώρους της βιομουσικολογίας και της οικομουσικολογίας. Ο ελληνιστής F.B. Mache με την ιδιότητα του "αρχαιολόγου των ήχων" χρησιμοποιεί ηχομυθολογικά αρχέτυπα στα ηλεκτρακουστικά του έργα του, από το δομημένο τραγούδι των πουλιών ως και τη στοχαστική χορωδία των τζιτζικιών και τους ήχους μιας αιώνιας φύσης. Στη παρούσα ανακοίνωση θα αναφερθώ στα ηχομυθολογικά αρχέτυπα σε σημαντικά ηλεκτρακουστικά του έργα, όπως τα *Hyperion* (1981), *Quatre phonographies de l'eau* (*Regmin, Ianassa, Proteus, Spéïd*) (1980) και *Tithon* (1989), δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις τεχνικές αποκωδικοποίησης ήχων-συμβόλων: τις τεχνικές φασματογραφικής ανάλυσης/μεταγραφής και τεχνικές επεξεργασίας, μεταμόρφωσης και σύνθεσης ήχου μέσω του UPIC. Τέλος, θα αναφερθώ στην επίδραση του συνθετικού και επιστημονικού έργου του Mache σε σύγχρονους τομείς της μουσικής έρευνας όπως η ακουστική οικολογία και η οικομουσικολογία.

Σπύρος Δεληγιαννόπουλος: "Οι πιανιστικές συλλογές του Michael Finnissy *Verdi Transcriptions, Gershwin Arrangements* και *English Country Tunes*: τρεις μεταμοντέρνες μεταμορφώσεις με όχημα το πιάνο"

Οι τρεις από τις τέσσερις μεγάλες πιανιστικές συλλογές του Βρετανού εκπροσώπου της new complexity, Michael Finnissy, μελετώνται σήμερα όχι μόνο ως μουσικά κείμενα, αλλά και ως γραφήματα με ψυχολογικές προς τον ερμηνευτή προεκτάσεις. Η υπερβατική γραφή, στα πλαίσια του "play as much as you can" (όπως έχει δηλώσει ο ίδιος ο συνθέτης), εγείρει ενδιαφέροντα ερωτήματα για το νόημα και τη λειτουργικότητα συμβατικής γραφής εντός τέτοιων έργων καθώς και την αναζήτηση λύσεων στο χώρο της εναλλακτικής μουσικής σημειογραφίας. Το παρόν κείμενο καταδεικνύει πως μπορούν να σταθούν ως έναυσμα για παραλλαγές, διασκευές, ηχητικές μεταλλάξεις και «απομακρύνσεις» από το πρωτότυπο σε επίπεδα δυσθεώρητα, αποκαλύπτοντας νέους δρόμους ηχητικούς, σημειογραφικούς και τεχνικούς για το πιάνο.

Νίκος Πουλάκης: "«Ποτέ δεν θα ξεχάσω το Σαββατοκύριακο που πέθανε η Λόρα»: παραλλαγές, επεξεργασίες και μεταμορφώσεις του θέματος στην κινηματογραφική μουσική"

Ένα από τα πλέον χαρακτηριστικά δημιουργικά στοιχεία του κλασικού μουσικού-κινηματογραφικού στυλ –όπως αυτό καθιερώθηκε κυρίως στο πλαίσιο της παράδοσης του Hollywood– είναι οι

τροποποιημένες επανεμφανίσεις του βασικού θέματος που χρησιμοποιεί ο συνθέτης για να συνοδέψει μουσικά τις κινούμενες εικόνες. Το παράδειγμα της μουσικής του David Raksin στην ταινία *Laura* (1944, Otto Preminger) αναδεικνύει με τρόπο ακόμα πιο διακριτό την πρακτική αυτή. Πρόκειται ουσιαστικά για μονοθεματική μουσική υπόκρουση, καθώς το soundtrack στηρίζεται συνολικά σε ένα μοναδικό βασικό θέμα που επανέρχεται συνεχώς σε διάφορες μορφές διατρέχοντας σχεδόν ολοκληρωτικά το έργο. Είτε πρόκειται για ρεαλιστική ή μη-ρεαλιστική παρουσίαση είτε για *leitmotif* ή θεματικό τραγούδι είτε ακόμη για μετα-διηγητική αναφορά, το βασικό jazz θέμα του Raksin (παρόλο που πάντοτε εμφανίζεται διαφοροποιημένο αλλά ποτέ ολοκληρωμένο και καταληκτικό) συνδυάζεται αρμονικά τόσο με το αισθητικό όσο και με το ψυχολογικό υπόβαθρο της ταινίας. Για το λόγο αυτό, η *Laura* αποτελεί μία σπάνια περίπτωση μη-μουσικής ταινίας στην οποία το κοινό εκείνης της περιόδου έδωσε μεγάλη σημασία στη μουσική. Η δημοφιλία του συγκεκριμένου μουσικού σκοπού (αρχικά ως ορχηστρικού και στη συνέχεια ως τραγουδιστικού εκτός της ταινίας) οδήγησε στη διεύρυνση της εν λόγω διαδικασίας προώθησης των θεματικών κινηματογραφικών τραγουδιών, με στόχο την παράλληλη επιτυχία στον τομέα της δισκογραφίας και του κινηματογράφου.

[ΕΟΜΘΑ]² Μουσική θεωρία και ανάλυση I: Αρμονικές και αντιστικτικές επεξεργασίες

Πέτρος Βούβαρης: "Back to Bach: Ζητήματα περιτροπικής οργάνωσης στη μορφολογική δομή της φούγκας σε Ντο ελάσσονα, BWV 847"

Από τα αναλυτικά σχόλια του Bernhard Christian Kayser επάνω σε ένα σωζόμενο αντίγραφο του χειρόγραφου πρώτου τόμου του *Das wohltemperierte Klavier* (1722) έως το λήμμα «Fugue» του Paul Walker (χ.χ.) στο *Grove Music Online*, η φούγκα σε Ντο ελάσσονα, BWV 847 του J. S. Bach έχει προσελκύσει το διαρκές ενδιαφέρον αναλυτών από τότε που γράφτηκε μέχρι σήμερα. Η σχεδόν αδιάλειπτη παραδειγματική της χρήση στις αίθουσες διδασκαλίας σύνθεσης των ευρωπαϊκών κονσερβατόριων ήδη από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα οφείλεται εν μέρει στην άνεση με την οποία φαίνεται να εμπίπτει στην κανονιστική εμβέλεια της *fugue d'école*. Η άνεση αυτή ευθύνεται ενδεχομένως για την απουσία κάποιας εναλλακτικής θεώρησης της μορφολογικής της δομής πέρα από τη συνήθη τριμερή ή διμερή της κατάτμηση ανάλογα με τη σχετική δομική βαρύτητα των διαφόρων φαινομένων άρθρωσης της αρμονικής ή/και μοτιβικής της δομής. Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι η εισήγηση μιας τέτοιας εναλλακτικής θεώρησης, βασιζόμενης λιγότερο στις ως άνω δομικές παραμέτρους και περισσότερο στη διατεταγμένη χρήση συγκεκριμένων αντιστικτικών τεχνικών. Μια τέτοια «θεματοποίηση» των αντιστικτικών τεχνικών εκπορεύεται από την τεκμηριωμένη διαπίστωση του Laurence Dreyfus (1996) ότι οι σύγχρονοι του Bach συναρτούσαν την αξία μιας φούγκας με τις αντιστικτικές τεχνικές που ο συνθέτης χρησιμοποιούσε για τη δόμησή της. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα ανακοίνωση προτείνει μια περιτροπική θεώρηση της μορφολογικής δομής της συγκεκριμένης φούγκας, αφενός απαλλαγμένη από το ιδεολογικά φορτισμένο *Formenlehre* του 19^{ου} αιώνα σχετικά με τη μορφή της φούγκας, αφετέρου προσανατολισμένη όχι τόσο στο καθαυτό μουσικό υλικό, όσο στα περιθώρια αντιστικτικής διαχείρισης που αυτό επιδέχεται.

Θάλεια Αδελφοπούλου: "Ζητήματα αρμονικής και αντιστικτικής μακροδομής στο *Aux cyprès de la Villa d'Este I* του Franz Liszt"

Το *Aux cyprès de la Villa d'Este I*, έργο της ώριμης περιόδου του Franz Liszt, η οποία συμπίπτει με την περίοδο του όψιμου ρομαντισμού (τέλη 19ου αιώνα,) θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως παράδειγμα μεταιχμιακής μουσικής, αφού συναντά κανείς σε αυτό οικείες αρμονικές συνηχήσεις, χωρίς ωστόσο να ακολουθούνται πάντα και πιστά οι συμβάσεις της κοινής πρακτικής αναφορικά με την τονική αντίστιξη και τη λειτουργική αρμονία. Ως εκ τούτου, η μουσική του όψιμου ρομαντισμού μπορεί να θεωρηθεί ότι ταυτοχρόνως επικυρώνει και υπονομεύει την τονική της υπόσταση, εκθέτοντας κάθε αναλυτική απόπειρα στον κίνδυνο μίας μονομερούς προσέγγισης που θα αδικούσε την αμφισημία της. Στο πλαίσιο αυτό, η υιοθέτηση διαφόρων μεθοδολογικών εργαλείων θα μπορούσε να αποδειχθεί συναφής προς τον τρόπο με τον οποίο οι συνθέτες της εποχής αυτής θεωρείται ότι διαχειρίζονται τις τονικές συμβάσεις του παρελθόντος, εντάσσοντάς τις στο νέο αρμονικό περιβάλλον, αναιρώντας τη λειτουργικότητά τους και προσδίδοντας σ' αυτές νέες ιδιότητες και υπόσταση. Εντασσόμενο στον στυλιστικό ορίζοντα του όψιμου ρομαντισμού, το *Aux cyprès de la villa d'Este I* προσφέρεται για την υιοθέτηση διαφορετικών μεθοδολογικών οπτικών, η καθεμία από τις οποίες θα μπορούσε να αναδείξει διαφορετικές πτυχές του, λειτουργώντας συμπληρωματικά η μία ως προς την άλλη και οδηγώντας σε ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες αναλυτικές ερμηνείες.

² Συνεδρία υπό την αιγίδα της **Ερευνητικής Ομάδας "Μουσική Θεωρία και Ανάλυση"** της Ε.Μ.Ε.

Εύα Μαντζουράνη: "Από το *Méditation* στο *Ave Maria*: Gounod και η τέχνη της καλοσυγκερασμένης επεξεργασίας"

Το *Ave Maria* του Charles Gounod, είναι ένα πολύπλοκο και συχνά παρεξηγημένο έργο. Δεν είναι απλά μια επεξεργασία του πρελούδιου σε Ντο μείζονα, BWV 846, από το *Καλοσυγκερασμένο Κλειδοκύμβαλο* του J. S. Bach, αλλά ένα έργο σε μια σειρά επεξεργασιών του πρελούδιου, μερικές από τις οποίες έχουν διαφορετικές εκδοχές. Στο *Ave Maria* ο Gounod δεν υπονομεύει την αρμονική ροή ή την φωνοδήγηση του πρελούδιου του Bach με σκοπό να το ουδετεροποιήσει. Στην ανασύνθεση του έργου του Bach, ο Gounod χρησιμοποιεί την πηγή αμετάβλητη, προσαρτώντας μια νέα μελωδία με ένα τρόπο που τονίζει τη δομή του πρωτότυπου. Αυτή η παρουσίαση περιλαμβάνει μια επισκόπηση της συνθετικής αφετηρίας του κομματιού, μαζί με μια εξέταση της μουσικής του μορφής, των σχέσεων του με το πρωτότυπο και των αποκλίσεων του από αυτό. Η παρουσίαση δεν εξετάζει μόνο τη σύνθεση του Gounod, αλλά και τη στάση του συνθέτη απέναντι στο πρελούδιο του Bach. Επίσης προτείνει και την εκτέλεση (υπό τη μορφή διάλεξης-συναυλίας) μιας αναθεωρημένης επεξεργασίας για μία από τις εκδοχές για φωνή και πιάνο, η οποία βασίζεται στο ποίημα 'Le livre de la vie' από το 'Vers sur un album' του Alphonse de Lamartine.

[ΕΟΜΘΑ] Μουσική θεωρία και ανάλυση II: Η ανάπτυξη στον 20ό αιώνα

Μαρία Σουρτζή: "Αρχές συμμετρίας και παραλλαγής στο 2ο μέρος της *Συμφωνίας* op. 21 του Anton Webern"

«Στο πρωταρχικό φυτό του Goethe η ρίζα δεν είναι στην ουσία τίποτ' άλλο από το κοτσάνι, το κοτσάνι τίποτ' άλλο από το φύλλο, το φύλλο πάλι τίποτ' άλλο από το άνθος: παραλλαγές της ίδιας ιδέας»: η θεωρία αυτή αποτελεί τη βάση της συνθετικής αντίληψης του Webern, σύμφωνα με την οποία όλοι οι μετασχηματισμοί ("παραλλαγές") συσχετίζονται με τη βασική μορφή. Το 2ο μέρος της *Συμφωνίας* op. 21, που είναι ένα μέρος παραλλαγών, αποτελείται από συνολικά εννέα ενδεκάμετρες ενότητες (θέμα, 7 παραλλαγές και Coda). Η βασική μορφή είναι το θέμα, το οποίο χαρακτηρίζεται από αυστηρή καρκινική συμμετρία. Οι παραλλαγές και η Coda διέπονται από τις ίδιες δομικές αρχές: κάθε ενότητα είναι κατασκευασμένη παλινδρομικά και ταυτόχρονα παρουσιάζει έναν κανόνα. Η έννοια της καρκινικής συμμετρίας ταυτίζεται με την έννοια του θέματος, ενώ ο εκάστοτε κανόνας λειτουργεί τόσο ως στοιχείο παραλλαγής, όσο και ως στοιχείο αναλογίας. Κατά συνέπεια, οι αρχές της αναλογίας και της αντίθεσης, της συμμετρίας και της ασυμμετρίας συνδέονται σε μια αδιάσπαστη ενότητα, γεγονός που παραπέμπει και πάλι στην αρχή της μεταμόρφωσης: «πάντα το ίδιο και συγχρόνως κάτι τελείως διαφορετικό».

Πηνελόπη Παπαγιαννοπούλου: "Η ανάπτυξη ως συνθετική αρχή και ως μέρος της μορφής στα κοντσέρτα του Νίκου Σκαλκώτα"

Ο Σκαλκώτας, ως ένας συνθέτης που κινείται ανάμεσα στην παράδοση και την καινοτομία, έδειξε καθ' όλη τη διάρκεια της δημιουργικής του περιόδου μία ιδιαίτερη προτίμηση στη σύνθεση κοντσέρτων, η οποία συνδυάζεται με την επιλογή του να κρατάει δεσμούς με το παρελθόν προτιμώντας σαφώς τις κλασικές μουσικές μορφές (φυσικά με παρεκκλίσεις που οφείλονται είτε στη φύση του θεματικού υλικού, είτε στην έλλειψη της τονικότητας). Σε μια συγκριτική θεώρηση των γρήγορων μερών των κοντσέρτων για έναν ή δύο σολίστες και ορχήστρα του Νίκου Σκαλκώτα τίθενται ερωτήματα για τους λόγους για τους οποίους ο συνθέτης επιλέγει το κατά περίπτωση συγκεκριμένο θεματικό υλικό για την ανάπτυξη, τον τρόπο οργάνωσής της και τα μέσα που χρησιμοποιεί ώστε να επιτευχθεί η απαραίτητη φραστική και δομική αστάθεια που θα αποτελέσει κίνητρο για την επαναφορά της σταθερότητας στην επανέκθεση. Σημαντικό παράγοντα αποτελεί η έννοια της αναπτυσσόμενης παραλλαγής και ο ρόλος της στη δημιουργία της μορφής και πιο συγκεκριμένα στη διάταξη του θεματικού υλικού στην ενότητα της ανάπτυξης. Η εποπτική παρουσίαση θα εστιάσει επίσης μέσω της συγκριτικής ανάλυσης σε τμήματα με μεταβατική λειτουργία προς την επανέκθεση, τμήματα που εμφανίζουν νέες θεματικές ιδέες ή ενδιάμεσα επεισόδια, καθώς επίσης και στο φθογγικό υλικό (κατά περίπτωση τονικότητα-ατονικότητα-δωδεκαφθογγισμός) και τον τρόπο που επηρεάζει τη μορφολογική δομή.

Γιώργος Ζερβός: "Η έννοια της ανάπτυξης υπό το πρίσμα της μουσικής του 20ού αιώνα"

Από ιστορική άποψη η έννοια της ανάπτυξης είναι άμεσα συνδεδεμένη με την έννοια του θέματος και της τονικότητας, αποτελώντας τον κύριο μορφοποιητικό παράγοντα στη δημιουργία της έννοιας του μουσικού έργου τέχνης έτσι όπως τουλάχιστον το αντιλαμβανόμαστε κυρίως από την εποχή του μπαρόκ και ύστερα. Με τη διεύρυνση της τονικότητας και την τελική κατάργησή της, όπως αυτή αντικατοπτρίζεται μέσα από το έργο των συνθετών της Δεύτερης Σχολής της Βιέννης, κλονίζονται όλα τα κλασικά μορφολογικά πρότυπα σε μικροδομικό και μακροδομικό επίπεδο, συμπαρασύροντας τόσο την έννοια του θέματος όσο και της ανάπτυξης, αφού η τελευταία βασίζεται εξ ολοκλήρου στον κατά διαφόρους τρόπους μετασχηματισμό του αρχικού θεματικού υλικού του τμήματος της έκθεσης. Όπως θα προσπαθήσουμε να δείξουμε μέσα από συγκεκριμένα έργα συνθετών, ένα μέρος της σύγχρονης μουσικής δημιουργίας των αρχών του 20ού αιώνα καθώς και οι, μετά το '50, τάσεις και κινήματα της *avant-garde*,

αποδεικνύουν αν όχι τη σμίκρυνση, ή ακόμη και τη κατάργηση του τμήματος της ανάπτυξης, το ριζικό μετασχηματισμό της σε μια συνθετική διαδικασία συνεχούς ανανέωσης, απομάκρυνσης και τελικά πλήρους ανεξαρτητοποίησης από το αρχικό μουσικό υλικό, η οποία σταδιακά αποκτά τη δική της υπόσταση και φυσιογνωμία, αντικαθιστώντας πολλές φορές το σύνολο του έργου. Το γεγονός αυτό δεν μπορεί παρά να έχει συνέπειες στις διαδικασίες της σύνθεσης, αφού κάθε αναπτυξιακή διαδικασία παραμένει σ' ένα μεγάλο βαθμό «αυθαίρετη» και αποκομμένη από αυτό που τελικά την παρήγαγε, δηλαδή από την αρχική ιδέα, η οποία πλέον μη διαθέτοντας τη σταθερότητα και το «οντολογικό βάρος» ενός θέματος με την κλασική έννοια του όρου, μπορεί τελικά και να μην υπάρχει, μετατρέποντας το κλασικό μορφολογικό πρότυπο έκθεση-ανάπτυξη-επανεκθεση σε ανάπτυξη=συνεχής εξελικτική διαδικασία μιας αρχικής ιδέας, η οποία όμως δεν είναι θεματική (με την κλασική έννοια του όρου), αλλά μπορεί να έχει σχέση με τη χρήση ορισμένων διαστημάτων, με το ηχόχρωμα, την πυκνότητα των ηχητικών γεγονότων, τις εκτάσεις, τις τεχνικές δυνατότητες του οργάνου, κ.τ.λ.

Βυζαντινή μουσική Ι: Παραλλαγές και μεταμορφώσεις

Χρυσοβαλάντης Ιωαννίδης: "Άγνωστα 'παραλλαγιστά' ιδιόμελα και η 'μεταμόρφωσή' τους σε εκπαιδευτικές ασκήσεις στο πλαίσιο της προθεωρίας των βυζαντινών και μεταβυζαντινών παπαδικών"

Μέσα στο πλαίσιο της διδασκαλίας της βυζαντινής και μεταβυζαντινής εκκλησιαστικής μουσικής, η λεγόμενη προθεωρία της παπαδικής συμπεριλαμβάνει και την επεξήγηση του πολύπλοκου συστήματος της παραλλαγής και της συναφούς μ' αυτήν μετροφωνίας, με την χρήση ενδεικτικών παραδειγμάτων αυτούσιων από το λειτουργικό ρεπερτόριο του Στιχηραρίου και, κυρίως, κάποιων ιδιόμελων. Η παραλλαγή και η μετροφωνία αποτελούσαν στο προ της «Νέας Μεθόδου» σύστημα της ψαλτικής τέχνης το αναγκαίο πρωταρχικό στάδιο που εφαρμοζόταν κατά την διδακτική διαδικασία, προκειμένου ο μαθητής να φτάσει στην πλήρη απόδοση του τελικού ηχητικού αποτελέσματος ενός μουσικού κειμένου. Η παρούσα ανακοίνωση επικεντρώνεται στην εξέταση του μηχανισμού διαμόρφωσης των ιδιόμελων αυτών από την πρωτότυπή τους μορφή σε ασκήσεις παραλλαγής και μετροφωνίας, καθώς και στην συστηματοποίηση και συγκεντρωτική ταξινόμησή τους, με έμφαση κυρίως στην παρουσίαση των έως σήμερα αδημοσίευστων. Επιπλέον, ο συγκριτικός παραλληλισμός μεταξύ των επιμέρους εκδοχών τους καταδεικνύει και την διαφοροποίηση ως προς την προέλευσή τους από χρονολογικά και αισθητικά ετερόκλητες μελοποιήσεις.

Φλώρα Κρητικού: "Επεξεργασίες και παραλλαγές' συνθέσεων του Μανουήλ Χρυσάφη (15ος αι.) από τον Αντώνιο Επισκοπόπουλο (16ος αι.)"

Μεγάλο μέρος των καταγεγραμμένων συνθέσεων στα μουσικά χειρόγραφα κρητικής προελεύσεως (16ος-17ος αι.) αφορά σε "επεξεργασίες" παλαιότερων Βυζαντινών έργων, οι οποίες επιγράφονται από τους Κρήτες συνθέτες και κωδικογράφους "ως ψάλλεται παρά των Κρητών" ή "όπως ψάλλεται και γράφεται παρ' εμού" κ.λπ. Οι εύγλωττοι αυτοί τίτλοι αναφέρονται ακριβώς στην επεξεργασία την οποία έχουν δεχθεί οι αρχικές συνθέσεις από τους Κρήτες μελουργούς και την εξ αυτής προκύπτουσα "μεταμόρφωσή" τους. Σ' αυτό το πλαίσιο, συνθέσεις του Μανουήλ Χρυσάφη (μέσα - β' μισό 15ου αι.) συναντώνται "επεξεργασμένες" από τον Κρήτα Αντώνιο Επισκοπόπουλο (μέσα- β' μισό 16ου αι.) σε αυτόγραφο κώδικα του τελευταίου, φυλασσόμενο σήμερα στην Αρχιεπισκοπική Βιβλιοθήκη του Udine υπό τον αριθμό 265. Σκοπός της παρουσίασης είναι η συγκριτική μελέτη των έργων του Μανουήλ Χρυσάφη και της μεταγενέστερης επεξεργασίας τους από τον Επισκοπόπουλο, έτσι ώστε να αναδειχθεί η παρέμβασή του και να εκτιμηθεί το παραγόμενο αποτέλεσμα.

Βασίλειος Σαλτερής: "Παραλλαγές, επεξεργασίες και μεταμορφώσεις στο έργο του Πέτρου Μπερεκέτη"

Ο Πέτρος Μπερεκέτης υπήρξε αναμφίβολα εξέχουσα μουσική προσωπικότητα της μεταβυζαντινής ψαλτικής τέχνης. Η ακμή του τοποθετείται στο μεταίχμιο δύο εποχών, δηλαδή μεταξύ του ΙΖ' και του ΙΗ' αιώνα, ενώ η έντονη μουσική του δραστηριότητα φαίνεται ότι αναπτύχθηκε κατά βάσιν εκτός των ψαλτικών κύκλων του Πατριαρχείου. Η εκτενής εργογραφία του αποτελείται σχεδόν αποκλειστικά από συνθέσεις του παπαδικού γένους μελοποιίας και χαρακτηρίζεται από σαφή ιδιοτυπία αλλά και έντονο νεωτερισμό, ενώ η συλλογή των Απάντων του γνώρισε ευρύτατη διάδοση στη χειρόγραφη παράδοση. Το έργο του Μπερεκέτη αφ' ενός επισφραγίζει την παλαιότερη παράδοση, όπως αυτή εκπροσωπείται από τον Χρυσάφη τον νέο, τον Γερμανό Νέων Πατρών και τον Μπαλάση ιερέα, και αφ' ετέρου προοιωνίζεται και εγκαινιάζει την παράδοση των νεωτέρων διδασκάλων, και συγκεκριμένα των πρωτοψαλτών Ιωάννη Τραπεζούντιου, Δανιήλ και Ιακώβου και του λαμπαδαρίου Πέτρου Πελοποννησίου. Στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζονται και αναλύονται επιλεγμένες αντιπροσωπευτικές συνθέσεις του Μπερεκέτη, οι οποίες ανήκουν σε διάφορα είδη μελοποιίας και ως εκ τούτου διατρέχουν σημαντικό εύρος της μουσικής του δημιουργίας. Η συγκριτική αντιπαραβολή με αντίστοιχες παλαιότερες αλλά και

μεταγενέστερες επώνυμες μελοποιήσεις αποσκοπεί σε μία κατά το δυνατόν ασφαλή και αντικειμενική αποτίμηση της συνεισφοράς του μελουργού στην εξέλιξη και την ανανέωση της ψαλτικής τέχνης κατά τον ΙΗ' αιώνα.

Βυζαντινή μουσική II: Διδασκαλία και αφηγήσεις

Ομάδα Παλαιογραφίας Βυζαντινής Μουσικής από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης: "Διδασκαλία βυζαντινής μουσικής υπό παλαιά και νέα πρίσματα"

Η παρούσα εισήγηση ασχολείται με διάφορους τρόπους διδασκαλίας της βυζαντινής μουσικής από τα βυζαντινά χρόνια μέχρι σήμερα. Αντλεί πληροφορίες από ιστορικές, μουσικοθεωρητικές, πρακτικές και μουσικοεικονογραφικές πηγές, σε συνδυασμό με πορίσματα έρευνας εκ μέρους των μελών της ερευνητικής ομάδας. Αναφέρεται σε επιμέρους θέματα όπως: η διδασκαλία της μουσικής τέχνης και της ψαλτικής τέχνης στο Βυζάντιο, η μουσική εκπαίδευση από πολύ μικρή ηλικία, η τέχνη της χειρονομίας ως διδακτικό εργαλείο, το ισοκράτημα και η εκμάθηση της οκταηχίας, η χρήση βιβλίων και η προφορική παράδοση, η σχέση δασκάλου-μαθητή, τα επίπεδα δυσκολίας ασκήσεων στις μουσικές προπαιδείες, η υπέρβαση ποικίλων μαθησιακών δυσκολιών στη βυζαντινή μουσική και με τη βοήθεια της βυζαντινής μουσικής. Η παρουσίαση έχει μορφή μουσικοεκπαιδευτικού δρωμένου.

Αντώνης Κωνσταντινίδης: "Παραλλαγές και μεταλλάξεις στη θεωρητική γραφή της ψαλτικής τέχνης"

Κατά την ιστορική μελέτη της ψαλτικής τέχνης, παρατηρείται η αδιάκοπη εξέλιξη της θεωρητικής γραφής προς το εντελέστερον και σαφέστερον. Η εξελικτική αυτή πορεία, κύρια βασίζεται στην αναθεώρηση και μετάλλαξη παλαιότερων καθώς και στη δημιουργία νέων, καταλληλότερων θεωρητικών μοντέλων, ώστε να είναι δυνατή η υποστήριξη και η πληρέστερη κάθε φορά επεξήγηση της ζωντανής μουσικής πράξης. Στην πορεία αυτή της ανάπτυξης και συστηματοποίησης της θεωρίας της ψαλτικής τέχνης, κομβικό σημείο αποτελούν οι πρωτόγραφες θεωρίες της μεταρρύθμισης των Τριών Διδασκάλων. Έχοντας ως αφετηρία τη συστηματοποιημένη νέα θεωρία παρατηρούμε την διαρκή προσπάθεια σύνδεσης με το αρχαιοελληνικό και ελληνιστικό μουσικοθεωρητικό παρελθόν, μία σύνδεση η οποία εξυπηρετεί πολλαπλές σκοπιμότητες ακόμη και πέρα από την καθαυτή μουσική θεωρία. Η οπισθοπορεία, από τη θεωρητική γραφή της Νέας Μεθόδου προς το ημέτερο θεωρητικό παρελθόν αναδεικνύει παράλληλα και μέσα από την κοινή χρήση εννοιών, δανείων, όρων και ορισμών, διάφορες δόκιμες ή μη, παραλλαγές και μεταλλάξεις της θεωρητικής σκέψης και γραφής. Στη βάση μιας τέτοιας, εκ των πραγμάτων προκλητικής, αναζήτησης, με την παράθεση χαρακτηριστικών παραδειγμάτων και τη διαπραγμάτευση των γενικότερων προβληματισμών που προκύπτουν σε θεωρητικό επίπεδο, θα κινηθεί το κύριο αντικείμενο της εισήγησής μου.

Αχιλλέας Χαλδαιάκης & Ρέα Κακάμπουρα: "Αφηγήσεις ζωής ψαλτάδων: οδηγός βιογραφικής προσέγγισης της εμπειρίας της ψαλτικής"

Η παρούσα ανακοίνωση προτείνει το σχεδιασμό μιας σύγχρονης διεπιστημονικής έρευνας που συνδυάζει τα πεδία της βυζαντινής μουσικολογίας με τη λαογραφική και ανθρωπολογική μεθοδολογία και έρευνα και ειδικότερα μιας βιογραφικής προσέγγισης της εμπειρίας της ψαλτικής. Θα αναλυθεί ένας *Οδηγός Βιογραφικής Συνέντευξης με εστίαση στην εμπειρία της ψαλτικής*, που σχεδιάσαμε, προκειμένου να αξιοποιηθεί σε συνεντεύξεις με ψαλτάδες που θα αναδείξουν πολλαπλές απόψεις, στάσεις, συναισθήματα, εμπειρίες του σύγχρονου κόσμου της βυζαντινής μουσικής. Ο Οδηγός οργανώνεται πάνω στους εξής άξονες: 1) Εισαγωγικές ερωτήσεις 2) Η πατρική οικογένεια του ψάλτη: θρησκευτικές αντιλήψεις και πρακτικές 3) Θρησκευτικές πεποισθήσεις του/της αφηγητή/τριας 4) Ψαλτική εκπαίδευση: σημαντικοί δάσκαλοι 5) Άλλη μουσική εκπαίδευση 6) Ψαλτικές εμπειρίες και συναισθήματα 7) Απόψεις για τη ψαλτική 8) Αντιλήψεις για τον «καλοφωνάρη» ψάλτη 9) Αυτοαξιολόγηση 10) Ο ψάλτης ως δάσκαλος 11) Σχέσεις με τον άλλο ψάλτη (δεξιό ή αριστερό ανάλογα) 12) Σχέσεις με τους ιερείς 13) Οικονομικές απολαβές 14) Σχέσεις με το εκκλησίασμα 15) Η στάση της οικογένειας του ψάλτη 16) Ψαλτική δραστηριότητα εκτός ναού 17) Χρήση της τεχνολογίας 18) Προβολή στα Μ.Μ.Ε. 19) Ενδυματολογικές επιλογές 20) Διακρίσεις 21) Απόψεις για το μέλλον της ψαλτικής τέχνης. Απώτερος στόχος της πρότασης μας είναι να δημιουργηθεί ένα αρχείο αφηγήσεων ζωής ψαλτάδων, για περαιτέρω μελλοντικές διεπιστημονικές αναζητήσεις και εφαρμογές.

Μουσικοθεραπεία

Ποθινή Βαϊούλη: "Κοινωνικό, θεραπευτικό και πολιτισμικό πλαίσιο στην μουσική επικοινωνία: Εξερευνώντας την θεραπευτική σχέση μουσικά"

Στην παρούσα ανακοίνωση διερευνάται η κλινική χρήση της μουσικής σε πλαίσια ερευνητικής παρέμβασης μουσικοθεραπείας με στόχο την ανάπτυξη επικοινωνίας ανάμεσα σε παιδιά με αυτισμό και τους γονείς τους. Στο συγκεκριμένο ερευνητικό πλαίσιο, η μουσική εμπειρία μελετάται ως κοινωνικό φαινόμενο κατά το οποίο η αλληλοεπίδραση και η επικοινωνία μεταξύ των συμμετεχόντων αποτελεί μία κοινωνική πράξη, άμεσα συνδεδεμένη με το πολιτισμικό πλαίσιο των εμπλεκόμενων (Ruud, 2009). Η ανάλυση των αποτελεσμάτων ακολουθεί δύο άξονες. Ο πρώτος αφορά στην κλινική χρήση της μουσικής ως πολύ-επίπεδο κοινωνικό φαινόμενο, με έμφαση στον ρόλο και τη λειτουργία της μουσικής εμπειρίας στο συγκεκριμένο θεραπευτικό πλαίσιο ως μέσο και εργαλείο αλληλεπίδρασης για την εξέλιξη των ικανοτήτων των συμμετεχόντων. Ο δεύτερος άξονας αφορά στην ανάλυση επεισοδίων μουσικής σύμπραξης ως κομμάτι του ευρύτερου κοινωνικού και πολιτισμικού πλαισίου μέσα στο οποίο προέκυψαν και η μουσική εμπειρία προσεγγίζεται ως διαλεκτική επικοινωνία, διαπραγμάτευσης και διασύνδεσης ανάμεσα στους συμμετέχοντες.

Ντόρα Ψαλτοπούλου-Καμίνη, Δημοσθένης Σπανουδάκης: "Μουσικοθεραπεία και διεπιστημονικές έρευνες μουσικής-ιατρικής"

Στην παρούσα διμερή διεπιστημονική μελέτη εξετάζονται παράλληλα η μουσικοθεραπεία και οι διεπιστημονικές έρευνες μουσικής - ιατρικής. Διευκρινίζονται οι ειδικοί στόχοι τους και οι διαφορές, ενώ παράλληλα αναδεικνύεται η ευεργετική επίδραση της μουσικής στην ψυχοσωματική υγεία.

A) Παρουσιάζονται οι κυριότερες προσεγγίσεις μουσικοθεραπείας. Πολλοί μουσικοθεραπευτές ενσωματώνουν στοιχεία από διάφορες προσεγγίσεις στην δουλειά τους, ενώ άλλοι ακολουθούν κάποιο συγκεκριμένο μοντέλο μουσικοθεραπείας. Οι προσεγγίσεις μπορεί να είναι: ψυχοδυναμικής, ψυχαναλυτικής, ουμανιστικής, transpersonal ή γνωστικής-συμπεριφοριστικής κατεύθυνσης. Κάποια μοντέλα, συμπεριλαμβανομένων της δημιουργικής μουσικοθεραπείας (Nordoff-Robbins), της μεθόδου Bonny (G. I. M.), της αναλυτικής, και της νευρολογικής μουσικοθεραπείας, δημιουργήθηκαν ειδικά για την μουσικοθεραπεία.

B) Παρουσίαση-σύννοψη πορισμάτων πενήντα διεθνών διεπιστημονικών μελετών, οι οποίες σχετίζονται με την μουσική και την ιατρική. Αναλύονται περιπτώσεις όπου διάφορες εκφάνσεις της μουσικής ενασχόλησης συμβάλλουν θετικά σε θεραπείες εγκεφαλικής επανόρθωσης και στην αντιμετώπιση: i) συμπτωμάτων πολλών παθήσεων όπως της νόσου Αλτσχάιμερ, της νόσου του Πάρκινσον, της άνοιας, της κατάθλιψης, της σκλήρυνσης κατά πλάκας, της σχιζοφρένειας, της ινομυαλγίας και ii) της μεταλόχειας κατάθλιψης, του άγχους, της αίσθησης του πόνου κ.ά.

Τέλος, προσεγγίζονται οι προοπτικές-μελλοντικοί στόχοι της μουσικοθεραπείας και των διεπιστημονικών ερευνών μουσικής-ιατρικής σε διεθνές επίπεδο.

[ΕΟΟ]³ Οι απαρχές της όπερας και οι μεταμορφώσεις του σολιστικού ύφους

Εύη Νίκα-Σαμψών: "Claudio Monteverdi: όψεις και δραματουργικές μεταμορφώσεις της *seconda pratica*"

Η εισήγηση επιχειρεί μια αναδρομή στα θεωρητικά κείμενα των πρωτεργατών του «απαγγελτικού ή παραστατικού ύφους» (*stile recitativo* και *stile rappresentativo*) και προσεγγίζει τις διάφορες θεωρίες που αναπτύχθηκαν γύρω από τη δημιουργία των πρώτων *drammi per musica* με αρχαιοελληνική θεματολογία. Κύριος στόχος της εισήγησης είναι να αποσαφηνίσει ορισμένες έννοιες και όρους που κυριάρχησαν στην ιταλική ιστοριογραφία της όπερας (G. B. Doni, *Trattato della musica scenica, Πραγματεία για τη σκηνική μουσική* 1633–35) κατά τον πρώιμο 17ο αιώνα, όταν το νέο μονωδιακό ύφος ερμηνεύτηκε και εκτιμήθηκε ποικιλοτρόπως από τους θεωρητικούς και καθιερώθηκε με παραλλαγμένα ιδιώματα και δομές από τους συνθέτες. Εστιάζοντας στα νεωτεριστικά στοιχεία της *Melodia overo Seconda Pratica Musicale*, η εισήγηση εξετάζει όψεις της δραματουργίας του Μοντεβέρντι και επιχειρεί να επαναπροσδιορίσει τα ίχνη της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας στη δομή και τη θεματολογία των πρώτων δραμάτων για μουσική. Κεντρικά σημεία της παρουσίασης αποτελούν, μεταξύ άλλων, οι παραλλαγμένες εκδοχές της κυρίαρχης μυθικής μορφής του Ορφέα στην όπερα του 17ου αιώνα, οι εκφάνσεις του *recitar cantando* και της «σκηνικής μουσικής», όπως αποτυπώνονται στα θεωρητικά δοκίμια της εποχής, αλλά και οι μεταμορφώσεις που ακολούθησαν στη δομή και τη δραματουργία των μεταγενέστερων έργων του Μοντεβέρντι (*Επιστροφή του Οδυσσέα στην πατρίδα*).

³ Συνεδρία υπό την αιγίδα της Ερευνητικής Ομάδας "Όπερα" της Ε.Μ.Ε.

Σταματία Γεροθανάση: "Ποππαία και Νέρωνας. Δραματουργικές παραλλαγές, επεξεργασίες και μεταμορφώσεις ενός ιστορικού θέματος"

Η εισήγηση εξετάζει τις διάφορες παραλλαγές, επεξεργασίες και μεταμορφώσεις ενός ιστορικού θέματος, της σχέσης δηλαδή του Ρωμαίου αυτοκράτορα Νέρωνα με τη δεύτερη γυναίκα του Ποππαία, θέμα το οποίο ενέπνευσε τη δημιουργία λιμπρέτων για τις εξής όπερες: το μουσικό δράμα σε τρεις πράξεις και πρόλογο *Incoronazione di Poppea* του Μοντεβέρντι, τη γερμανική όπερα *Die durch Blut und Mord erlangte Liebe* ή αλλιώς *Nero* του Χαίντελ, την τρίπρακτη όπερα *Agrippina* του ιδίου, την τρίπρακτη μουσική τραγωδία *Nerone* του Giuseppe Maria Orlandini και την ανολοκλήρωτη όπερα *Nerone* του Arrigo Boito. Η συγκρότηση των λιμπρέτων των συγκεκριμένων οπερών βασίζεται σε πηγές που αντιστοιχούν σε ιστορικά και δραματικά είδη. Συγκεκριμένα, θα γίνει αναφορά στους τρόπους επεξεργασίας παραμέτρων των δραματικών και ιστορικών πηγών στα λιμπρέτα και θα εξεταστεί σε γενικές γραμμές η διάρθρωση της πλοκής με επίκεντρο τη σχέση των συγκεκριμένων χαρακτήρων.

Άννα-Μαρία Ρεντζεπέρη: "Τα ομηρικά έπη ως πηγή έμπνευσης στη θεματολογία της όπερας - διαμορφώσεις στην εξέλιξη της υπόθεσης"

Τα ομηρικά έπη που αποτελούνται, ως γνωστόν, από την Ιλιάδα και την Οδύσσεια είναι γραμμένα από τον Όμηρο γύρω στον 8^ο αιώνα π.Χ. Η Ιλιάδα εξιστορεί ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (51 ημέρες) από τον δέκατο χρόνο της πολιορκίας της Τροίας από τους Έλληνες. Συγκεκριμένα, ξεκινάει με την μήνιδα του Αχιλλέα και ολοκληρώνεται με την ταφή (καύση) του Έκτορα. Η Οδύσσεια εξιστορεί την επιστροφή του Οδυσσέα από την Τροία στην Ιθάκη. Η υπόθεση που εξελίσσεται σε 41 ημέρες ξεκινάει με την παραμονή του Οδυσσέα στην Ωλυγία, το νησί της Καλυψώς, και ολοκληρώνεται με την επιστροφή του στην Ιθάκη, όπου λαμβάνουν χώρα η δολοφονία των μνηστήρων από τον Οδυσσέα, οι αναγνωρίσεις από την Πηνελόπη και τον Λαέρτη και η αποφυγή με τη διαμεσολάβηση της θεάς Αθηνάς της εκτεταμένης σύγκρουσης μεταξύ των Ιθακησίων που ξεκίνησε λόγω της δολοφονίας των μνηστήρων. Η υπόθεση της Ιλιάδας και της Οδύσσειας αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για διάφορους συνθέτες όπερας ανά τους αιώνες. Στην ανακοίνωση αυτή θα εξεταστούν οι υποθέσεις των λιμπρέτων τεσσάρων οπερών, μίας εμπνευσμένης από την Ιλιάδα και τριών εμπνευσμένων από την Οδύσσεια. Συγκεκριμένα, θα εξεταστούν οι συνόψεις των οπερών των Michael Tippett *King Priam* (1962), Claudio Monteverdi *Il ritorno d' Ulisse in patria* (1641), Gabriel Fauré *Pénélope* (1913) και Luigi Dallapiccola *Ulisse* (1968).

Άννα Παπαγιαννάκη-Διβανή & Ελπίδα Περδίκη: "Μεταμορφώσεις του ποιητικού λόγου - Όταν ή άδουσα φωνή προηγείται: προς μία πρώτη μετάφραση στην ελληνική των μαδριγαλιών του Claudio Monteverdi - θεωρητικοί προβληματισμοί και ζητήματα ερμηνείας"

Ο Claudio Monteverdi (1567-1643), ο συνθέτης που γεφυρώνει με το έργο του τη μουσική της Αναγέννησης με το Μπαρόκ, έγραψε εννέα βιβλία μαδριγαλιών. Κάθε ένα από αυτά αποτελεί μια πλήρη συλλογή φωνητικών συνθέσεων στη φόρμα του μαδριγαλιού, κάθε μία από τις οποίες λαμβάνει έναν ξεχωριστό αριθμό έργου στον επίσημο Κατάλογο Έργων Monteverdi [SV 23 (Πρώτο Βιβλίο, 1587) - SV 178 (Ένατο Βιβλίο, 1651)] απαριθμώντας συνολικά 161 έργα. Στα εξήντα τέσσερα χρόνια μεταξύ των εκδόσεων του πρώτου και του τελευταίου βιβλίου μαδριγαλιών (1587-1651, Βενετία) εντοπίζεται το πολυσυζητημένο πέρασμα από την Αναγέννηση στο Μπαρόκ, συντελεσμένο εμπρόθετα από το συνθέτη ως προς τα μουσικά μέσα και τις τεχνικές που χρησιμοποιεί για να υπηρετηθεί κατά το βέλτιστο η σύνδεση λόγου και μουσικής (*prima prattica*, *seconda prattica*). Με αφορμή τη συνεργασία μας στο υπό έκδοση έργο της μετάφρασης των ποιημάτων των μαδριγαλιών του Monteverdi για πρώτη φορά στην ελληνική γλώσσα, στην εισήγηση αυτή εκθέτουμε την διαλεκτική σχέση ποιητικού και μουσικού λόγου στο έργο του Monteverdi, η οποία κατηύθυνε το μεταφραστικό μας εγχείρημα προς τη μελέτη της ποιητικής γλώσσας των δημοτικών τραγουδιών σε αναζήτηση μιας γλώσσας νέας -βιωμένης, σαν δουλεμένης στο χέρι- στην οποία προηγείται η αναπνοή και η ελευθερία της άδουσας φωνής.

[ΕΟΝΜ] Νεοελληνική μουσική δημιουργία Ι

Μαρία Ντούρου: "Ο Σπύρος Δήμας στα ίχνη του Γιάννη Ανδρέου Παπαϊωάννου"

Ο Σπύρος Δήμας (1915-1986) ολοκλήρωσε τις ωδειακές του σπουδές με πτυχία αρμονίας, αντίστιξης και φούγκας το 1937. Την ίδια χρονιά ξεκίνησε μαθήματα σύνθεσης με τον Γιάννη Ανδρέου Παπαϊωάννου (1910-1989) τα οποία διακόπηκαν λόγω του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και του Εμφυλίου και συνεχίστηκαν από το 1950 έως και τα μέσα της δεκαετίας του '70 διά αλληλογραφίας, αφού ο Δήμας το 1941 μετέβη στην γενέτειρά του, την Πρέβεζα, όπου και σταδιοδρόμησε ως δικηγόρος μέχρι το θάνατό του. Από τον μεγάλο μουσουργό και δάσκαλο, ο οποίος εκείνα τα χρόνια ήταν ο μόνος που δίδασκε στην Αθήνα τα σύγχρονα μουσικά ρεύματα, ο Δήμας γνώρισε το δωδεκάφθογγο σύστημα, τον σειραϊσμό και γενικά την ατονικότητα. Κατά την μακρόχρονη συνοδοιπορία των δύο συνθετών ο πρεβεζιάνος συνθέτης εμπνέεται από τον Παπαϊωάννου και στην συνθετική του δημιουργία εμφανίζονται φανερές επιρροές από το έργο του. Στην παρούσα ανακοίνωση γίνεται μία προσπάθεια ανάδειξης κάποιων από αυτές με

την προσέγγιση κυρίως τριών έργων του Σπύρου Δήμα: της *Σονάτας* για πιάνο (1950), η οποία είναι επηρεασμένη από τους *Κουρσάρικους χορούς* (AKI-Nt 131) για πιάνο του Παπαϊωάννου που ολοκληρώθηκαν την ίδια χρονιά, των *12 Préludes -impressions et expressions-* επίσης για πιάνο (1954/1979), που βαδίζουν στα ίχνη των *24 Πρελουδιών* (AKI-Nt 67) για πιάνο (1939) του δάσκαλου και ακολουθούν τα μονοπάτια του ιμπρεσιονισμού και του Claude Debussy, και της *Ιθάκης* σε ποίηση Κ. Π. Καβάφη για απαγγελία, τραγούδι και ορχήστρα δωματίου (1984), έργο το οποίο σε γενικές γραμμές παραπέμπει στην *Κηδεία του Σαρπηδόνο* (AKI-Nt 186) του ίδιου ποιητή για μέτζο σοπράνο, αφηγητή, χορωδία και ορχήστρα δωματίου του Παπαϊωάννου.

Καίτη Ρωμανού: "Οι μεταμορφώσεις του 'στρατιώτη' του Φάνου Δυμιώτη"

The Soldier's Blues, η τελευταία σύνθεση του ιδιοφυούς Κύπριου συνθέτη, βιολιστή και μαέστρου Φάνου Δυμιώτη (που φέτος συμπληρώθηκαν δέκα χρόνια από τον πρώιμο θάνατό του: 1965-2007), γράφηκε μετά από παραγγελία της Mid-Atlantic Symphony Orchestra των ΗΠΑ, για να παιχτεί σε μία συναυλία, το πρόγραμμα της οποίας περιελάμβανε την σουίτα (για επτά όργανα) *Histoire du Soldat* του Στραβίνσκυ. Η συναυλία δόθηκε όπως ήταν προγραμματισμένη, στις 22 Μαρτίου, αλλά αφιερώθηκε στην μνήμη του Φάνου Δυμιώτη, που στις 10 Μαρτίου είχε σκοτωθεί σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα. Στα τρία μέρη του έργου του Δυμιώτη, που οι τίτλοι τους παίζουν με τις σχέσεις των λέξεων Ode, Code, και Coda (I. The Soldier' Ode, II. The Soldier's Code, III. The Soldier's Coda) χρησιμοποιούνται τα ίδια όργανα με την σουίτα του Στραβίνσκυ. Μεταμορφώνοντας τον "στρατιώτη", ο Δυμιώτης ακολούθησε την τάση του Στραβίνσκυ να αφαιρεί την σοβαροφάνεια από την "σοβαρή" μουσική, και να παίζει με τη μουσική που αγαπά, διατηρώντας την υψηλή τεχνική και την προσωπική έκφραση. Ο Δυμιώτης παίζει, βάζοντας τον "στρατιώτη" σε μια ατμόσφαιρα μπλουζ. Στην ανακοίνωση παρουσιάζονται οι σχέσεις του "στρατιώτη" του Δυμιώτη με τον "στρατιώτη" του Στραβίνσκυ και με την ατμόσφαιρα του μπλουζ.

Γεωργία-Μαρία Τσερπέ: "Π. Ματέϋ, Ν. Κυπουργός, Χρ. Σαμαράς: μορφές του παραδοσιακού τραγουδιού «Άστραψεν η Ανατολή»"

Το παραδοσιακό τραγούδι «Άστραψεν η Ανατολή» είναι ένα νανούρισμα από τη Σμύρνη. Με το τραγούδι αυτό ασχολήθηκε η Π. Ματέϋ, η οποία πρότεινε μία γραφή του για παιδαγωγικούς σκοπούς (1963) υπό τους όρους του συστήματος Όρφω (Orff-Schulwerk), ο συνθέτης Ν. Σκαλκώτας που έγραψε το τραγούδι σε μορφή τραγούδι με πιάνο (1929-31), ο συνθέτης Ν. Κυπουργός που το έγραψε για τετράφωνη χορωδία (1985), καθώς και ο συνθέτης Χρ. Σαμαράς που το έγραψε για τρίφωνη χορωδία (2008). Στην εργασία αυτή μελετώνται στα παραπάνω έργα οι τρόποι μεταφοράς και επεξεργασίας του παραδοσιακού υλικού με στόχο τη διερεύνηση των τεχνικών που χρησιμοποιούνται. Συγκεκριμένα εξετάζεται: 1) αν διατηρείται αυτούσια η μορφή και η δομή της παραδοσιακής μελωδίας ή αν παραλλάσσεται και με ποιους τρόπους, 2) αν διατηρείται ή παραλλάσσεται το μέτρο και η ρυθμική υφή της παραδοσιακής μελωδίας, 3) κατά πόσο τηρείται η τροπική γραφή της μελωδίας και με ποιους τρόπους και μέσα εμπλουτίζεται, 4) αν υπάρχουν στοιχεία επεξεργασίας που παραπέμπουν μιμητικά σε στοιχεία της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής, 5) με ποια αρμονική-τροπική υφή επενδύεται η παραδοσιακή μελωδία, ποια στοιχεία της χρησιμοποιούνται και 6) αν η επεξεργασία είναι κοντά στο ύφος της παραδοσιακής μελωδίας ή αν απομακρύνεται από αυτό. Τα συμπεράσματα προκύπτουν από τη μελέτη του κάθε έργου ξεχωριστά, αλλά και από τη συγκριτική θεώρηση μεταξύ τους. Η μέθοδος ανάλυσης που χρησιμοποιείται βασίζεται στους όρους που επιβάλλει η γραφή των συγκεκριμένων έργων.

Αγγελική Κορδέλλου: "Το μουσικό παρελθόν της Φόνισσας του Γ. Κουμεντάκη"

Ένα κοινό χαρακτηριστικό πλήθους οπερών πλείστων συνθετών όλων των ιστορικών περιόδων –το οποίο παρατηρείται και στην όπερα *Φόνισσα* του Γιώργου Κουμεντάκη– είναι η επαναχρησιμοποίηση μουσικού υλικού από προγενέστερα έργα του ίδιου του δημιουργού. Το δανεισμένο μουσικό υλικό (συμπεριλαμβανομένων των συνθετικών τεχνικών και πρακτικών) επανεμφανίζεται στην εν λόγω όπερα μέσα από διαφορετικούς τρόπους επανένταξης (απλή αναφορά ή υπόμνηση) ή μετατροπής (παραλλαγή, επεξεργασία, απλούστευση, συμπύκνωση, ανα-πλαισίωση κτλ.) σε ανανεωμένη μορφή. Στην προκείμενη παρουσίαση, θα γίνει αναφορά σε μια σειρά, ως επί το πλείστον, συνθέσεων του Γ. Κουμεντάκη των τελευταίων δεκαετιών για σύνολα μουσικής δωματίου ή για ορχήστρα που λειτούργησαν ως συνθετικό υπόβαθρο στη διαμόρφωση της *Φόνισσας*.

[ΕΟΜΘΑ] Μουσική θεωρία και ανάλυση III: Μορφολογικές δομές της Σχολής της Βιέννης

Ιωάννης Φούλιας: "Η έκθεση και η επανέκθεση ως πεδία ενδεδειγμένης ανάπτυξης του θεματικού υλικού στα μέρη υπό μορφήν σονάτας των κουαρτέτων εγχόρδων op. 64 του Joseph Haydn"

Σε αντίθεση με την παγιωμένη –ήδη από τον 19ο αιώνα– θεωρητική αντίληψη που θέλει την διαδικασία της ανάπτυξης να εκδηλώνεται σχεδόν αποκλειστικά στην ενότητα της επεξεργασίας του κανονιστικού τριμερούς τύπου σονάτας, τα έργα του Haydn μαρτυρούν συχνότατα έναν συστηματικό και

αδιάλειπτο χειρισμό ποικίλων τεχνικών ανάπτυξης σε όλη την έκταση της μορφής αυτής. Στην παρούσα εισήγηση επιλέγεται λοιπόν να εξετασθούν υπό αυτό το πρίσμα τα δέκα συνολικά μέρη σε μορφή σονάτας που περιλαμβάνονται στα έξι κουαρτέτα εγχόρδων του opus 64 (1790). Όπως διαπιστώνεται, η ανάπτυξη δεν απουσιάζει ποτέ από την ενότητα της εκθέσεως, αφού οποιαδήποτε περιοχή μετά την κύρια (ήτοι η μεταβατική, η πλάγια, είτε ακόμη η καταληκτική) δύναται να παραχθεί κατά το μάλλον ή ήττον από το μοτιβικό υλικό του αρχικού θέματος, αποφέροντας περιπτώσεις εκθέσεων που άλλοτε χαρακτηρίζονται από σημαντική θεματική πολλαπλότητα και άλλοτε πάλι διέπονται από αξιοπρόσεκτη οικονομία (οι λεγόμενες "μονοθεματικές" εκθέσεις). Επιπλέον, η αφομοίωση της ανάπτυξης στις τελικές ενότητες των μερών αυτών αποτελεί μία σταθερά που παρατηρείται σε όλο το εύρος των περιπτώσεων από τις τυπικότερες (και αναλογικότερες σε σχέση με τις εκάστοτε εκθέσεις) έως τις πλέον ανακατασκευασμένες (και άρα αναντίστοιχες προς τις αρχικές μακροδομικές ενότητες) επανεκθέσεις, καθώς και στην μοναδική διπλή επανέκθεση που επιστεγάζει το εναρκτήριο μέρος του τελευταίου κουαρτέτου (σε Ρε-μείζονα) της σειράς.

Κώστας Τσούγκρας: "Η μορφή ως διαλεκτική διεργασία: μια συνδυαστική ανάλυση της ανάπτυξης-επανεκθέσης στο πρώτο μέρος της σονάτας op. 53 του L. v. Beethoven"

Τις τελευταίες δεκαετίες η ανάλυση της μουσικής μορφής έχει ακολουθήσει μια νέα ενδιαφέρουσα πορεία, κυρίως μέσα από τις φιλοσοφικές, θεωρητικές και αναλυτικές μελέτες των C. Dahlhaus, W. Caplin, J. Webster και J. Schmalfeldt, που βασίζεται στην αντιμετώπιση της μορφής ως μια διαλεκτική διεργασία, υπό την έννοια ότι τα δομικά στοιχεία της μουσικής δεν έχουν στατικό, αλλά δυναμικό και συνεχώς εξελισσόμενο λειτουργικά και εκφραστικά ρόλο στην εξέλιξη και νοηματική ολοκλήρωση της μουσικής μορφής. Η σονάτα για πιάνο αρ. 21 σε Ντο μείζονα, op. 53, του L.v. Beethoven –γνωστή και ως "Waldstein"– είναι μία από τις τρεις σημαντικότερες σονάτες της λεγόμενης μεσαίας δημιουργικής περιόδου του συνθέτη (οι άλλες δύο είναι οι op. 57 και 81a, γνωστές και ως "Appassionata" και "Les Adieux" αντίστοιχα). Στα έργα αυτά εκδηλώνεται η πρόθεσή του να ακολουθήσει ένα "νέο δρόμο" στη σύνθεση, ο οποίος μπορεί να συνοψιστεί σε δύο στοιχεία: στην επέκταση του κλασικού ύφους και στην δραματοποίηση της μουσικής έκφρασης. Η παρούσα εργασία παρουσιάζει μια ανάλυση του πρώτου μέρους του έργου μέσα στο μεθοδολογικό πλαίσιο που αναφέρθηκε, προτείνοντας ως εξήγηση για την εντυπωσιακή επέκταση της μορφής σονάτας την ανάγκη ολοκλήρωσης μιας εξελισσόμενης διαλεκτικής διεργασίας μεταξύ των μοτιβικών/θεματικών στοιχείων, της αρμονικής δομής και της δραματικής πλοκής.

Κώστας Χάρδας: "Μεταμόρφωση από τα μέσα: δυναμικότητα και κυκλικότητα στις μορφολογικές δομές της Σονάτας op. 57 του L. v. Beethoven"

Από πολλές απόψεις η Σονάτα op. 57 καταγράφει ένα κομβικό σημείο της πάλης του Beethoven με τη πιο (δια)δεδομένη μορφή οργανικής μουσικής της εποχής. Η έλλειψη σημαδιού επανάληψης για την έκθεση στη μορφή σονάτας του πρώτου μέρους αποτελεί μόνο την επιφανειακή (αλλά ιστορικής σημασίας) όψη της ανανέωσης της μορφής. Ωστόσο, η ουσιαστική μεταμορφωτική αναδόμηση της μακροδομικής αφήγησης συντελείται μέσω της ανάδυσης της κυκλικότητας ως ενός σημαντικού στοιχείου μακροδομικής συνοχής, ενώ η αρμονικά δυναμική (παραδοσιακή) πορεία της μακροδομικής λύσης των μακροδομικών διαφωνιών συνεχίζει να παίζει σημαντικό ρόλο στον τελεολογικό χαρακτήρα της μορφής. Η παρούσα ανακοίνωση μελετά τη συνεχή διάδραση μικροδομικών και μακροδομικών στοιχείων και στα τρία μέρη της Σονάτας, διερευνώντας αυτή την μεταμορφωτική από τα μέσα διαδικασία μορφολογικής εξέλιξης, σε ένα έργο που δεν αμφισβητεί την κλασικιστική μορφοπλαστική δύναμη της τονικότητας, ενώ, ταυτόχρονα, προοιωνίζεται τη θέση που πήρε η κυκλικότητα ως ένα σημαντικό μακροδομικό χαρακτηριστικό κατά τη διάρκεια του ρομαντισμού.

Βυζαντινή μουσική III: Κωδικολογία, ακουστική και οργανολογία

Εμμανουήλ Γιαννόπουλος: "Χειρόγραφες ψαλτικές συλλογές των αρχών του 19ου αιώνα"

Στα χρόνια μετά το 1800, και κυρίως μετά το 1815, εμφανίστηκαν στην χειρόγραφη παράδοση της ψαλτικής κάποιες ιδιαίτερες επίτομες μουσικές συλλογές με ικανή διάδοση και πολλές επιμέρους επεξεργασίες και παραλλαγές, οι οποίες ωστόσο δεν εκδόθηκαν εντύπως. Οι πιο γνωστές ήταν το "Στιχηθαρικόν μέλος" και το "Παπαδικόν μέλος" και είχαν σημαντικό περιεχόμενο και αξιόλογη διάδοση. Η εισήγηση με τον παραπάνω τίτλο εξετάζει τις συλλογές αυτές και το μουσικό τους περιεχόμενο με βάση την όσο γίνεται μεγαλύτερη εποπτεία στις πρωτογενείς πηγές και συγκριτικές αναλύσεις.

Παναγιώτης Δημητριάδης: "Ακουστικές συχνότητες σχετικές με τα διαστήματα της βυζαντινής μουσικής και σε σχέση με την ευρωπαϊκή μουσική. Χρήση μουσικού οργάνου ως αναφορά των βυζαντινών διαστημάτων και της ευρωπαϊκής μουσικής"

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει τον υπολογισμό των ακουστικών συχνοτήτων των νοτών–

φθόγγων της φυσικής διατονικής κλίμακας της βυζαντινής μουσικής, βάσει των 12, 10 και 8 ηχομορίων, αντίστοιχα με τους λόγους 9/8, 10/9 και 16/15. Επίσης, παρουσιάζει τη δόμηση των υπό χρήση χρωματικών κλιμάκων και χρωών, σύμφωνα με τα ηχομόρια των τονιαίων διαστημάτων τους (βάσει της θεωρίας), ως προϊόντα της φυσικής διατονικής κλίμακας, με τις αντίστοιχες υπολογισθείσες ακουστικές συχνότητες, καθώς και την συσχέτιση αυτών των κλιμάκων με την συγκεκριμένη κλίμακα της ευρωπαϊκής μουσικής σε περιβάλλον EXCEL. Για να υπάρξει η ακουστική αντίληψη, με μαθηματική ακρίβεια, ώστε να γίνουν κατανοητά τα αποτελέσματα των ανωτέρω υπολογισμών, σχεδιάστηκε και κατασκευάστηκε ανάλογο ηλεκτρονικό μουσικό όργανο, υπό μορφή συνθεσάιζερ (synthesizer), το οποίο έχει κατοχυρωθεί και ως πατέντα. Με το παρόν όργανο, συνυπαρχουσών και των ευρωπαϊκών νοτών, δίδεται η ευκαιρία της σαφούς εκτέλεσης των τονιαίων διαστημάτων των κλιμάκων της βυζαντινής μουσικής, για τη μελέτη, τη διδασκαλία και την εκτέλεση μουσικών μαθημάτων σε πραγματικό χρόνο, καθώς και η δυνατότητα εκτέλεσης αλλοιώσεων επί των διαστημάτων.

Ελένη Καλλιμοπούλου: "Το Παναρμόνιο όργανο: μουσικές τροχιές ανάμεσα στη Δύση και την Ανατολή"

Το Παναρμόνιο ή «ελληνικό όργανο» ήταν ένα πληκτροφόρο μουσικό όργανο που είχε 42 πλήκτρα στην οκτάβα, ώστε να μπορεί να αποδώσει τα ασυγκέραστα διαστήματα της Οκτωήχου της βυζαντινής μουσικής. Κατασκευασμένο από τον επιφανή ερευνητή και συνθέτη της εκκλησιαστικής μουσικής Κωνσταντίνο Ψάχο στις αρχές της δεκαετίας του 1920, το Παναρμόνιο αποτελούσε τον καρπό της πολυετούς μελέτης του πάνω στις τονικές και διαστηματικές σχέσεις της βυζαντινής μουσικής και, παράλληλα, μία εντυπωσιακή κατασκευή που πάντρευε την παράδοση με τη μαθηματική ακρίβεια και την τεχνολογική πρόοδο. Οι μελέτες για τον Ψάχο έχουν έως σήμερα κατά κύριο λόγο επικεντρωθεί στην ανάλυση του θεωρητικού, παιδαγωγικού, και συνθετικού του έργου στο πεδίο της εκκλησιαστικής μουσικής υπό το πρίσμα μουσικολογικών ή/και ιστορικών-βιογραφικών προσεγγίσεων. Η παρούσα εισήγηση προτείνει μία διευρυμένη θεώρηση του έργου του Ψάχου σε σχέση με την παράλληλη ιδεολογική διαμάχη στον οθωμανικό/τουρκικό και τον αραβικό κόσμο γύρω από τον εκδυτικισμό ή μη των εγχώριων μουσικών παραδόσεων. Μέσα από την εξέταση αυτή και με επίκεντρο το Παναρμόνιο όργανο, ο Ψάχος αναδύεται ως μία μεταβατική φιγούρα που διαμεσολαβεί μεταξύ παράδοσης και εξευρωπαϊσμού, καταδεικνύοντας τον πορώδη χαρακτήρα των ορίων μεταξύ των δύο.

Εθνομουσικολογία

Θύμιος Ατζακάς: "Taksim: διαχρονικότητα και μεταμόρφωση. Ιστορικές αναδρομές, σχολιασμοί και αναστοχασμοί επάνω στην «επιτόπια» συνθετική πράξη του makam μουσικού – δημιουργού"

Η μουσικοποιητική φόρμα του taksim που αποδίδεται στα ελληνικά ως «ταξίμι» ή «τροπικός αυτοσχεδιασμός», φαίνεται να περιλαμβάνει μία σειρά δημιουργικών και καλά εναρμονισμένων δράσεων του εκτελεστή οι οποίες ξεπερνούν την ατομική του ταυτότητα και αποκτούν μία λεπτοφυή σύνδεση με το μουσικό και πολιτισμικό γίνεσθαι της εποχής του. Η εστιασμένη σπουδή και πρακτική της φόρμας αυτής δεν καλλιεργεί μόνο τις απαιτούμενες τεχνικές δεξιότητες αλλά προϋποθέτει μία αρμονική συνέργεια μεταξύ της νοητικής, αισθητηριακής και σωματικής υπόστασης του μουσικού, σε συνεχή αλληλεπίδραση με τις εκάστοτε πτυχές της μουσικής προφορικότητας. Το taksim, ως το μουσικοποιητικό εργαλείο αιχμής επάνω στην παραλλαγή, επεξεργασία και μεταμόρφωση πολλών ανατολικο-μεσογειακών τροπικών παραδόσεων, αποκτάει μία οικουμενική διάσταση, το ίδιο οικεία στο χθες όσο και στο σήμερα: αποτελεί τη γέφυρα μεταξύ ροής και στάσης, προσωπικής καινοτομίας και υπακοής στη συλλογική μνήμη, γραμμικής και κυκλικής πορείας, αυτοσχεδιασμού και σύνθεσης. Η ανακοίνωση αυτή ανοίγει μία συζήτηση επάνω στην «επιτόπια» συνθετική πράξη του taksim, όπου η διάκριση των ρόλων μεταξύ συνθέτη και εκτελεστή χάνεται μέσα στις ατέρμονες ροές και μεταμορφώσεις του μελωδικού-προσωδιακού υλικού.

Λάμπρος Ευθυμίου: "Παραλλαγές του τραγουδιού 'Zidanje Skadra' στις χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας"

Η θυσία ανθρώπων ή ζώων για τη θεμελίωση ενός κτίσματος συναντάται σε πολλούς λαούς στην ιστορία της ανθρωπότητας, είτε ως μύθος, ως δοξασίες ή δεισιδαιμονίες, είτε ως πραγματικό γεγονός. Ο μύθος αυτός λαμβάνει ποιητική μορφή και τραγουδιέται μόνο στην περιοχή της νοτιοανατολικής Ευρώπης. Οι πρώτες καταγραφές του τραγουδιού στα Βαλκάνια ανάγονται στις αρχές του 19ου αιώνα. Στη Σερβία καθώς και στις όμορες χώρες όπου κατοικούσαν ή κατοικούν μειονοτικές ή εθνοτικές ομάδες των Σέρβων, το τραγούδι εντοπίζεται καταγεγραμμένο με τον τίτλο *Zidanje Skadra* (το κτήριο της Σκόδρα) και αναφέρεται στο χτίσιμο του κάστρου της πόλης «Σκόδρα», η οποία σήμερα βρίσκεται στα βορειοδυτικά του Αλβανικού κράτους. Στην παρούσα ανακοίνωση εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο τραγουδιούνται οι παραλλαγές που αφορούν στο κτίσιμο του «κάστρου της Σκόδρας», αναφέρονται οι περιοχές στις οποίες έχουν καταγραφεί οι παραλλαγές στη βιβλιογραφία και διερευνάται ο τρόπος

διάδοσής του. Επιπρόσθετα, επιχειρείται μια μουσικολογική ανάλυση των μοτίβων του τραγουδιού μέσα από ηχογράφηση του προηγούμενου αιώνα του Τμήματος Εθνολογίας της Ακαδημίας Τεχνών και Επιστημών του Βελιγραδίου, καθώς και από νεότερες προσωπικές μου ηχογραφήσεις. Ακόμη, πραγματοποιείται συγκριτική μελέτη των στιχουργικών μοτίβων του τραγουδιού, με τα αντίστοιχα των ελληνικών παραλλαγών.

Αθηνά Κατσανεβάκη: "Η παραλλαγή στην παραδοσιακή φόρμα ως νεωτερισμός, συνέχεια, και αναδημιουργία"

Η «παραλλαγή» ως διαδικασία μέσα στις προφορικές παραδόσεις θεωρείται βασικό στοιχείο της προφορικότητάς τους. Προϋποθέτει μία σχετική ελευθερία στην δημιουργία που ελλείπει γραπτού μουσικού λόγου αναπτύσσεται χωρίς τον «περιορισμό» της σημειογραφίας και του μουσικού φορμαλισμού. Μπορεί να θεωρήσει κανείς ότι ως διαδικασία συμμετέχει στις βασικές αρχές του αυτοσχεδιασμού πάνω σε συγκεκριμένες φόρμες. Ενώ λοιπόν η σχετική αυτή ελευθερία που προϋποθέτει η παραλλαγή της μουσικής φόρμας μπορεί να ανάγει σε έναν σχετικό νεωτερισμό στο μουσικό ύφος, αποτελεί ταυτόχρονα μία μουσική δημιουργικότητα που αναπλάθει συνεχώς με διαφορετικούς τρόπους συγκεκριμένες φόρμες μέσα σε ένα αισθητικό πλαίσιο που ορίζεται από τις νόρμες της παραδοσιακής προφορικότητας κάθε τοπικής μουσικής διαλέκτου, καθιστώντας πραγματικότητα την «συνέχεια» αυτών των παραδόσεων μέσα από την δημιουργική ανακύκλωση των αισθητικών τους.

Φιλοσοφία και αισθητική

Σωκράτης Γεωργιάδης: "L'homme armé: Μία λειτουργία για τις μάζες. Μεταμορφώσεις και παραλλαγές πάνω σ' ένα επίμονο θέμα"

Η χειραγώγηση των μαζών μέσα από τη διαχείριση της πληροφορίας είναι μία ιστορία τόσο παλιά όσο και ο ίδιος ο κόσμος. Μια ιστορία που σε μεγάλο βαθμό εδράζεται στην κατασκευή περισσότερο ή και λιγότερο *πραγματικών* περιστατικών που εκκινώντας από εμβληματικές λογοτεχνικές ή και ιστορικές – συχνά εξίσου μυθοπλαστικές– αφηγήσεις, στοχεύουν στο να συνασπίσουν τις μάζες απέναντι σε μία δυνητικά επερχόμενη απειλή, προετοιμάζοντας, τις περισσότερες φορές, μεθοδικά το έδαφος ακόμη και για μία πολεμική σύγκρουση. Επιχειρώντας, μέσα από αυτή την οπτική, να σκιαγραφήσουμε το ευρύτερο πλαίσιο της παράδοσης *L'homme armé*, θα εστιάσουμε στις λειτουργίες που παραδίδονται από τα μέσα του 15^{ου} αιώνα και δείχνουν να αποτελούν το πιθανότερο σημείο εκκίνησης, αλλά και πρότυπο, για αρκετά από τα έργα που ακολούθησαν διαμορφώνοντας αυτό το ιδιαίτερα εκτεταμένο *corpus* των 40 και πλέον λειτουργιών βασισμένων στη μελωδία του ομώνυμου *chanson*. Προσεγγίζοντας τον τρόπο με τον οποίο η ιστορική συγκυρία και το πολιτισμικό πλαίσιο αποτυπώνονται στο συμβολικό φορτίο των λειτουργιών, επιδρούν στις στοχεύσεις των δημιουργών και καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό τις συνθετικές τους επιλογές, θα καταθέσουμε κάποιες επισημάνσεις συνδέοντας αυτό το φαινόμενο με το σήμερα της μουσικής πράξης και εμβαθύνοντας σε ευρύτερους προβληματισμούς σε σχέση με τον πολιτισμικό και πολιτικό ρόλο της μουσικής δημιουργίας.

Πάρις Κωνσταντινίδης: "Η συμφωνική ορχήστρα μεταξύ *σχολής* και *άσχολίας*. Ιδεολογικοί μετασχηματισμοί του κοινωνικού ρόλου της μουσικής"

Τις τελευταίες δεκαετίες οι συμφωνικές ορχήστρες της Δύσης είτε διαλύονται, είτε πιέζονται από τον κόσμο της πολιτικής ώστε να αναπροσαρμόσουν τον προσανατολισμό τους. Κατά το μεγαλύτερο μέρος του 20^{ου} αι. όμως η τάση ήταν να ιδρύονται νέες ορχήστρες. Για ποιον λόγο οι ορχήστρες κρίνονταν τότε επιθυμητές και σήμερα κρίνονται σχεδόν ανεπιθύμητες; Ποιο σύστημα αξιών θεώρησε τις ορχήστρες απαραίτητο θεσμό των πόλεων και κάτω από ποιες ιδεολογικές αντιλήψεις αντιμετωπίζονται ως βάρος; Αυτές οι αντιλήψεις δεν διαδέχθηκαν η μία την άλλη, αλλά συνυπάρχουν, με τον *Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου* να αντιμετωπίζει τη μουσική ως εμπόρευμα και την *Εκπαιδευτική Επιστημονική και Πολιτιστική Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών* (UNESCO) να την αντιλαμβάνεται ως πολιτισμικό αγαθό. Αναζητώντας τη λογική που δημιούργησε το κατεξοχήν ρεπερτόριο της συμφωνικής ορχήστρας, εντοπίζω τις ρίζες του στη φιλοσοφική ιδέα της *σχολής* (ανανοηματοδοτημένη και ανατονισμένη από τη βυζαντινή περίοδο και έκτοτε ως «σχολή»), και αναρωτιέμαι, αν οι προωθούμενες αλλαγές στην οργανωτική δομή και τον τρόπο λειτουργίας της ορχήστρας αποτελούν απλώς μία θεσμική αναδιοργάνωση ή έναν μετασχηματισμό του ίδιου του κοινωνικού της ρόλου.

Ιάκωβος Στάινχάουερ: "Μουσικές και εικαστικές μεταμορφώσεις"

Η ιστορία της τέχνης και του κινηματογράφου έχει να υποδείξει μια σειρά έργων που έχουν θέμα τους τη μουσική. Και η τέχνη της μουσικής γνωρίζει έργα που αναφέρονται ρητά σε έργα της τέχνης της εικόνας, αποτελώντας ένα τρόπο "μεταμόρφωσης" του εικαστικού περιεχομένου σε ήχους και μουσικές δομές. Η παρούσα εισήγηση αναζητά τις αρχές σύγκλισης μουσικής και εικόνας. Κάτω από ποιες συνθήκες θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για μια επιτυχή μεταφορά του αισθητικού περιεχομένου από την

μια τέχνη στην άλλη; Θα μπορούσε η προσπάθεια προσέγγισης του χωρικού χαρακτήρα των εικαστικών τεχνών από τη μουσική να συμβαδίσει με το *a priori* στοιχείο της μουσικής που δεν είναι άλλο από το χρόνο; Καθώς ο χρόνος δεν μπορεί να εξαναγκαστεί σε απόλυτη ταύτιση με το χώρο, με ποιους τρόπους γίνεται δυνατός ο μετασχηματισμός χρονικών σε χωρικές μορφές; Αποτελεί η μίμηση τη ζητούμενη έννοια που θα μπορούσε να προσεγγίσει την προβληματική της σχέσης των τεχνών; Σε ποιες αισθητικές κατηγορίες θα πρέπει να αναζητηθούν οι προϋποθέσεις κοινών τρόπων έκφρασης του καλλιτεχνικού νοήματος;

[ΕΟΝΜ] Νεοελληνική μουσική δημιουργία II

Νίκος Μαλιάρας: "Ελένης Λαμπίρη, Συμφωνία σε σι ελάσσονα: Ένα σημαντικό, αλλά άγνωστο έργο"

Η Ελένη (Έλενα) Λαμπίρη (1882-1960) γεννήθηκε στην Αθήνα, υπήρξε όμως κεφαλληνιακής καταγωγής (εγγονή του σατιρικού ποιητή Ανδρέα Λασκαράτου). Υπήρξε μια από τις ελάχιστες Ελληνίδες συνθέτριες και διευθύντριες ορχήστρας με σημαντική επαγγελματική σταδιοδρομία εκτός Ελλάδος. Σημαντικό μέρος της ζωής της το πέρασε στην Πάτρα, όπου υπήρξε διευθύντρια του Ωδείου της Φιλαρμονικής Εταιρίας της πόλης. Μεταξύ αρκετών άλλων έργων μεγάλων διαστάσεων, κατά τα έτη 1920-1921 συνέθεσε μια εκτενή τετραμερής συμφωνία για πλήρη ορχήστρα. Το έργο αυτό δεν έχει παιχτεί ποτέ και διασώζεται μόνο σε χειρόγραφο μορφή στο Αρχείο της Μεγάλης Βιβλιοθήκης της Ελλάδος «Άλκιαν Βουδούρη» του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών. Παραχωρήθηκε δε στον ομιλητή με σκοπό να καθαρογραφηθεί σε μουσικό λογισμικό και να αποκατασταθεί σε κριτική έκδοση, προκειμένου να εκτελεστεί σε πρώτη παγκόσμια εκτέλεση το συντομότερο δυνατόν. Η πρώτη αυτή εκτέλεση προγραμματίζεται να πραγματοποιηθεί από την Φιλαρμόνια Ορχήστρα Αθηνών στις αρχές του 2018. Στην ομιλία αυτή θα γίνει μια πρώτη κριτική παρουσίαση και ανάλυση μερικών χαρακτηριστικών σημείων του έργου.

Σταματία Γεροθανάση & Ερμής Θεοδωράκης: "Ερμηνευτικές παραλλαγές, επεξεργασίες και μεταμορφώσεις του έργου του Μητρόπουλου. 14 *Invenzioni*, για φωνή και πιάνο, σε ποίηση Κωνσταντίνου Καβάφη"

Η παρουσίαση εστιάζει στο έργο 14 *Invenzioni*, για φωνή και πιάνο, του Δημήτρη Μητρόπουλου σε ποίηση του Κωνσταντίνου Καβάφη. Το έργο αποτελεί κορυφαίο δείγμα της συνθετικής τέχνης του Μητρόπουλου από τον τομέα της φωνητικής μουσικής. Η παρουσίαση αποσπασμάτων του συγκεκριμένου έργου για φωνή και πιάνο αποτελεί απόπειρα ερμηνευτικής προσέγγισης που βασίζεται σε μία ανάλυση των παραμέτρων της μελοποίησης και έχει ως σκοπό την ανάδειξη των ιδιαιτεροτήτων του ποιητικού κειμένου, ώστε να διαφανεί η πολλαπλότητα ανάγνωσης του συγκεκριμένου έργου. Αυτή η πολλαπλότητα αποτελεί και τεκμήριο της συνθετικής αξίας του. Η ανακοίνωση θα έχει τη μορφή διάλεξης με παρουσίαση μουσικών παραδειγμάτων/αποσπασμάτων του έργου. Η διττή ιδιότητα των συμμετεχόντων, ερμηνευτών και μουσικολόγων, επιτρέπει τη συζήτηση πάνω σε θέματα ανάλυσης του έργου 14 *Invenzioni* καθώς και σε θέματα ερμηνευτικής προσέγγισης με παρουσίαση αποσπασμάτων από το έργο.

Λορέντα Ράμου: "Η τεχνική της παραλλαγής στα πιανιστικά έργα του Νίκου Σκαλκώτα"

Από το πρώτο του έργο ο Νίκος Σκαλκώτας χρησιμοποιεί την παραλλαγή σαν βασική συνθετική τεχνική ανάπτυξης, ακόμη κι όταν δεν γράφει σε φόρμα θέματος με παραλλαγές. Στην ανακοίνωση παρουσιάζονται τα κυριότερα χαρακτηριστικά αυτής της τεχνικής και η εξέλιξή της μέσα από τα πιανιστικά του έργα με επιλεγμένα παραδείγματα σε χρονολογική σειρά. Προτείνεται μια γραφική αποτύπωση ορισμένων έργων, η οποία αφενός λειτουργεί σαν οδηγός για τον ερμηνευτή, αφετέρου κάνει δυνατή μια πιο συνολική θεώρηση και συσχέτιση της τεχνικής της παραλλαγής με τη φόρμα, την υφή και το μοτιβικό υλικό. Η κατακλείδα αυτής της έρευνας είναι ο προσδιορισμός ορισμένων βασικών στυλιστικών χαρακτηριστικών του συνθέτη.

[ΕΟΟ] Δραματουργία και αισθητική της όπερας του 19ου και 20ού αιώνα

Δήμητρα Χόνδρου: "Gioacchino Rossini (1792-1868): εξετάζοντας τις συνθετικές και δραματουργικές ιδιαιτερότητες των παραλλαγμένων εκδοχών μιας opera seria. Η περίπτωση του *Μωάμεθ Β΄* (*Maometto II*)"

Ο *Μωάμεθ Β΄*, παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στη Νάπολη το 1822 και, κατά την διάρκεια της πορείας του στις ευρωπαϊκές σκηνές όπερας, υπέστη πολλές επεξεργασίες. Μεταξύ των εννέα έργων που ανήκουν στο γένος της opera seria, γραμμένων κατά το διάστημα 1815-22 στη Νάπολη, ο *Μωάμεθ Β΄*

είναι η πιο σημαντική μεταρρυθμιστική όπερα της εν λόγω περιόδου, λόγω της απουσίας προηγούμενου προτύπου, κυρίως ως προς τις συμβάσεις της ιταλικής σοβαρής όπερας.

Αν μελετήσει κανείς το έργο εν τη γενέσει του αλλά και σε σύγκριση με τις παραλλαγές-επεξεργασίες που ακολούθησαν για διαφορετικούς λόγους κάθε φορά, θα μείνει έκπληκτος από τον τρόπο με τον οποίο ο Ροσίνι μεταμόρφωσε τον *Μωάμεθ σε Πολιορκία*, αλλά και την μαεστρία του συνθέτη όσον αφορά τα δάνεια από προγενέστερα έργα του, είτε αυτά αφορούν ένα μεμονωμένο μουσικό θέμα το οποίο επεξεργάζεται και παραλλάσσει, είτε αυτά αφορούν ένα αυτούσιο κομμάτι το οποίο παρενθέτει εμβόλιμα. Ο *Μωάμεθ Β'*, είναι ένα έργο που ενδείκνυται για περαιτέρω ανάλυση, εφόσον αποτελεί μία από τις πλέον ενδιαφέρουσες περιπτώσεις της ροσινικής δημιουργίας σε επίπεδο επεξεργασμένων εκδοχών ενός συγκεκριμένου έργου. Η εισήγηση θα εστιάσει στις ιδιαιτερότητες της μουσικής γλώσσας και της δραματουργίας του Ροσίνι και θα αναλύσει το φαινόμενο των παραλλαγμένων εκδοχών μιας όπερας στο ευρύτερο πλαίσιο της συνθετικής δημιουργίας του.

Αναστασία Σιώψη: "Η σκηνική δράση στο έργο του Ρίχαρντ Βάγκνερ με βάση τις μεταγενέστερες θεωρίες του"

Στην προτεινόμενη ανακοίνωση θα εξερευνηθεί μία σημαντική διάσταση της σχέσης χρόνου και χώρου στα μουσικά δράματα του Βάγκνερ, η οποία μπορεί να διατυπωθεί ως 'πρόθεση σταδιακής μετατροπής του χώρου σε χρόνο' με στόχευση την απόλυτη ταύτισή τους και, τέλος, την 'εξαφάνισή' τους. Σε αυτή τη σχέση έγκειται και η ουσιαστική επικοινωνία της οπτικής με την ακουστική διάσταση και έχει σαν θεμέλιο την ιδέα της 'μουσικότητας' των τεχνών την οποία ο Βάγκνερ θα αναπτύξει σε μεταγενέστερες θεωρίες του, κυρίως στο δοκίμιό του «Μπετόβεν» (1870). Ένα σημαντικό παράδειγμα αποτελεί το τέλος της «Τετραλογίας» όπου διακρίνουμε δύο επίπεδα παρουσίας της δράσης: βλέπουμε, από τη μια μεριά, να εικονογραφείται η δράση που αναφέρεται στην υπαρκτή κοινωνία (και άρα δηλώνει ιστορικές αναφορές – κοινωνία των Γκιμπιχούνγκεν, αλλά και της Νυρεμβέργης στους «Αρχιτραγουδιστές» του Βάγκνερ), και, από την άλλη, αυτή που αναφέρεται στην εξέλιξη ιδεών και συναισθημάτων η οποία, τελικά, υπερισχύει (η καταστροφή της Βαλχάλλα στο τέλος της Τετραλογίας, αλλά και η αρχέτυπη/μεταφυσική ένωση δύο εραστών στην μετά θάνατον ζωή, στον «Τριστάνο και Ιζόλδη»). Η ιδέα, δηλαδή, που εκφράζεται είναι αυτή της σταδιακής εγκατάλειψης της φαινομενικής πραγματικότητας ή, αλλιώς, της σταδιακής εξαφάνισης της διάστασης του χωροχρόνου. Προς αυτή τη κατεύθυνση κινούνται και οι ιδέες που εξέφρασε ο Βάγκνερ στα τελευταία χρόνια της ζωής του, σύμφωνα με τις οποίες προτιμούσε πλέον τον Μπαχ, και όχι τον Μπετόβεν, καθώς, σύμφωνα με την άποψή του, η μουσική του Μπαχ έσπασε τα δεσμά με τη φαινομενική πραγματικότητα ενώ η μουσική του Μπετόβεν δεν έχασε ποτέ το δραματικό της χαρακτήρα.

Μαριάννα Σιδερί: "Φάλσταφ: Η μεταμόρφωση του σαιξπηρικού ήρωα από τον Βέρντι και τον Μπόιτο για το ιταλικό μουσικό θέατρο"

Ο Βέρντι εκτιμούσε ιδιαίτερα τον Σαίξπηρ, γεγονός που μαρτυρείται από την φιλόδοξη επιθυμία του να δημιουργήσει οπερετικές εκδοχές, εάν ήταν εφικτό, όλων των μεγάλων τραγωδιών του Άγγλου δραματουργού. Το 1850 έγραψε: "Σκοπεύω να γράψω μουσική για την *Καταιγίδα*, μάλιστα σκοπεύω να γράψω μουσική για όλα τα μεγάλα έργα αυτού του σπουδαίου τραγωδού". Δυστυχώς, το παραπάνω εγχείρημα δεν πραγματώθηκε ποτέ. Ο Βέρντι κατάφερε να παραστήσει μόνο τρεις από τις έξι σχεδιασμένες σαιξπηρικές του όπερες: *Μάκβεθ*, *Οθέλλος* και *Φάλσταφ*, αφήνοντας κλειδωμένα στο συρτάρι του τρία άκαρπα προσχέδια οπερών (*Καταιγίδα*, *Άμλετ* και *Βασιλιάς Ληρ*). Μολονότι και οι τρεις σαιξπηρικές όπερες του Βέρντι είναι ενδιαφέρουσες, η περίπτωση της όπερας *Φάλσταφ* εκπλησσει, κυρίως εξαιτίας της τόλμης του Βέρντι να ολοκληρώσει την μακρόχρονη οπερετική του πορεία με ένα έργο κωμικού περιεχομένου. Το ενδιαφέρον για τον *Φάλσταφ* αυξάνεται, τη στιγμή που ο αυστηρός Βέρντι αποκαλύπτει ότι διασκεδάζει, όχι απλώς συνθέτοντας, αλλά στην σκέψη της έκπληξης που θα προκαλέσει στο θεατρικό κοινό η ενασχόλησή του με την κωμωδία. Η παρούσα ανακοίνωση, επικεντρώνεται στις δραματουργικές επιλογές των δύο συνεργατών, Βέρντι και Μπόιτο, στα πλαίσια της δημιουργίας του *Φάλσταφ*, προκειμένου ο επικουρικός, πλην όμως πληθωρικός χαρακτήρας του Σαίξπηρ να μεταμορφωθεί στον αρχέτυπο χαρακτήρα της μοναδικής πετυχημένης κωμικής όπερας του Βέρντι.

Γεωργία Πετρούδη: "Μπίλυ Μπαντ – το ταξίδι της 'ταραχώδους' ολοκλήρωσης της όπερας του Μπ. Μπρίττεν"

Μέσα από την πλοκή και την αφηγηματική εξέλιξη της όπεράς του *Μπίλυ Μπαντ*, ο Μπρίττεν διένυσε ένα ταξίδι εξερεύνησης, διαμόρφωσης και ανάπτυξης όχι μόνο των διαφορετικών προσωπικοτήτων κάθε ενός από τους πρωταγωνιστές, αλλά και τις μεταξύ τους σχέσεις και διαδράσεις όπως εξελίσσονταν μέσα από τη σκιά του επικείμενου πολέμου. Σ' αυτή την όπερα, ο συνθέτης μαζί με τους λιμπρετίστες του, αφορμώμενοι από το αντίστοιχο και ομώνυμο μυθιστόρημα του Χέρμαν Μέλβιλ, επικεντρώθηκαν στην ανάδειξη συμπεριφορών μίας ιδιότυπης κοινωνικής ομάδας, και συγκεκριμένα σε ένα ιδιότυπο σύνολο ναυτικών, οι οποίοι βρίσκονταν περιορισμένοι για μεγάλα χρονικά διαστήματα στα βρετανικά πολεμικά πλοία. Η διαδικασία σκιαγράφησης και ανάπλασης των πρωταγωνιστών μέσα από το πρίσμα των

δημιουργών τους, αποδείχθηκε ακόμη πιο περίπλοκη, συμπίπτοντας με μια σκοτεινή περίοδο στη δημιουργική πορεία του Μπρίττεν, κατά την οποία και ο ίδιος ως συνθέτης καλούνταν να αντιμετωπίσει τους δικούς του πολέμιους, τόσο εξωτερικούς όσο και εσωτερικούς, με αποτέλεσμα οι δύο αυτοί κόσμοι, κείμενο και μουσική αντίστοιχα, να συναντηθούν ακολουθώντας μια πορεία αλληλεπίδρασης και αναδιαμόρφωσης με αλλαγές και αναθεωρήσεις, καταλήγοντας, μετά από εννιά χρόνια συνολικής αναζήτησης, στην τελική μορφή της όπερας.

Αστική λαϊκή μουσική

Σπύρος Δελέγκος: "Η εκ των συνθηκών σκλήρυνση των μαλακών διαστημάτων: μια μορφή εκσυγχρονισμού στο χώρο της ελληνικής αστικής λαϊκής μουσικής του Μεσοπολέμου"

Η παρούσα μελέτη καταπιάνεται με τη θεωρητική έννοια του «εκσυγχρονισμού» (modernization) κατά Bruno Nettl, η οποία εκφράζει μία πολιτισμική διαδικασία μουσικής αλλαγής, όπως επιτελείται στην περίπτωση της ελληνικής αστικής λαϊκής μουσικής κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου, εστιάζοντας σε εκείνο το μουσικό είδος που κατά την ελληνική παράδοση χαρακτηρίζεται με τον θολό και ευρύ όρο *Ρεμπέτικο*. Από την ακρόαση δείγματος εκατοντάδων ηχογραφήσεων του ρεπερτορίου της συγκεκριμένης περιόδου επιλέγονται αντιπροσωπευτικά μουσικά κομμάτια για σημειογραφική αποτύπωση και επόμενα για ανάλυση, συγκριτική εξέταση και ερμηνεία μέσα στα κοινωνικοπολιτισμικά συμφραζόμενά τους. Περιγράφεται και ερμηνεύεται η μετάβαση του ανατολικού διαστηματικού κώδικα («μαλακά» και «σκληρά» διαστήματα) από το ρεπερτόριο του επονομαζόμενου «συρναϊκού ύφους» ή κατά Morris «Greek café music» προς το δυτικό διαστηματικό περιβάλλον («ευρωπαϊκά» διαστήματα στην πράξη αντίστοιχα των «σκληρών») του ρεπερτορίου που η ενορχήστρωση στηρίζεται στο ισο-συγκερασμένο τρίχορδο μπουζούκι. Η ανατολική τροπικότητα και η συγχορδιακή αρμονία (chordal harmony) της Δύσης κατέχουν κεντρικές θέσεις στην ανάπτυξη του συγκεκριμένου μουσικού στυλ –σε διαλεκτικά συγκρουσιακή σχέση– και συνδέονται με πρακτικές που φωτίζουν το προς εξέταση φαινόμενο.

Γιώργος Κοκκώνης: "Το χασάπικο, απ' την Πόλη στην Αθήνα"

Σύμφωνα με τις πηγές, έντυπες και δισκογραφικές, το χασάπικο, ως ρυθμικο-μελωδική συγκρότηση και ως χορός, ταυτίζεται με την Κωνσταντινούπολη. Η παρουσία του μαρτυρείται κυρίως στον αστικό χώρο, δεν είναι λίγες όμως οι σχετικές αναφορές και σε αυτόν της υπαίθρου, οριοθετώντας την «κοιτίδα» του από την ευρύτερη περιοχή της Πόλης μέχρι τη Θράκη, όπου προσδιορίζεται ως «χασαπιά». Από τις αρχές του 20ού αι., η γεωγραφική του διασπορά υπερβαίνει ωστόσο την συγκεκριμένη τοπολογία. Αυτονομούμενο αισθητικά, κυρίως ως ρυθμός, μετασχηματίζεται σε μια νέα μουσική και χορευτική οντότητα, που διεκδικεί την δική της θέση έναντι των κραταιών ομόλογων μορφών του ζεϊμπέκικου και του τσιφτετελιού. Έτσι, ενώ σε μια πρώτη φάση περιορίζεται στο ρόλο του γυρίσματος σε άλλους ρυθμικούς τύπους, βαθμιαία εξελίσσεται σε αυτοτελή πραγματώση, με διακριτά υφολογικά χαρακτηριστικά. Στην Αθήνα, το χασάπικο διατηρεί την πολιτική φύση του, με την οποία κατακλύζει τη δισκογραφία από τα μέσα της δεκαετίας του 1920 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1930. Στο διάστημα αυτό, και καθώς περνά στο ρεπερτόριο της ορχήστρας του μπουζουκιού, μεταμορφώνεται σε μια νέα ρυθμικο-μελωδική οντότητα και σε έναν νέο χορό. Μεταπολεμικά και με την διαμεσολάβηση του κινηματογράφου, από την οντότητα αυτή θα προκύψει το συρτάκι, ενώ η παλιά δομή, ανεβάζοντας την ταχύτητα της εκτέλεσης, θα μετασχηματιστεί σε χασαποσέρβικο.

Νίκος Ορδουλίδης: "Αθήνα: Ταταυλιανό / New York: Beykos"

Στις 7 Μαΐου του 1935, στην Νέα Υόρκη, ηχογραφούνται έξι τραγούδια με πρωταγωνιστή τον Σπύρο Περιστέρη, γιο του Αριστείδη και συνεχιστή της παράδοσης της συρναϊκής εστουδιαντίνας, που είναι γνωστή ως «Τα πολιτάκια». Ένα από αυτά τιτλοφορείται *Μπέικος* (Beykos) και στην ετικέτα του δίσκου της Orthophonic όπου αποτυπώνεται εγγράφονται οι λέξεις-κλειδιά: «χασάπικο», «Πολιτάκια», «Δημητριάδης», «Περιστέρης», «μανδολίνο». Το κομμάτι εκτελείται σε μεγάλη ταχύτητα, με μαντολίνο και πιάνο, ακολουθώντας την γνώριμη συνθήκη του μικρασιατικού πολυστυλισμού. Ένα χρόνο νωρίτερα, ο Σπύρος Περιστέρης έχει ηχογραφήσει τον ίδιο σκοπό στην Αθήνα, με τίτλο *Ταταυλιανό χασάπικο*. Η πρώτη αυτή ηχογράφιση της Odeon κινείται εντός του αισθητικού πλαισίου του πειραιώτικου ρεμπέτικου, και αποδίδεται με οργανολογικό μινιμαλισμό, από δύο κιθάρες, στη μισή ταχύτητα από τον *Μπέικο*. Είτε είναι «του μπέη», είτε «του χασάπη», στην Νέα Υόρκη ή στην Αθήνα, ο ίδιος μουσικός σκοπός υπόκειται σε αισθητικές μεταμορφώσεις, σκιαγραφώντας την υφολογία των ελληνόφωνων αστικών λαϊκών μουσικών του προηγούμενου αιώνα, όχι ως επάλληλα ρεύματα με περιγεγραμμένα όρια (συρναϊκό ρεμπέτικο, πειραιώτικο ρεμπέτικο), αλλά ως κατ' εξοχήν διακειμενικό πεδίο. Στο πεδίο αυτό αναγνωρίζονται μεν συγκεκριμένα αισθητικά χαρακτηριστικά, αλλά των οποίων η φύση είναι κατ' εξοχήν ρευστή, αφού τελούν σε διαρκή μετασχηματισμό. Η πολλαπλότητα των πραγματώσεων επιβάλλεται επομένως ως μεθοδολογική αφετηρία για την μελέτη τους.

ΣΤΡΟΓΓΥΛΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

1. "Η διδασκαλία της βυζαντινής μουσικής: η τριτοβάθμια αφουγκράζεται την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση" [ΕΟΒΜΣ]⁴

Τα θέματα διδασκαλίας Βυζαντινής Μουσικής σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης αποτελούν ένα φλέγον επιστημονικό ζήτημα. Για τον καλύτερο συντονισμό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια προτείνεται η διοργάνωση μιας στρογγυλής τράπεζας, όπου δίνεται βήμα σε διάφορους εκπροσώπους της εκπαίδευσης να εκφράσουν τις παρατηρήσεις, τους προβληματισμούς και τις προτάσεις τους σε επιλεγμένα ζητήματα της διδακτικής της βυζαντινής μουσικής και να γίνουν αντίστοιχες ακαδημαϊκές συζητήσεις.

Στην στρογγυλή τράπεζα θα παρακαθίσουν τα μέλη του Ακαδημαϊκού Βυζαντινομουσικολογικού Δικτύου και μέλη ΔΕΠ της Ερευνητικής Ομάδας Βυζαντινών Μουσικών Σπουδών, με προσκεκλημένους τους: Ευαγγελία Σπυράκου, Αντώνη Κωνσταντινίδη, Π. Θεόδωρο Τσαμπατζίδη, Χρυσοβαλάντη Ιωαννίδη, Βασίλειο Βασιλείου, Δημοσθένη Σπανουδάκη.

Αναμένεται να αναπτυχθεί ένας γόνιμος εκατέρωθεν διάλογος που θα οδηγήσει σε εποικοδομητικά συμπεράσματα σε σχέση με τη διδασκαλία της βυζαντινής μουσικής. Η παρουσία και συμμετοχή συναδέλφων και άλλων γνωστικών αντικειμένων είναι ευκαταία για μια διεπιστημονική προσέγγιση του ζητήματος.

2. "Η Μουσική Εικονογραφία στην Ελλάδα: παρελθόν και μέλλον" [ΕΟΜΕ]⁵

Η Μουσική Εικονογραφία, ως κλάδος της ιστορικής μουσικολογίας, ασχολείται με την ανάλυση και την ερμηνεία του μουσικού περιεχομένου των έργων τέχνης αξιοποιώντας τις πληροφορίες, που αυτά περιέχουν, για τη διερεύνηση ιστορικών παραμέτρων της μουσικής. Ως διεπιστημονικό πεδίο έρευνας η Μουσική Εικονογραφία επιτρέπει νέες διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη μουσική, καθώς επιστήμονες που προέρχονται από διάφορες ερευνητικές κατευθύνσεις εξετάζουν το διαθέσιμο εικονογραφικό υλικό από διαφορετικές οπτικές γωνίες φωτίζοντας ποικίλες πτυχές της μουσικής και εικαστικής δημιουργίας. Ιδιαίτερα όσον αφορά την ελληνική μουσική, τον χορό και τις παραστατικές τέχνες, η Μουσική Εικονογραφία αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο έρευνας που συνεισφέρει σημαντικά στην διερεύνηση των διαφόρων εκφάνσεων της από την προϊστορία έως τις μέρες μας.

Από το 2000 κ.ε. υλοποιήθηκαν με κέντρο το Αρχείο Μουσικής Εικονογραφίας του ΑΠΘ μία σειρά επιστημονικών δράσεων στον τομέα της Μουσικής Εικονογραφίας (επιστημονικές μελέτες, συνέδρια, ερευνητικά προγράμματα, εκθέσεις εικονογραφικού υλικού και σημαντικές εκδόσεις), οι οποίες συνέβαλαν στη διάδοση του επιστημονικού πεδίου στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα, συγκεντρώθηκε και τεκμηριώθηκε σημαντικός αριθμός εικονογραφικού υλικού στην ψηφιακή βάση δεδομένων ΜΙΤΟΣ που λειτουργεί από το 1996 στους χώρους του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ.

Η ίδρυση της Ερευνητικής Ομάδας Μουσικής Εικονογραφίας στο πλαίσιο της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας αισιοδοξεί μέσα από την υλοποίηση κοινών δράσεων να συμβάλλει περαιτέρω στην διάδοση της Μουσικής Εικονογραφίας ως ερευνητικό πεδίο της ελληνικής μουσικής.

3. Στρογγυλή τράπεζα εις μνήμην Ολυμπίας Φράγκου-Ψυχοπαίδη

Συμμετέχουν: **Μάρκος Τσέτσος, Γιώργος Ζερβός, Ιωάννης Φούλιας και Νίκος Μαλιάρας**

4. Στρογγυλή τράπεζα εις μνήμην Δημήτρη Θέμελη

Συμμετέχουν: **Δημήτρης Γιάννου, Αλεξάνδρα Γουλάκη-Βουτυρά, Εύη Νίκα Σαμψών, Γιώργος Ζερβός και Εριφύλη Δαμιανού.**

⁴ Στρογγυλή τράπεζα υπό την αιγίδα της **Ερευνητικής Ομάδας "Βυζαντινές Μουσικές Σπουδές"** της Ε.Μ.Ε.

⁵ Στρογγυλή τράπεζα υπό την αιγίδα της **Ερευνητικής Ομάδας "Μουσική Εικονογραφία"** της Ε.Μ.Ε.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Θάλεια Αδελφοπούλου: Απόφοιτος του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Μετά το πέρας των σπουδών της έλαβε υποτροφία από το Ίδρυμα Fulbright για μεταπτυχιακές σπουδές στη Θεωρία της Μουσικής στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, και συγκεκριμένα στο University of Wisconsin-Madison, όπου της προσέφεραν υποτροφία και θέση βοηθού καθηγητή, δίπλα στον διακεκριμένο καθηγητή Brian Hyer. Είναι επίσης κάτοχος πτυχίων ανωτέρων θεωρητικών (Αρμονία, Αντίστιξη, Φυγή) με βαθμό Άριστα από το Δημοτικό Ωδείο Κατερίνης και το Ωδείο Βορείου Ελλάδος. Στα ερευνητικά της ενδιαφέροντα, εκτός από τη θεωρία της μουσικής, βρίσκεται και η παιδαγωγική της μουσικής, για την οποία έχει παρακολουθήσει σεμινάρια, καθώς και έχει λάβει μέρος ως δασκάλα και ερευνήτρια σε έρευνα με σκοπό την μελέτη της επίδρασης της διαπολιτισμικής μουσικής διδασκαλίας στις κοινωνικές σχέσεις μεταξύ των μαθητών. Πριν την αναχώρησή της για την Αμερική εργάστηκε σε ωδεία και νηπιαγωγεία της Θεσσαλονίκης. Στη διδακτορική της έρευνα θα ήθελε να ασχοληθεί με την παιδαγωγική/διδακτική της θεωρίας της μουσικής, έναν μη διαδεδομένο κλάδο που συνδυάζει τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα.

Μαρία Αλεξάνδρου: Γεννήθηκε το 1969 στο Βουκουρέστι. Άρχισε τις σπουδές της στη Μουσική Παιδαγωγική στην ίδια πόλη, και μετά συνέχισε στη Βόννη (Μουσικολογία, Βυζαντινές Σπουδές και Λατινικά), και στην Κοπεγχάγη, κοντά στον αείμνηστο καθηγητή J. Raasted, όπου και απέκτησε τον τίτλο Candidata philosophiae το 1996 στις Ελληνικές Μεσαιωνικές Σπουδές, με έμφαση στη βυζαντινή μουσική. Η διδακτορική της διατριβή ολοκληρώθηκε στο Πανεπιστήμιο της Κοπεγχάγης (2000, επίβλεψη: Sten Ebbessen, Christian Troelsgård) και αφορά τον τομέα της Παλαιογραφίας Βυζαντινής Μουσικής. Κατά τη διάρκεια των σπουδών της ήταν υπότροφος της Studienstiftung des Deutschen Volkes και, κατά τις μεταδιδακτορικές της σπουδές στην Ελλάδα, έλαβε υποτροφία του Ιδρύματος Alexander von Humboldt. Από το 2002 διδάσκει διάφορα μαθήματα Βυζαντινής Μουσικής στο Τ.Μ.Σ. του Α.Π.Θ. (σήμερα ως αναπληρώτρια καθηγήτρια). Συμμετείχε σε πάνω από 60 συνέδρια και έδωσε πολλές διαλέξεις στην Ελλάδα, Ρουμανία και Γερμανία, ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές στη Ρουμανία και masterclasses στο Ιάσιο, Βελιγράδι, Φιλιπούπολη και Cremona. Το επιστημονικό της έργο περιλαμβάνει 4 βιβλία και πάνω από 50 άρθρα/εισηγήσεις/κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους/λήμματα λεξικών, που εντάσσονται σε διάφορους τομείς των Βυζαντινών Μουσικών Σπουδών. Το έτος 2006 ίδρυσε την Ομάδα Παλαιογραφίας Βυζαντινής Μουσικής από το Τ.Μ.Σ. του Α.Π.Θ., η οποία δραστηριοποιείται διεθνώς. Τόσο η μουσικολόγος όσο και η Ομάδα Παλαιογραφίας διακρίθηκαν τα τελευταία έτη από διάφορους φορείς.

Θύμιος Ατζακάς: Μουσικός, συνθέτης, παραγωγός, διδάκτορας του Τμήματος Πολιτισμικής Επικοινωνίας και Τεχνολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και επίκουρος καθηγητής του Τμήματος Μουσικής Τέχνης και Επιστήμης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Από το 2001 ασχολείται συστηματικά με το ούτι και την εφαρμογή διαφόρων τροπικών μουσικών συστημάτων επάνω στη σύγχρονη μουσική γραφή, ενορχήστρωση και αφήγηση, καθώς και τον αυτοσχεδιασμό. Από το 1996 σήμερα έχει παίξει σε πολλά διεθνή φεστιβάλ, ενώ επιμελήθηκε ή έλαβε μέρος σε εκατοντάδες μουσικές παραστάσεις σε Ευρώπη, Βόρειο Αφρική και Ιαπωνία. Ηχογράφησε και μαγνητοσκόπησε για την ελληνική ραδιοτηλεόραση, το WDR, την Deutsche Welle, το MDR, το Arte και το BBC. Έχει επιμεληθεί τέσσερις προσωπικές δισκογραφικές παραγωγές, ενώ είχε ενεργή συμμετοχή σε 18 δίσκους. Από το 2010 ερμηνεύει και δισκογραφεί σαν σταθερό μέλος του συνόλου παλαιάς μουσικής Ex Silentio. Από το 2006 είναι ιδρυτικό μέλος της διεθνούς διοργάνωσης 'Μουσικό Χωριό' (www.music-village.gr) που πραγματοποιείται κάθε καλοκαίρι στον Άγιο Λαυρέντιο Πηλίου, καθώς και του καλλιτεχνικού forum «το αβγό» στη Θεσσαλονίκη. Αποτέλεσμα της εργασίας αυτής μέχρι σήμερα είναι η υλοποίηση και τεκμηρίωση πάνω από 150 συμβιωτικών μουσικών εργαστηρίων, παραστάσεων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Ο προσωπικός του δίσκος "Udopia" (2016, Carpe Diem Records) βραβεύτηκε πρόσφατα στα πλαίσια του German Record Critics' Award (Preis der deutschen Schallplattenkritik), στην κατηγορία "Grenzgänge" (Crossover). Ο δίσκος είναι παραγωγή της γερμανικής εταιρείας Carpe Diem. Την επιτροπή απαρτίζουν 156 έγκριτοι μουσικοκριτικοί, συγγραφείς, μουσικολόγοι και παραγωγοί από τη Γερμανία, την Αυστρία και την Ελβετία ενώ η διάκριση αυτή είναι μία από τις σημαντικότερες στην Ευρώπη όσον αφορά στη δισκογραφία.

Δέσποινα Αυθεντοπούλου: Υποψήφια διδάκτωρ, στο πεδίο της ιστορικής μουσικολογίας, του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με επιβλέποντα τον επίκουρο καθηγητή του τμήματος Γιώργο Σακαλλιέρο. Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος με εξαιρετική διάκριση στη Μουσική Παιδαγωγική (2014), απόφοιτος του τμήματος Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής του ΑΤΕΙ Ηπείρου (2013) και του τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών (2005). Πτυχιούχος φυγής και πιάνου από το Δημοτικό Ωδείο Μοσχάτου και διπλωματούχος βυζαντινής μουσικής. Από το 2012 μέχρι σήμερα διδάσκει πιάνο και ανώτερα θεωρητικά στο Ωδείο Άρτας, ενώ από το 2010 διδάσκει όργανο σε Μουσικά Σχολεία (πιάνο, κανονάκι). Τα

ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στη Ελληνική Εθνική Σχολή και τη μουσική εκπαίδευση των αρχών του 20ού αιώνα.

Ποθεινή Βαϊούλη: PhD.D., MT-BC, Λέκτορας στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου, στο τμήμα Μουσικής. Πραγματοποίησε σπουδές μουσικής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών Α.Π.Θ., μεταπτυχιακές σπουδές μουσικοθεραπείας στο New York University (MA, 2009) και διδακτορικές σπουδές στο Indiana University με θέμα την χρήση μουσικής για άτομα με αναπηρίες. Διδάσκει μαθήματα μουσικοθεραπείας, μουσικής παιδαγωγικής και έρευνας σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα σχετίζονται με την χρήση της μουσικής και μουσικοθεραπείας για την ανάπτυξη λόγου και κοινωνικών δεξιοτήτων παιδιών για παιδιά με αυτισμό και αναπηρίες. Έχει συμμετάσχει σε διεθνή συνέδρια και το έργο της έχει δημοσιευτεί σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά.

Πέτρος Βούβαρης: Επίκουρος Καθηγητής στη Μορφολογία και Ανάλυση της Μουσικής στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Είναι κάτοχος διδακτορικού διπλώματος από το University of Wisconsin-Madison των ΗΠΑ και μεταπτυχιακού διπλώματος από το University of North Carolina-Greensboro των ΗΠΑ. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα αφορούν στην ανάλυση και ερμηνευτική της μουσικής με ιδιαίτερη έμφαση στον πρώιμο μοντερνισμό και ιδιαίτερα στη μουσική του Νίκου Σκαλκώτα. Ανακοινώσεις του έχουν παρουσιαστεί σε συνέδρια στην Ελλάδα, Κύπρο, Γαλλία, Σερβία, Ολλανδία, Βέλγιο και ΗΠΑ, ενώ άρθρα του έχουν δημοσιευτεί σε Ελληνικά και ξένα περιοδικά (*Musicae Scientiae*, *Πολυφωνία*, *Muse-e-journal*, *American Music Teacher*). Το βιβλίο του *Εισαγωγή στη μορφολογική ανάλυση της τονικής μουσικής* εκδόθηκε το 2015. Η ενεργή καλλιτεχνική του δράση περιλαμβάνει ρεσιτάλ μουσικής για σόλο πιάνο και ρεσιτάλ μουσικής δωματίου τόσο στην Ελλάδα όσο και στις ΗΠΑ. Από τον Ιανουάριο του 2013 είναι μέλος του ΔΣ της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας.

Σταματία Γεροθανάση: Λυρική τραγουδίστρια και μουσικολόγος. Είναι κάτοχος πτυχίου και διδακτορικού διπλώματος (Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Σχολή Καλών Τεχνών, Α.Π.Θ.) και κάτοχος Diploma και Master of Voice Performance (Folkwang Universität der Künste, στην τάξη του KS Prof. Jan-Hendrik Rootering). Από την καλλιτεχνική περίοδο 2012-2013 μέλος του καλλιτεχνικού δυναμικού του Mecklenburgisches Staatstheater Schwerin και από την καλλιτεχνική περίοδο 2017-2018 μέλος του καλλιτεχνικού δυναμικού του Stadttheater Pforzheim. Παράλληλα συμμετείχε σε παραγωγές της Deutsche Oper am Rhein, Theater Hagen, Theater Nordhausen, Theater Zwickau, Pfalztheater Kaiserslautern. Είναι υπότροφος Ι.Κ.Υ. και Αριστείας της Επιτροπής Ερευνών Α.Π.Θ., υπότροφος της Folkwang Universität der Künste και Richard Wagner-Verband καθώς και κάτοχος DAAD-Preis και Conrad-Ekhof-Preis. Τα ερευνητικά ενδιαφέροντα και οι δημοσιεύσεις της εστιάζουν στην περιοχή της μουσικής δραματουργίας της όπερας. Είναι μέλος της ερευνητικής ομάδας «Όπερα» της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας και του ερευνητικού προγράμματος IKYDA 2016. Κατά το χειμερινό εξάμηνο 2016/17 δίδαξε το μάθημα *Μορφολογία και Ανάλυση: Είδη και μουσικές φόρμες στην όπερα του 19ου αιώνα* και το εαρινό το μάθημα *Ιστορία και θεωρία μουσικής υφής: Η Κλασική Σχολή της Βιέννης* στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Σχολή Καλών Τεχνών, Α.Π.Θ.

Αναστασία Γεωργάκη: Αναπληρώτρια καθηγήτρια Μουσικής Τεχνολογίας, Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Αθηνών και διευθύντρια του Εργαστηρίου Μουσικής Ακουστικής και Τεχνολογίας του ΤΜΣ/ΕΚΠΑ. Σπουδές φυσικής (ΕΚΠΑ, 1986) και μουσικής (Ελληνικό Ωδείο) στην Αθήνα. Μεταπτυχιακό και διδακτορικό δίπλωμα στη *Μουσική και Μουσικολογία του 20ού αιώνα με έμφαση τη Μουσική Τεχνολογία* στο Παρίσι (IRCAM/EHESS, 1990-1996). Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην ανάπτυξη και εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στη σύγχρονη μουσική δημιουργία (τεχνολογικές προεκτάσεις στα έργα των Ιάnnη Ξενάκη και Ανέστη Λογοθέτη, ελληνική ηλεκτρακουστική μουσική, ηχητικές εγκαταστάσεις), τεχνολογίες ανάλυσης-σύνθεσης φωνής, την ανάπτυξη του Phonodeon, τις νέες τεχνολογίες και την οπτική μουσική (εικαστικός ήχος), την ακουστική οικολογία καθώς και εφαρμογές της μουσικής τεχνολογίας στην εκπαίδευση με προεκτάσεις στο χώρο της βελτίωσης της φωνητικής ακρίβειας και της δημιουργίας εικονικών ηχοτοπίων. Πρόεδρος οργανωτικών επιτροπών διεθνών συνεδρίων που έγιναν αντίστοιχα το 1998, 2000, 2005 και 2007 και του Διεθνούς Διπλού Συνεδρίου Μουσικής Πληροφορικής ICMC|SMC2014 (www.icmc14-smc14.net). Υπεύθυνη της κατεύθυνσης "Μουσική Τεχνολογία" στο ΠΜΣ Μουσικολογίας στο ΤΜΣ/ΕΚΠΑ. Ως μουσικός έχει συμμετάσχει σε συναυλίες σε συναυλίες με ορχήστρες και γνωστά σχήματα και σε συναυλίες ηλεκτρακουστικής μουσικής με μεικτά μέσα.

Σωκράτης Γεωργιάδης: Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1970. Σπούδασε ανώτερα θεωρητικά, σύνθεση, πιάνο και μουσικολογία. Είναι απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και υποψήφιος διδάκτορας στον τομέα Ιστορικής και Συστηματικής Μουσικολογίας του ίδιου τμήματος, με επιβλέποντα καθηγητή τον αναπληρωτή καθηγητή

Γιώργο Φιτσιώρη, καθώς και απόφοιτος του Παναρμόνιου Ωδείου. Έχει γράψει μουσική για το θέατρο και την τηλεόραση, έργα συμφωνικής, ακουσματικής και χορωδιακής μουσικής, μουσική για πιάνο, φωνή και ποικίλους συνδυασμούς οργάνων και μουσικών συνόλων. Παράλληλα με την ενασχόλησή του με τη σύνθεση, δραστηριοποιείται ως παραγωγός και ενορχηστρωτής, έχοντας στο ενεργητικό του συμμετοχές σε δισκογραφικές παραγωγές, αλλά και συνεργασίες με ορχηστρικά, καθώς και μικρότερα οργανικά και φωνητικά σύνολα. Διδάσκει ανώτερα θεωρητικά και πιάνο για πάνω από δύο δεκαετίες, ενώ παράλληλα με το καλλιτεχνικό και παιδαγωγικό του έργο ασχολείται με τη μουσικολογική έρευνα. Το 2015 δημοσίευσε στο μουσικολογικό περιοδικό *Πολυφωνία* άρθρο του με τίτλο «Συνθετική σκέψη και πτωτικές δομές στην πρώιμη και μέση αναγεννησιακή πολυφωνία: ψαρεύοντας σε θολά νερά», *Πολυφωνία* 27, (Φθινόπωρο 2015). Το 2016 συμμετείχε στις εργασίες του 8ου Διατμηματικού Μουσικολογικού Συνεδρίου με τίτλο *Επιδράσεις και Αλληλεπιδράσεις* που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών στις 25-27 Νοεμβρίου, καταθέτοντας εισήγηση με τίτλο: «*Res Facta – Super Librum*. Καταγραφή και αυτοσχεδιασμός στη μουσική της Αναγέννησης», η οποία και περιλαμβάνεται στα, υπό δημοσίευση, πρακτικά του συνεδρίου.

Εμμανουήλ Γιαννόπουλος: Επίκουρος καθηγητής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ στο γνωστικό αντικείμενο της Βυζαντινής Μουσικολογίας. Είναι συγγραφέας πολλών βιβλίων, επιστημονικών άρθρων, καταλόγων ψαλτικών χειρογράφων, καθώς και τακτικός ομιλητής σε διεθνή συνέδρια, σεμινάρια, μαθήματα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Η επιστημονική, διδακτική, ψαλτική και ποιητική άλλη δραστηριότητά του επικεντρώνεται σε θέματα έρευνας των πρωτογενών πηγών (της χειρόγραφης μουσικής παράδοσης), κριτικής έκδοσης θεωρητικών, μουσικολογικών και μουσικών βιβλίων, διδασκαλίας της ψαλτικής, σχέσης λόγου και μέλους, κ.ά. και περιγράφεται αναλυτικά στην προσωπική του ιστοσελίδα: <http://users.auth.gr/mangian>.

Αλεξάνδρα Γουλάκη-Βουτυρά: Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη, σπούδασε αρχαιολογία και ιστορία της τέχνης στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Διδάκτορας του Πανεπιστημίου της Βόννης. Δίδαξε ιστορία της τέχνης στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του ΑΠΘ, μουσική εικονογραφία στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ, καθώς και ιστορία της τέχνης και πολιτισμού σε άλλα τμήματα της Σχολής Καλών Τεχνών του ΑΠΘ. Χρημάτισε πρόεδρος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών (1999-2003) και κοσμήτορας της Σχολής Καλών Τεχνών ΑΠΘ (2003-2007). Είναι επιστημονική υπεύθυνη ερευνητικών προγραμμάτων στους τομείς των δραστηριοτήτων της, επιβλέπει διδακτορικές διατριβές και συμμετείχε σε επιστημονικές επιτροπές άλλων συναφών κλάδων. Οργάνωσε εκθέσεις στον τομέα της εικονογραφίας στην Ελλάδα και στο εξωτερικό και εικονικές εκθέσεις και εκπαιδευτικά θέματα μουσικής εικονογραφίας για το διαδίκτυο (ευρωπαϊκό πρόγραμμα *Culture 2000*: Ο ρυθμός στη μουσική και τον χορό). Το 1996 δημιούργησε το Αρχείο Μουσικής Εικονογραφίας στο ΑΠΘ, το οποίο από το 2016 λειτουργεί ως Εργαστήριο Έρευνας Μουσικής Εικονογραφίας. Είναι μέλος του ICTM Study Group on Iconography of the Performing Arts, ιδρυτικό μέλος του Study Group for Musical Iconography της IMS και συντονίστρια της Ερευνητικής Ομάδας Μουσικής Εικονογραφίας της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας. Τομείς δραστηριότητάς της, εκτός της μουσικής εικονογραφίας, είναι η νεοελληνική τέχνη, η νεοελληνική γλυπτική, το έργο του Γιαννούλη Χαλεπά, τα εργαστήρια μαρμαρογλυπτικής στο Αιγαίο κ.ά. Από το 1996 είναι γενική γραμματέας του Δ.Σ. του Τελλογλείου Ιδρύματος του ΑΠΘ και έχει την ευθύνη οργάνωσης και υλοποίησης των προγραμμάτων του. Έχει πολλές δημοσιεύσεις, βιβλία και άρθρα σε τομείς των δραστηριοτήτων της.

Εριφύλη Δαμιανού: Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών Α.Π.Θ., πτυχιούχος της Σχολής Νηπιαγωγών Θεσσαλονίκης, διπλωματούχος πιάνου, πτυχιούχος θεωρητικών του Κρατικού Ωδείου Θεσ/νίκης και διπλωματούχος του Μουσικοπαιδαγωγικού Ινστιτούτου Zoltán Kodály Ουγγαρίας. Σπούδασε διεύθυνση χορωδίας στην Ουγγαρία με καθηγητές τους Péter Erdei, Eva Rosgonyi και Katalin Kiss. Παράλληλα παρακολούθησε μαθήματα και σεμινάρια με τους Αντώνη Κοντογεωργίου, Γιάννη Αδαμίδα, Ernst Koletschka και Doreen Rao. Από το 1992 διδάσκει ως ειδική επιστήμων στο ΤΜΣ του ΑΠΘ, ενώ παράλληλα εργάζεται και ως καθηγήτρια μουσικής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Υπήρξε επί σειρά ετών μαέστρος της Παιδικής και Μικτής χορωδίας του Ωδείου Μουσικό Κολλέγιο Θεσσαλονίκης. Από τον Φεβρουάριο του 2013 ίδρυσε και διευθύνει τη χορωδία της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση. Είναι επίσης μαέστρος των χορωδιακών συνόλων του Τμήματος Μουσικών Σπουδών και της Χορωδίας «Γιάννης Μάντακας» του ΑΠΘ. Ως μουσικοπαιδαγωγός παρακολούθησε πολλά σεμινάρια και επιμορφώσεις σχετικά με τις διδακτικές προσεγγίσεις των Carl Orff και J. Dalcroze. Ως ερευνήτρια συμμετείχε ενεργά στο Πρόγραμμα Ψυχοακουστικής (I.P.S.A.) του Α.Π.Θ. καθώς και στο διατμηματικό πρόγραμμα «Music and the Brain» του Τμήματος Μουσικών Σπουδών και της Α-Νευρολογικής Κλινικής του ΑΠΘ. Έχει παρουσιάσει επιστημονικές ανακοινώσεις σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια και έχει δημοσιεύσει εργασίες της σε μουσικοπαιδαγωγικά περιοδικά. Ως μουσικολόγος συνεργάστηκε με τον οργανισμό «Θεσσαλονίκη - Πολιτιστική Πρωτεύουσα» και το Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης στη μουσικολογική επιμέλεια

προγραμμάτων συναυλιών. Είναι μέλος των διεθνών επιστημονικών οργανώσεων ESCOM, MENC, ISME και IKS.

Σπύρος Δελέγκος: Πτυχιούχος του Μαθηματικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Πατρών, ενώ έχει εισαχθεί και στο Τμήμα Φιλοσοφίας του ίδιου πανεπιστημίου. Διδάχτηκε παραδοσιακή μουσική και λάφτα στο Δημοτικό Ωδείο Πατρών υπό τη διεύθυνση του Χρίστου Τσιαμούλη, θεωρητικά της δυτικής κλασικής μουσικής (αρμονία) στη Φιλαρμονική Εταιρία Ωδείο Πατρών, ανατολική μουσική και κλασικό μαντολίνο ιδιωτικώς. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2016-17 είναι εν μέσω του master "*Εθνομουσικολογία και Πολιτισμική Ανθρωπολογία*" του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α. Από το 1997 έως και σήμερα έχει εμφανιστεί σε μουσικές σκηνές, φεστιβάλ και έχει επιμεληθεί αφιερώματα ("*Γιώργος Κατσαρός-Θεολογίτης*", "*Μελοποιημένη ποίηση: Δ. Καρατζάς & Αντ. Φωστιέρης*" κ.ά.). Έχει συνθέσει μουσική για το θέατρο ("*Αδέσποτον*" κ.ά.) και έχει ιδρύσει μαζί με τη θεατρολόγο Μαρία Ανδρ. Σπυροπούλου την ομάδα τέχνης "*Σταλακτίτες*" ("*Ελληνικά λαϊκά παραμύθια*" κ.ά.). Είναι καθηγητής μουσικής στη Φιλαρμονική Εταιρία Ωδείο Πατρών και έχει την ευθύνη-επιμέλεια της "Ορχήστρας Αστικής Λαϊκής Μουσικής", ενώ στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής-ερευνητικής του ιδιότητας έχει λάβει μέρος με εισηγήσεις σε επιστημονικά συνέδρια.

Σπύρος Δεληγιαννόπουλος: Γεννήθηκε στη Ζάκυνθο το 1976. Συνθέτης, πιανίστας, μουσικολόγος, sound designer. Σπουδές σύνθεσης στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, στο Goldsmiths College – University of London και στο Internationales Musikinstitut Darmstadt. Σπουδές Μουσικολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Σπουδές πιάνου στο Σύγχρονο Ωδείο Θεσσαλονίκης. Σπουδές ανωτέρων θεωρητικών στο Κρατικό Ωδείο και στο Σύγχρονο Ωδείο Θεσσαλονίκης. Είναι διδάκτορας σύνθεσης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και μέλος της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών.

Δημήτριος Δελφινόπουλος: Διπλωματούχος βιόλας - τάξη Κ. Μητροπούλου του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης, μέλος της Κ.Ο.Θ., καθώς και συνιδρυτής και επικεφαλής του συνόλου αρχαίας ελληνικής μουσικής ΟΡΦΕΙΑ ΑΡΜΟΝΙΑ. Στην καλλιτεχνική του πορεία εντάσσονται συμμετοχές σε τοπικά ή διεθνή σεμινάρια και συναυλίες ορχηστρών και συνόλων, ατομικά ρεσιτάλ με πρώτες εκτελέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό, Γ' Βραβείο στον Πανελλήνιο Διαγωνισμό Βιόλας της Καλλιτεχνικής Εταιρίας «Τέχνη» (2004), σύμπραξη ως σολίστ με την Κ.Ο.Θ., και Β' Βραβείο στον 16ο Διεθνή Διαγωνισμό Μουσικής Δωματίου της Δ.Ε.Θ. με τον πιανίστα Τ. Λιώτη (2006). Έχει συντελέσει ιδρυτικό μέλος του *Κουαρτέτου Θεσσαλονίκης* και του συνόλου αρχαίας και νέας ελληνικής μουσικής *Αμόθεν* και διατέλεσε μέλος του *quintetto contraVento*. Είναι απόφοιτος της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης, πτυχιούχος ενοργάνωσης πνευστών και διπλωματούχος βυζαντινής μουσικής. Στη συνθετική του δραστηριότητα περιλαμβάνονται έργα μουσικής δωματίου, ορχηστρικά, κοντσέρτο για βιόλα, τραγούδια και μουσική για αρχαία όργανα.

Εύη Δελφίνοπούλου: Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Είναι απόφοιτος του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης (τάξη Κ. Πατσαλίδη) και της Ανώτατης Μουσικής Ακαδημίας του Graz Αυστρίας (τάξη Χρ. Πολυζωίδης). Διατέλεσε μέλος της Συμφωνικής Ορχήστρας του Graz, με την οποία εμφανίστηκε ως σολίστ, αποσπώντας ευμενέστατες κριτικές του αυστριακού τύπου. Συμμετείχε ως κοντσερτίνο ορχηστρών σε συναυλίες που δόθηκαν στην Αυστρία (Βιέννη, Γκρατς) και σε πόλεις της Ισπανίας, Ιταλίας, Σλοβενίας και Κροατίας, με έργα κλασικού αλλά και σύγχρονου ρεπερτορίου. Το 1993 έγινε μέλος της Διεθνούς Ορχήστρας Νέων «G. Mahler» υπό την καλλιτεχνική διεύθυνση του αρχιμουσικού Claudio Abbado. Ακολούθως, διατελεί καθηγήτρια βιολιού στο Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης. Συμμετέχει στην ορχήστρα μουσικής δωματίου «Pro Musica». Είναι μέλος του «Τρίο Θεσσαλονίκης» το οποίο έχει πραγματοποιήσει συναυλίες στη Θεσσαλονίκη και στην επαρχία καθώς και του *quintetto contraVento*. Έχει παίξει ως σολίστ με την Συμφωνική Ορχήστρα του Δήμου Θεσσαλονίκης και την Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης. Έχει δώσει ρεσιτάλ στην Ελλάδα και το εξωτερικό, στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση. Συμμετείχε επανειλημμένα στις εκδηλώσεις του Διεθνούς Φεστιβάλ των Δημητρίων. Υπήρξε ιδρυτικό μέλος της Συμφωνικής Ορχήστρας του Δήμου Θεσσαλονίκης. Είναι μέλος της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης.

Παναγιώτης Δημητριάδης: Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη και έλαβε το πτυχίο του ηλεκτρονικού μηχανικού από τα Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης. Πτυχιούχος βυζαντινής μουσικής της Σχολής Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης και κάτοχος του διπλώματος διδασκάλων. Οι μεταπτυχιακές σπουδές, Master (MSc), έγιναν στο Πανεπιστήμιο Brunel του Λονδίνου στα «Συστήματα Ασύρματων Επικοινωνιών» (Wireless Communication Systems) το 2009. Το διδακτορικό του (PhD) πραγματοποιήθηκε επίσης στο Πανεπιστήμιο Brunel, με θέμα έρευνας στις «Συνέπειες των υπερτάσεων στην κατανάλωση ισχύος» (Effects of Overvoltage on Power Consumption), το 2016. Είναι κάτοχος δύο διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Εργάστηκε ως μισθωτός Ε.Δ.Τ.Π. (Ειδικό Διδακτικό Τεχνικό Προσωπικό) στο τμήμα Τηλεπικοινωνιών των Ηλεκτρολόγων Μηχανικών του Α.Π.Θ. και έλαβε μέρος σε ερευνητικά

προγράμματα του τμήματος Φυσικομαθηματικής (Ατομικής και Πυρηνικής Φυσικής) και Τ.Ε.Φ.Α.Α του Α.Π.Θ. Εργάστηκε, ως μισθωτός ηλεκτρονικός μηχανικός, σε στρατιωτικό εργοστάσιο βάσεως της Θεσσαλονίκης καθώς και στο Άγιο Όρος για την επίβλεψη και εγκατάσταση υδροηλεκτρικού έργου. Από το 2003 μέχρι και σήμερα, είναι εργαστηριακός συνεργάτης στο τμήμα Ηλεκτρονικής του Α.Τ.Ε.Ι.Θε. Συμμετείχε σε διεθνή διαπανεπιστημιακά συνέδρια σε θέματα ηλεκτρονικών, καθώς και στο Γ' Διεθνές Μουσικολογικό και Ψαλτικό Συνέδριο «Η Οκταηχία», 2006. Έχει συμμετάσχει στη παρουσίαση θεωρητικών θεμάτων βυζαντινής μουσικής σε μεταπτυχιακά του ΠΑ.ΜΑΚ. και Α.Π.Θ. Από το 2005 μέχρι σήμερα είναι ενεργό μέλος του χορού της Αγίας Σοφίας Θεσσαλονίκης.

Λάμπρος Ευθυμίου: Εθνομουσικολόγος, πραγματοποίησε μεταδιδακτορική έρευνα ως υπότροφος της Επιτροπής Ερευνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Μελετά τη μουσική παράδοση, την εξέλιξή της και την επίδρασή της στις σύγχρονες μουσικές τάσεις των κυρίαρχων εθνοτήτων, των εθνοτικών ομάδων και των μειονοτήτων των Βαλκανίων. Έχει πραγματοποιήσει επιτόπια έρευνα σε περισσότερες από 150 κοινότητες και αστικά κέντρα στην Ελλάδα, τη Σερβία, την Τουρκία και τη Βουλγαρία. Στα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εντάσσεται και η ενασχόλησή του με το εθνογραφικό ντοκιμαντέρ. Είναι μέλος του Οργανισμού «Διεθνές Συμβούλιο για την Παραδοσιακή Μουσική» (ICTM) και της «Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας».

Θανάσης Ζέρβας: Γεννήθηκε στα Φιλιατρά Μεσσηνίας το 1959. Είναι διδάκτωρ σύνθεσης (DM) του Πανεπιστημίου Northwestern (ΗΠΑ) και κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου (MM) στο σαξόφωνο από το ίδιο Πανεπιστήμιο, καθώς και πτυχιούχος μουσικής (BA-Music) του Chicago State University με ειδিকেύσεις στο σαξόφωνο, στη σύνθεση και στη τζαζ μουσική. Είναι αναπληρωτής καθηγητής θεωρητικών και μουσικής δημιουργίας του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Γιώργος Ζερβός: Είναι πτυχιούχος φυσικής του Φυσικομαθηματικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών (1979). Σπούδασε ανώτερα θεωρητικά και πιάνο στο Ελληνικό Ωδείο και στο Ορφείο και σύνθεση με τον Γιάννη Ιωαννίδη. Έχει κάνει μεταπτυχιακές σπουδές στη Γαλλία (D.E.A. στο Πανεπιστήμιο Paris I - Panthéon-Sorbonne, 1982) και είναι διδάκτορας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1995). Έχει γράψει άρθρα για τη μουσική του 20ου αιώνα, έχει δώσει διαλέξεις και έχει συμμετάσχει σε πολλά συνέδρια. Συνολικά, έχουν εκδοθεί τρία βιβλία του από τον εκδοτικό οίκο Κ. Παπαγρηγορίου-Χ.Νάκας με τίτλους αντίστοιχα: *Schönberg, Berg Webern: Η κρίση της μουσικής δια μέσου της κρίσης του θέματος και των μορφών* (2001), *Ο Νίκος Σκαλκώτας και η ευρωπαϊκή παράδοση της μουσικής των αρχών του 20ου αιώνα* (2001) και *Από την αρχική έμπνευση στην τελική μορφοποίηση* (2016). Έργα του έχουν παιχτεί στην Ελλάδα και το εξωτερικό (Ιταλία, Βουλγαρία, Κύπρο, Γαλλία, Αυστρία, Αμερική) και έχουν ηχογραφηθεί από την Ελληνική Ραδιοφωνία, ενώ παραγγελίες για σύνθεση μουσικών έργων του έχουν δοθεί από το Γ' Πρόγραμμα, το Ινστιτούτο Γκαίτε, τον ΟΜΜΑ κ.ά. Οι συνθέσεις του εκδίδονται από τον εκδοτικό οίκο Κ. Παπαγρηγορίου-Χ. Νάκας και έργα του έχουν δισκογραφηθεί από τις δισκογραφικές εταιρείες Warner (*Έρωτας και Ψυχή*, 1999), Agora (*Σπουδή για κουαρτέτο εγχόρδων*, 2000) και Irida Classical (*Πέντε παραλλαγές για φλάουτο και πιάνο*, 2008). Διδάσκει μουσική του 20ού αιώνα στο Τ.Μ.Σ. του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Βικτωρία Ζόρα: Αριστούχος απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών και του Εθνικού Ωδείου Αθηνών (δίπλωμα βιολιού, άριστα παμψηφεί Α' βραβείο και αριστείο εξαιρετικής επίδοσης). Κατά την διάρκεια της φοίτησής της διακρίθηκε σε ποικίλους μουσικούς διαγωνισμούς (Α' βραβείο στους Πανελλήνιους Μαθητικούς Αγώνες, Β' βραβείο στον 28ο διαγωνισμό *Φίλων*, Α' βραβείο στον 7ο διαγωνισμό της Χ.Ο.Ν.), έλαβε υποτροφία επίδοσης και διαγωγής προπτυχιακών σπουδών από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (Ι.Κ.Υ.) και υπήρξε έκτακτο μέλος της Ορχήστρας της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και ποικίλων ορχηστρών νέων (Ορχήστρα Νέων Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ελληνο-Τούρκικη Ορχήστρα Νέων, ΑΣΟΝ). Ως μεταπτυχιακή υπότροφος του Ι.Κ.Υ. διεκπεραίωσε μεταπτυχιακές σπουδές (Master of Arts) στην Βασιλική Ακαδημία του Λονδίνου και έλαβε διδακτορικό (PhD, Performance) πάνω στις σονάτες για βιολί και πιάνο του Σεργκέι Προκόφιεβ στο Goldsmiths College, Πανεπιστήμιο του Λονδίνου. Έχει δώσει ρεσιτάλ μουσικής δωματίου σε αίθουσες του Λονδίνου όπως το Purcell Room και Royal Festival Hall του Southbank Centre και συμμετέχει στα ακαδημαϊκά συνέδρια στην Αγγλία και εξωτερικό (Φιλανδία). Τα άρθρα της πάνω στη μουσική του Προκόφιεβ έχουν εκδοθεί στα περιοδικά *The Strad* και *Three Oranges* (Serge Prokofiev Foundation), ενώ η έρευνά της καλύπτει ευρεία θεματολογία της σοβιετικής μουσικής και της πολιτιστικής διπλωματίας του 20ού αιώνα.

Ερμής Θεοδωράκης: Σπούδασε πιάνο, σύνθεση και μουσικολογία στην Αθήνα. Ακολούθως πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές πιάνου και σύνθεσης στο Άμστερνταμ και τη Λειψία. Το 2016 αναγορεύθηκε σε διδάκτορα του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών με την διατριβή του πάνω στο έργο του συνθέτη Μιχάλη Αδάμη. Από την αρχή της σταδιοδρομίας του ως ερμηνευτή (1996) εξειδικεύθηκε στην νέα μουσική και ιδίως στις πολυπλοκότερες κατευθύνσεις της. Στα

πλαίσια της δραστηριότητας αυτής έχει εμφανιστεί σε πολλές πόλεις της Ευρώπης και της Αμερικής και έχει συμπράξει ως σολίστ με διάφορες ορχήστρες και μουσικά σύνολα. Έχει στο ενεργητικό του πολλές πρώτες παγκόσμιες εκτελέσεις συγχρόνων έργων, καθώς και 8 προσωπικούς δίσκους CD, μεταξύ των οποίων τα πιανιστικά άπαντα των Ι. Ξενάκη, C.-S. Mahnkorf, Γ. Σισιλιάνου, Γ. Ιωαννίδη. Ως συνθέτης έχει γράψει έργα για σόλο όργανα και μουσική δωματίου. Έργα του έχουν παρουσιαστεί στην Ελλάδα, Ολλανδία, Βέλγιο, Γερμανία και Χιλή. Για τις επιδόσεις και την δραστηριότητά του έχει τιμηθεί με διάφορες υποτροφίες και βραβεία (υποτροφίες του Ιδρύματος Ωνάση, Βραβείο Δισκογραφίας της Ένωσης Ελλήνων Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών, Βραβείο Εθνικού Συμβουλίου Μουσικής – UNESCO). Ο Ι. Ξενάκης είχε δηλώσει ότι θεωρούσε τον Ερμή Θεοδωράκη ιδανικό ερμηνευτή της μουσικής του.

Χρυσοβαλάντης Ιωαννίδης: Ο Ιωαννίδης Χρυσοβαλάντης γεννήθηκε στην Θεσ/νίκη το 1977 και είναι νυμφευμένος με πέντε παιδιά. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ., κάτοχος πτυχίου και διπλώματος της βυζαντινής μουσικής, μεταπτυχιακού διπλώματος (με βαθμό 9.69) και διδακτορικού τίτλου (με χαρακτηρισμό «Άριστα με διάκριση») με ειδίκευση στην βυζαντινή μουσικολογία από το Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας του Α.Π.Θ., καθώς και επιμορφωτικών σεμιναρίων σχετικά με την ψαλτική και την παιδαγωγική της μουσικής ευρύτερα. Εργάζεται ως μόνιμος καθηγητής βυζαντινής και ελληνικής παραδοσιακής μουσικής στο Μουσικό Σχολείο της Καβάλας, με προϋπηρεσία στο Δημοτικό Ωδείο Καβάλας και στο Ωδείο Ανατολικής Μακεδονίας και υπηρετεί ως δεξιός ψάλτης του Μητροπολιτικού Ναού Αγίου Νικολάου Ελευθερουπόλεως. Είναι ιδρυτής και χοράρχης του «Βυζαντινού Χορού Καβάλας», με ευρύτατο λειτουργικό, πολιτιστικό και δισκογραφικό έργο, καθώς και μέλος του μουσικού σχήματος «Αίολος» με δισκογραφική και καλλιτεχνική δραστηριότητα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Επίσης έχει λάβει μέρος ως εισηγητής σε επιστημονικά μουσικολογικά συνέδρια με αντικείμενο την ψαλτική τέχνη και υπήρξε επιστημονικός συνεργάτης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για τον καταρτισμό του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών για το μάθημα της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής των Μουσικών Σχολείων της χώρας.

Ρέα Κακάμπουρα: Επίκουρη καθηγήτρια λαογραφίας στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στην έρευνα τοπικών συλλόγων και διαχείρισης της άυλης πολιτισμικής κληρονομιάς στη σύγχρονη εποχή, σε θεωρητικά ζητήματα των λαογραφικών σπουδών, στη διδακτική του λαϊκού πολιτισμού στην εκπαίδευση. Έχει ασχοληθεί με τη διδασκαλία και έρευνα των αφηγήσεων ζωής και είναι επιστημονική υπεύθυνη του *Αρχείου Αφηγήσεων Ζωής* στο Εργαστήριο Κοινωνικών Επιστημών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δ. Ε. Έχει δημοσιεύσει άρθρα και μελέτες σε επιστημονικά περιοδικά, πρακτικά συνεδρίων, συλλογικούς τόμους και τα βιβλία: *Ανάμεσα στο αστικό κέντρο και τις τοπικές κοινωνίες: Οι σύλλογοι της επαρχίας Κόνιτσας στην Αθήνα*, Πνευματικό Κέντρο Δήμου Κόνιτσας, 1999. *Αφηγήσεις Ζωής. Η βιογραφική προσέγγιση στη σύγχρονη λαογραφική έρευνα*, Διάδραση, Αθήνα 2011. *Ιστορικά και Λαογραφικά Μελετήματα: Ερευνητικές και Εκπαιδευτικές διαστάσεις*, επιμέλεια: Ρ. Κακάμπουρα, [σε συνεργασία με τον Χ. Μπαμπούνη], εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2014. Είναι μέλος πολλών επιστημονικών εταιρειών και της *Εθνικής Επιστημονικής Επιτροπής της UNESCO για την προστασία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς*.

Ελένη Καλλιμοπούλου: Επίκουρη καθηγήτρια στην εθνομουσικολογία στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Σπούδασε εθνομουσικολογία με έμφαση στο μουσικό πολιτισμό της Εγγύς και Μέσης Ανατολής (PhD, SOAS, University of London). Είναι συνεπιμελήτρια του βιβλίου *Εισαγωγή στην Εθνομουσικολογία* (Ασίνη) και συγγραφέας των βιβλίων *Paradosiaka: Music, Meaning and Identity in modern Greece* (Ashgate) και *Learning Culture through City Soundscapes – A Teacher Handbook* (μαζί με τους Π. Κ. Πούλο και Κ. Κορνέτη, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας). Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στην επιτέλεση και εθνογραφία της μουσικής, το δημόσιο φολκλór και τις πολιτικές του πολιτισμού, τις σχέσεις εθνικισμού, θρησκείας και τελετουργίας, την προφορική ιστορία, και τον ακουστικό πολιτισμό στον αστικό χώρο, στην Ελλάδα και τη Μεσόγειο. Είναι ιδρυτικό μέλος της ερευνητικής ομάδας SonorCities, η οποία διερευνά την ιστορία και εθνογραφία του ήχου και των αισθήσεων. Είναι μέλος του διοικητικού συμβουλίου της Ένωσης Προφορικής Ιστορίας και του Λαογραφικού Εθνολογικού Μουσείου Μακεδονίας - Θράκης, καθώς και της διεθνούς συμβουλευτικής ομάδας του βρετανικού περιοδικού *Ethnomusicology Forum*.

Αθηνά Κατσανεβάκη: Σπούδασε μουσικολογία, βυζαντινή μουσική και βιολί. Το 1998 ολοκλήρωσε την διδακτορική της διατριβή στην ιστορική εθνομουσικολογία και αναγορεύτηκε διδάκτορας στο ΑΠΘ το 1999. Από το 1990 έχει επιτελέσει συνεχείς επιτόπιες έρευνες με επαναλαμβανόμενες επισκέψεις σε περισσότερους από 200 οικισμούς κυρίως στην περιοχή του βορειοδυτικού ελληνικού χώρου με μικρότερες συγκριτικές έρευνες σε άλλες περιοχές και διασυννοριακή έρευνα στην Αλβανία και στην FYROM. Η έρευνα της αυτή έχει βραβευτεί από την Ακαδημία Αθηνών. Έχει εκδώσει την διατριβή της με

την μεταδιδασκαρική της έρευνα και έχει εκδώσει μία σειρά από επιστημονικά άρθρα όπου αναλύει τα συμπεράσματά της για την σχέση της περιοχής με την αρχαιότητα, το μουσικό σύστημα και την ιστορικότητα των ιδιωμάτων της περιοχής έρευνάς της. Έχει συμμετάσχει σε διεθνή και παγκόσμια συνέδρια αντίστοιχα για την αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή μουσική και για την εθνομουσικολογία στο εξωτερικό και στο εσωτερικό. Ταυτόχρονα έχει δώσει έμφαση στην ερμηνεία μέσα από την έρευνα. Έχει συνεργαστεί με σύγχρονους συνθέτες αξιοποιώντας τα αποτελέσματα της έρευνας της. Την τελευταία δεκαετία διδάσκει στο TMET του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Γιώργος Κοκκώνης: Μουσικολόγος, επίκουρος καθηγητής στο Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής του Τ.Ε.Ι. Ηπείρου (Άρτα). Από την αρχή της ερευνητικής του δραστηριότητας συμμετέχει σε πολλά επιστημονικά συνέδρια, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, και δημοσιεύει τακτικά άρθρα και μελέτες σχετικά με τις λόγιες και λαϊκές παραδόσεις της Ελλάδας. Τα πεδία ενδιαφέροντός του είναι ο μουσικός εθνικισμός, καθώς και οι σχέσεις λόγιας και λαϊκής μουσικής. Ενδεικτικές εκδόσεις, G. Kokkonis (ed.), *Création musicale et nationalismes dans le Sud-Est européen* (Études Balkaniques No 13, Paris 2007), G. Kokkonis, *La question de la grécité dans la musique néohellénique*, De Boccard-Association Pierre Belon, Paris 2008, Γ. Κοκκώνης (επιμ.), *Μουσική από την Ήπειρο*, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 2008, Γ. Κοκκώνης, *Λαϊκές μουσικές παραδόσεις. Λόγιες αναγνώσεις, λαϊκές πραγματώσεις*, Fagottobooks, Αθήνα 2017, Γ. Κοκκώνης (επιμ.), *Μουσική από τη Θεσσαλία*, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 2017 (ετοιμάζεται).

Τάσος Κολυδάς: Αποφοίτησε από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών με βαθμό Άριστα. Ανακηρύχθηκε διδάκτωρ ιστορικής μουσικολογίας, με βαθμό Άριστα παμψηφεί, στο ίδιο τμήμα, με υποτροφία του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών. Συνέχισε τις σπουδές του στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιά, όπου του απενεμήθη δίπλωμα μεταπτυχιακών σπουδών στην πληροφορική με βαθμό Άριστα. Έχει δημοσιεύσει κείμενα σχετικά με την μουσικολογία και την πληροφορική σε ελληνόγλωσσα και ξενόγλωσσα περιοδικά. Έχει παρουσιάσει εισηγήσεις σε συνέδρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έχει αναπτύξει διαδικτυακές εφαρμογές στο πλαίσιο ερευνητικών προγραμμάτων και έργων ψηφιοποίησης πολιτιστικών συλλογών, για το Πανεπιστήμιο Αθηνών, την Εθνική Λυρική Σκηνή, το Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής Ακουστικής, το Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής του ΤΕΙ Ηπείρου κ.ά. Έχει διδάξει κιθάρα και ιστορία της μουσικής σε ωδεία των Αθηνών. Υπήρξε ιδρυτικό στέλεχος και μέλος της συντακτικής επιτροπής στο μουσικολογικό περιοδικό Πολυφωνία και στο φοιτητικό περιοδικό ΜουσΑ. Διετέλεσε ιδρυτικό μέλος και πρόεδρος του Συλλόγου Φοιτητών, του Συλλόγου Αποφοίτων του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών και Ειδικός Γραμματέας στο Εθνικό Συμβούλιο Μουσικής-Unesco. Είναι μέλος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας. Εργάζεται ως καθηγητής θεωρητικών της ευρωπαϊκής μουσικής στο Μουσικό Σχολείο του Ιλίου.

Αγγελική Κορδέλλου: Σπούδασε πιάνο και ανώτερα θεωρητικά και είναι απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές μουσικολογίας στην Γαλλία αποκτώντας μεταπτυχιακό (D.E.A.) και διδακτορικό δίπλωμα στη μουσική και τη μουσικολογία του 20ού αιώνα με την ανώτερη διάκριση από το Πανεπιστήμιο Παρίσι IV-Σορβόννη. Από το 2003 έχει διδάξει σε Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης, έχει εργαστεί ως επιστημονικός συνεργάτης στο Τμήμα Τεχνολογίας Ήχου και Κατασκευής Μουσικών Οργάνων του ΤΕΙ Ιονίων Νήσων και ως μουσικοπαιδαγωγός στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση υλοποιώντας πολιτιστικά προγράμματα. Έχει λάβει μέρος σε διεθνή συνέδρια για τη σύγχρονη μουσική στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (Κύπρος, Γαλλία, Σερβία, Ισπανία) και έχει δημοσιεύσει άρθρα παιδαγωγικού και μουσικολογικού περιεχομένου σε διεθνή περιοδικά.

Φλώρα Κρητικού: Γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε θεολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (1993) και συνέχισε με μεταπτυχιακές σπουδές στη βυζαντινή μουσικολογία στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ, οι οποίες οδήγησαν στην απόκτηση διδακτορικού διπλώματος (2001). Παράλληλα έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στην *Ecole Pratique des Hautes Etudes* (Section IV-Sorbonne), οι οποίες ολοκληρώθηκαν με τη λήψη διδακτορικού διπλώματος (Doctorat d'Etat 2004). Το 2008 εξελέγη λέκτορας και το 2014 επίκουρη καθηγήτρια στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ στο γνωστικό αντικείμενο της βυζαντινής μουσικολογίας. Το ήδη δημοσιευμένο έργο της εστιάζει κυρίως σε θέματα μουσικής παλαιογραφίας, μορφολογίας και ιστορίας. Κύριο ερευνητικό της ενδιαφέρον αποτελεί η καταγραφή και καταλογογράφηση των χειρογράφων πηγών της βυζαντινής μουσικολογίας. Το 2003 ανέλαβε την καταγραφή και καταλογογράφηση των βυζαντινών μουσικών χειρογράφων της Βιβλιοθήκης της Μονής Σινά, ενώ από το 2010 έχει αναλάβει την καταλογογράφηση των βυζαντινών μουσικών χειρογράφων της Πατριαρχικής Βιβλιοθήκης Ιεροσολύμων (και τα δύο έργα σε συνεργασία με τον κ. Δ. Μπαλαγεώργο). Το 2007-8 ανέλαβε και διεκπεραίωσε την τεκμηρίωση της συλλογής μουσικών χειρογράφων και εντύπων του Κ. Α. Ψάχου (Τμήμα Μουσικών Σπουδών-ΕΚΠΑ).

Αντώνης Κωνσταντινίδης: Διδάκτορας μουσικολογίας, εκπαιδευτικός και κριτικός μουσικής. Γεννήθηκε στην Καβάλα το 1972. Σπούδασε μαθηματικά και μουσικολογία στο Α.Π.Θ. Ως υπότροφος του Ι.Κ.Υ και υπό την επίβλεψη του καθηγητή Γρηγόρη Στάθη εκπόνησε διδακτορική διατριβή στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η ειδικότερη έρευνά του επικεντρώθηκε στη μουσικολογική μελέτη και μαθηματική τεκμηρίωση των λεπτών διαστημάτων στη θεωρία της ελληνικής μουσικής. Οι μουσικές του σπουδές περιλαμβάνουν επίσης τη θεωρία της δυτικής μουσικής, πιάνο και βυζαντινή μουσική, την οποία διδάχτηκε από τον Άρχοντα πρωτοψάλτη κ. Χαρίλαο Ταλιαδώρο, δίπλα στον οποίο υπηρέτησε επί δεκαπενταετία ως δομέστιχος. Δίδαξε τη ψαλτική τέχνη, βυζαντινή μουσικολογία, υμνολογία και μουσική κριτική, ως ειδικός επιστήμων στα Τμήματα Μουσικών Σπουδών, Θεολογίας και Ποιμαντικής & Κοινωνικής Θεολογίας του Α.Π.Θ. Ως μουσικοκριτικός, συνεργάστηκε από το 2000 και για μια δεκαετία, σε εβδομαδιαία βάση, με τις εφημερίδες «Μακεδονία της Κυριακής» και «Θεσσαλονίκη». Η ως τώρα δραστηριοποίησή του καταμετρά εκατοντάδες μουσικοκριτικά σημειώματα συναυλιών, οπερατικών παραστάσεων, σκηνικών παραγωγών, ηχογραφήσεων και κείμενα πολιτικού προβληματισμού. Το 2003 εκλέχθηκε τακτικό μέλος της «Ένωσης Ελλήνων Μουσικών και Θεατρικών Κριτικών». Διετέλεσε επί δύο θητείες πρόεδρος του «Συλλόγου Αποφοίτων του Τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ», μέλος του διοικητικού συμβουλίου της «Βυζαντινής Λειτουργικής Σκηνής - Κέντρο Εκκλησιαστικής Μουσικής» και γενικός γραμματέας του Σωματίου Ιεροψαλτών Θεσσαλονίκης, «Ιωάννης ο Δαμασκηνός». Μετά τη διάκρισή του στο σχετικό διαγωνισμό του Α.Σ.Ε.Π. για την πρόσληψη καθηγητών μουσικής, διορίστηκε το 2002 στη δημόσια εκπαίδευση και έκτοτε υπηρετεί ως καθηγητής μουσικής στο Μουσικό Σχολείο Θεσσαλονίκης.

Πάρις Κωνσταντινίδης: Γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε μουσικολογία στα πανεπιστήμια Αθηνών, Μονάχου και Βερολίνου (Humboldt), και ολοκληρώνει τη διατριβή του στο Πανεπιστήμιο Αθηνών με θέμα: «Η Ορχήστρα των Χρωμάτων και η συμβολή της στην προώθηση της ελληνικής σύγχρονης μουσικής» (έως και πρόσφατα υπό την επίβλεψη της Ολυμπίας Φράγκου-Ψυχοπαίδη). Υπήρξε υπότροφος του Ιδρύματος Παναγιώτη και Έφης Μιχελή. Το χειμερινό εξάμηνο του 2012-2013 δίδαξε στο Τμήμα Νεοελληνικών Σπουδών του Ελεύθερου Πανεπιστημίου του Βερολίνου. Επίσης έχει διδάξει θεωρία της μουσικής σε Ωδεία της Αθήνας και αρθρογραφεί σε πολιτιστικά έντυπα.

Νίκος Μαλιάρας: Γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε φιλολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και πιάνο στο Εθνικό Ωδείο Αθηνών. Στη συνέχεια πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές βυζαντινής φιλολογίας και ιστορίας, μουσικολογίας και παιδαγωγικών της μουσικής στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου, από το οποίο αναγορεύθηκε διδάκτωρ το 1990. Η πανεπιστημιακή του σταδιοδρομία ξεκίνησε το 1992 από το Πανεπιστήμιο Κρήτης. Σήμερα είναι πρωτοβάθμιος καθηγητής ιστορικής μουσικολογίας, και διευθυντής του Τομέα Ιστορικής και Συστηματικής Μουσικολογίας και του Εργαστηρίου Μελέτης της Ελληνικής Μουσικής. Διετέλεσε πρόεδρος του Τμήματος από τον Σεπτέμβριο του 2010 ως τον Αύγουστο του 2014. Έχει δημοσιεύσει πέντε βιβλία σε μορφή μονογραφίας και έχει επιμεληθεί την έκδοση άλλων τεσσάρων εκτενών συλλογικών τόμων. Έχει επίσης δημοσιεύσει δεκάδες άρθρα και κείμενα σε ελληνικά και διεθνή επιστημονικά περιοδικά, έχει συμμετάσχει σε πολλά διεθνή συνέδρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό και υπήρξε συνεργάτης και επιμελητής εκδόσεων του Μεγάλου Μουσικής Αθηνών, όπου έχει δημοσιεύσει πολλές μελέτες του. Τα ερευνητικά του διαφέροντα επικεντρώνονται στην μελέτη της βυζαντινής κοσμικής μουσικής και των μουσικών οργάνων, μέσα από τις ιστορικές, φιλολογικές, αρχαιολογικές και εικονογραφικές πηγές, καθώς και στην μελέτη της ιστορίας και της εργογραφίας της νεοελληνικής έντεχνης μουσικής του 19^{ου} και του 20^{ού} αιώνα. Επίσης, και κυρίως στην ιστορική και αναλυτική μελέτη της μουσικής του Μανώλη Καλομοίρη και άλλων εκπροσώπων της Εθνικής Σχολής. Έχει μελετήσει επίσης ιδιαίτερα το έργο των Μπαχ, Μπραμς, Σοπέν, Μέντελσον, Ρ. Στράους και Στραβίνσκυ και έχει δημοσιεύσει σχετικές μελέτες. Ο Νίκος Μαλιάρας είναι διευθυντής της Μικτής Χορωδίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών από την ίδρυσή της (1998), με την οποία έχει εμφανιστεί στην Ελλάδα και το εξωτερικό, καθώς και της Παιδικής Χορωδίας «Μανώλης Καλομοίρης», η οποία είχε δεκαπενταετή συνεργασία με την Εθνική Λυρική Σκηνή, το Φεστιβάλ Αθηνών, και το Μέγαρο Μουσικής. Είναι ακόμη ιδρυτικό μέλος και αντιπρόεδρος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας, συντονιστής της Ερευνητικής Ομάδας για την Νεοελληνική Μουσική (19ος-21ος αι.) της ίδιας εταιρείας, ιδρυτής και πρόεδρος της Φιλαρμόνιας Ορχήστρας Αθηνών, πρόεδρος του ΔΣ της Αθηναϊκής Συμφωνικής Ορχήστρας Νέων (ΑΣΟΝ), γενικός γραμματέας του Συλλόγου «Μανώλης Καλομοίρης» και μέλος του Συλλόγου των Φύλων της Ελληνικής Μουσικής Βιβλιοθήκης. Από το 2013 ως το 2016 διετέλεσε πρόεδρος της Καλλιτεχνικής Επιτροπής Μουσικών Σχολείων του Υπουργείου Παιδείας.

Εύα Μαντζουράνη: Μουσικολόγος, λέκτορας, και ακαδημαϊκή σύμβουλος (academic coach and mentor). Διδάσκει μουσικολογία στο Kingston University – Hong Kong University (SPACE). Τα ακαδημαϊκά της προσόντα συμπεριλαμβάνουν διδακτορικό από το King's College – London, MMus στη θεωρία και ανάλυση της μουσικής & MMus στην ιστορική μουσικολογία από το Goldsmiths – University of London,

καθώς και πτυχίο από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Μεταξύ άλλων, οι δημοσιεύσεις της περιλαμβάνουν άρθρα για μουσικολογικά ζητήματα και για τη μουσική του Νίκου Σκαλκώτα, το βιβλίο *The Life and Twelve-Note Music of Nikos Skalkottas* (Ashgate, 2011), την επιμέλεια του βιβλίου *Polish Music Since 1945* (Musica Iagellonica, 2013), και την κριτική έκδοση του Κοντσέρτου για βιολί του Νίκου Σκαλκώτα (Universal Edition, Vienna).

Δήμητρα Μπαντέκα: Γεννήθηκε στην Αθήνα. Ξεκίνησε τις σπουδές της στο Ελληνικό Ωδείο, με καθηγητή πιάνου τον Ευάγγελο Κατσάμπα και απέκτησε πτυχίο και δίπλωμα πιάνου με τη Φανή Καραγιάννη στο Ωδείο Φίλιππος Νάκας. Σπούδασε ανώτερα θεωρητικά με το Θάνο Γκουντάνο (πτυχίο αρμονίας). Είναι απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών του ΑΠΘ. Έχει παρακολουθήσει σεμινάρια πιάνου, θεωρητικών, μουσικής δωματίου και μουσικής παιδαγωγικής με τους: Ν. Χατζηνίκο, Δ. Τουφεξή, Α. Παπαστεφάνου, Δ. Δημόπουλο, L. Boyadjieva, Ε. Μελιγκοπούλου, Φ. Καραγιάννη, Β. Κίτσο και Γ. Γκουράνη. Εκπονεί τη διδακτορική της διατριβή από το 2014, στο πεδίο της ιστορικής μουσικολογίας, με επιβλέπουσα την Εύη Νίκα - Σαμψών. Διδάσκει μουσική σε ωδεία και ιδιωτικά σχολεία από το 2012.

Εύη Νίκα-Σαμψών: Καθηγήτρια ιστορικής μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Γεννήθηκε στην Αθήνα και σπούδασε μουσική στο Εθνικό Ωδείο. Ακολούθησαν σπουδές μουσικολογίας, θεατρολογίας με έμφαση στη δραματολογία της όπερας του 19^{ου} αιώνα και νεότερης γερμανικής φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου (Ludwig-Maximilians-Universität München: Magister Artium και Dr. phil.). Δίδαξε μαθήματα ιστορικής μουσικολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και δραματολογίας της όπερας στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Έχει συνεργαστεί με την Εθνική Λυρική Σκηνή, την *Εκδοτική Αθηνών*, το Γ' Πρόγραμμα της Ε.Ρ.Α. Από τον Σεπτέμβριο του 1991 είχε τακτική συνεργασία με τον Τομέα Εκδόσεων του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών, όπου έχει αναλάβει την επιμέλεια πολλών εκδόσεων του Ο.Μ.Α., στις οποίες έχει δημοσιεύσει πολυάριθμα εξειδικευμένα μουσικολογικά κείμενα. Ερευνητικά πεδία: ιστοριογραφία της μουσικής του 18ου και 19ου αιώνα, όπερα και είδη του μουσικού θεάτρου, η συνθετική υφή της κλασικής εποχής και του ρομαντισμού, η νεοελληνική μουσική, ζητήματα μεθοδολογίας της μουσικολογικής επιστήμης. Έχει συμμετάσχει επίσης στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «European Master's Degree in Human Rights and Democratisation» της Έδρας UNESCO για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα και την ειρήνη του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και ήταν ακαδημαϊκά υπεύθυνη του ερευνητικού προγράμματος *Opera-Oberta*, στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας του Α.Π.Θ. με το Gran Teatre del Liceu της Βαρκελώνης. Το ερευνητικό πρόγραμμα *Opera-Oberta* υλοποιήθηκε με τη στήριξη της Επιτροπής Ερευνών του Α.Π.Θ. Συμμετείχε σε διεθνή και πανελλήνια συνέδρια και ημερίδες ως εισηγήτρια και ως μέλος σε πολλές οργανωτικές και επιστημονικές επιτροπές συνεδρίων. Έχει διατελέσει επίσης μέλος πολλών εκπαιδευτικών και ακαδημαϊκών επιτροπών. Υπήρξε πρόεδρος και αντιπρόεδρος της Καλλιτεχνικής Επιτροπής για τα Μουσικά Σχολεία του Υπουργείου Παιδείας. Έχει διατελέσει για μεγάλο χρονικό διάστημα γενική γραμματέας του Εθνικού Συμβουλίου Μουσικής-Unesco. Είναι πρόεδρος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. (3η θητεία). Είναι επίσης πρόεδρος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας και μέλος της Διεθνούς Εταιρείας Μουσικολογίας (International Musicological Society - IMS).

Μαρία Ντούρου: Γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε πιάνο, αρμονία, αντίστιξη, φούγκα στο Εθνικό Ωδείο και σύνθεση στην École Normale de Musique de Paris και στο Ωδείο Athenaenon. Έργα της έχουν ερμηνευτεί στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Είναι διδάκτωρ του Τ.Μ.Σ του Ε.Κ.Π.Α. με έμφαση στην ιστορική-συστηματική μουσικολογία. Η διατριβή της πραγματεύεται την ύστερη περίοδο της συνθετικής δημιουργίας του Γ. Α. Παπαϊωάννου (εποπτεύουσα καθηγήτρια: Ολυμπία Φράγκου-Ψυχοπαίδη). Ως μουσικολόγος, έχει επιμεληθεί την έκδοση του έργου της Μ. Καλογρίδου, τη Γ' έκδοση του καταλόγου έργων του Γ. Α. Παπαϊωάννου και έχει δώσει διαλέξεις για το έργο του Γ. Α. Παπαϊωάννου. Έχει συμμετάσχει σε μουσικολογικά και μουσικοπαιδαγωγικά συνέδρια. Έχει εργαστεί για την εκπαιδευτική τηλεόραση. Είναι μέλος της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών από το 2000 και της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας. Έχει εκπονήσει πρόγραμμα σπουδών και οδηγό εκπαιδευτικού για το μάθημα "Ευρωπαϊκή μουσική ιστορία" για τα μουσικά γυμνάσια. Κατά καιρούς διδάσκει με γνωστικό αντικείμενο θεωρητικά της μουσικής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. δυνάμει του Π.Δ. 407, διευθύντρια του Μουσικού Σχολείου Σιάτιστας από το 2011 και γενική συντονίστρια και καθοδηγήτρια των μουσικών συνόλων του. Γνωρίζει γαλλικά, αγγλικά, ισπανικά. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Α.Π.Θ. Διαβάζει και γράφει ποίηση. Ποιήματά της έχουν δημοσιευτεί στον ημερήσιο τύπο και στο Β' Τόμο της Ποιητικής Ανθολογίας του Εκδ. Οίκου 'Νέα Σκέψη'.

Ομάδα Παλαιογραφίας Βυζαντινής Μουσικής από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης: Ιδρύθηκε το 2006 και λειτουργεί ως ένα μικρό εργαστήριο, που συμπληρώνει το μάθημα παλαιογραφίας βυζαντινής μουσικής στο Τμήμα Μουσικών

Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Φέρει χαρακτήρα εκπαιδευτικό και ερευνητικό. Έχει ως σκοπό τη διεύρυνση και εμβάθυνση γνώσεων σχετικά με την παλαιά βυζαντινή παρασημαντική, την αναζήτηση νέων προσεγγίσεων στη διδασκαλία παλαιογραφίας της βυζαντινής μουσικής και την ετοιμασία μελλόντων επιστημών στον τομέα αυτό. Ταυτόχρονα, η *Ομάδα* είναι ανοιχτή και προς την κοινωνία, θέλοντας να φέρει την ομορφιά του βυζαντινού μουσικού θησαυρού και προς το ευρύτερο κοινό. Η *Ομάδα* συνεργάζεται με παραδοσιακούς ψάλτες και με διάφορα άλλα σχήματα. Μέχρι σήμερα πραγματοποιήσε σειρά εισηγήσεων και εργαστηρίων σε διεθνή συνέδρια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, καθώς και σε masterclasses βυζαντινής μουσικής, συναυλίες και διάφορες άλλες παραστάσεις. Υπεύθυνη της *Ομάδας* είναι η Μαρία Αλεξάνδρου, επίκουρη καθηγήτρια του ΤΜΣ του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Νίκος Ορδουλίδης: Σπούδασε στο University of Leeds της Αγγλίας (διδακτορικό στην *λαϊκή μουσικολογία* και μεταπτυχιακό στην *μουσική εκτέλεση*) και στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας (πτυχιούχος του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης). Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα κινούνται γύρω από τον μουσικό συγκρητισμό που διέπει τα μουσικά είδη και ιδιώματα. Επίσης, οι πρακτικές εκτέλεσης και η παιδαγωγική προσέγγιση του λαϊκού πιάνου συνιστούν μία έτερη πτυχή της ερευνητικής του δραστηριότητας. Είναι ενεργός συνθέτης με πέντε δισκογραφικές δουλειές· μέλος του Modern Greek Studies Association, του ελληνικού παραρτήματος του International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres και της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας. Διδάσκει ως πανεπιστημιακός υπότροφος στο Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής του ΤΕΙ Ηπείρου από το 2015 και έχει εκδώσει δύο μουσικολογικά συγγράμματα: *Η δισκογραφική καριέρα του Βασίλη Τσιτσάνη (1936-1983). Ανάλυση της μουσικής του και τα προβλήματα της έρευνας στην ελληνική λαϊκή μουσική* (Ιανός, 2014)· *Συννεφιασμένη Κυριακή και Τη Υπερμάχω – Καθρέφτισμα ή αντικατοπτρισμός;* (Fagotto, 2017).

Πηνελόπη Παπαγιαννοπούλου: Γεννήθηκε στον Πειραιά, ολοκλήρωσε τις μουσικές σπουδές ανωτέρων θεωρητικών και πιάνου στο Αριστοτέλειο Ωδείο Πειραιά. Είναι απόφοιτη (2012) του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Από το 2013 είναι υποψήφια διδάκτωρ στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με επιβλέποντα καθηγητή τον κ. Κ. Τσούγκρα και θεματολογία που αφορά στα διπλά κοντσέρτα του Νίκου Σκαλκώτα. Έχει συμμετάσχει ως ομιλήτρια στην 1^η Συνάντηση Νέων Επιστημόνων που οργανώθηκε στη μουσική βιβλιοθήκη Λίλιαν Βουδούρη (Αθήνα, 2012), στο 7^ο και 8^ο Διατμηματικό Μουσικολογικό Συνέδριο (Κέρκυρα 2015 και Αθήνα 2016) καθώς και στο διεθνές μουσικολογικό συνέδριο με θέμα "Modus-Modi-Modality" (Κύπρος 2017).

Γεωργία Πετρούδη: Η Γεωργία Πετρούδη είναι επίκουρη καθηγήτρια μουσικολογίας στο Τμήμα Τεχνών του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου. Είναι αριστούχος απόφοιτος του πανεπιστημίου Wittenberg των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής στην εκτέλεση πιάνου και όμποε, έχοντας κερδίσει πρώτα βραβεία σε διαγωνισμούς κατά τη διάρκεια των σπουδών της εκεί. Συνέχισε τις σπουδές της στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Sheffield, από το οποίο κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο στην εκτέλεση πιάνου και διδακτορικό σε θέματα ιστορικής μουσικολογίας. Πέραν από ανακοινώσεις σε διεθνή συνέδρια μουσικολογίας έχει δημοσιεύσει και αριθμό άρθρων.

Νίκος Πουλάκης: Ο Νίκος Πουλάκης είναι μέλος ΕΤΕΠ στο Εργαστήριο Εθνομουσικολογίας και Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου διδάσκει εθνογραφικό φιλμ, κινηματογραφική μουσική και εφαρμοσμένη εθνομουσικολογία. Είναι ΣΕΠ στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο στο Πρόγραμμα «Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό» («Νεοελληνικό Θέατρο – Κινηματογράφος») και έχει διδάξει εθνομουσικολογία, κινηματογραφική μουσική, εθνογραφικό φιλμ και μουσικά πολυμέσα στο ΤΕΙ Ηπείρου. Είναι μέλος της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού *Πολυφωνία*, της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας, της Ελληνικής Εταιρείας Ακουστικής Οικολογίας, του Media Anthropology Network και του International Music and Media Research Group. Ως ερευνητής έχει συμμετάσχει σε περισσότερα από 25 προγράμματα, ως ερμηνευτής και συνθέτης έχει λάβει μέρος σε συναυλίες στην Ελλάδα και στο εξωτερικό και ως επιμελητής μουσικών εκδόσεων έχει συνεργαστεί με μεγάλους εκδοτικούς οίκους και πολιτιστικούς φορείς. Επίσης, έχει διδάξει μουσική στη δημόσια και την ιδιωτική εκπαίδευση και είναι καλλιτεχνικός διευθυντής στη Μουσική Σχολή Ιφιγένειας Μανεσιώτη. Δημοσιεύσεις του περιλαμβάνονται σε βιβλία, συλλογικούς τόμους και περιοδικά και αναφέρονται στη μουσική, τον κινηματογράφο, την (εθνο)μουσικολογία, τα ΜΜΕ και την εκπαίδευση. Πρόσφατα κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Orpheus το βιβλίο του *Μουσικολογία και Κινηματογράφος: Κριτικές Προσεγγίσεις στη Μουσική των Σύγχρονων Ελληνικών Ταινιών*.

Λορέντα Ράμου: Πιανίστρια και μουσικολόγος. Έχει δώσει ρεσιτάλ, συναυλίες μουσικής δωματίου και συναυλίες με σύνολα σε πολλά ευρωπαϊκά φεστιβάλ, τις ΗΠΑ, το Μαρόκο και τη Χιλή. Τα ρεσιτάλ της χαρακτηρίζονται από πρωτότυπη θεματολογία με εικαστική, ποιητική ή θεατρική διάσταση. Έχει συνεργαστεί με τον Γάλλο συγγραφέα Pascal Quignard (*Όλα τα πρωινά του κόσμου*), τους συνθέτες Maurice Ohana, George Crumb, Frederic Rzewski και Mauricio Kagel, καθώς και με πολλούς Έλληνες συνθέτες που της έχουν αφιερώσει έργα τους. Έχει ηχογραφήσει 10 CD με έργα Σκαλκώτα, Δραγατάκη, Ιωαννίδη, Γουρζή κ.α. σε εταιρείες όπως οι ECM, NAXOS, BIS, Spektral και η Μουσική Εταιρεία Αθηνών, παράλληλα με συνεχή ερευνητική δραστηριότητα γύρω από το ελληνικό πιανιστικό ρεπερτόριο. Από το 2010 συνεργάζεται με τη Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση ως πιανίστρια, εκπαιδευτικός, συν-διοργανώτρια και επιμελήτρια σε διάφορα προγράμματα σύγχρονης μουσικής. Διδάσκει το πιανιστικό ρεπερτόριο του 20^{ου} και 21^{ου} αιώνα σε σεμινάρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Σπούδασε στο Εθνικό Ωδείο, το Conservatoire National Supérieur de Musique et de Danse de Paris (CNSMDP), το City University (Λονδίνο), το New England Conservatory (Βοστώνη) και είναι διδάκτωρ summa cum laude του Πανεπιστημίου της Σορβόνης και του CNSMDP με θέμα διατριβής «Η μουσική για πιάνο σόλο του Νίκου Σκαλκώτα». Μελέτησε κοντά στους Τώνη Γεωργίου, Claude Helffer, Marie-Françoise Bucquet και Steve Drury, ενώ συμμετείχε σε σεμινάρια με τους Pierre Boulez, Pierre-Laurent Aimard και μέλη του Ensemble Intercontemporain.

Άννα-Μαρία Ρεντζεπέρη: Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Σπούδασε στο Τμήμα Χημείας (πτυχίο, 1987) και στη συνέχεια στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών (πτυχίο με άριστα, 1993) του Αριστοτελείου Παν/μίου Θεσ/νίκης. Με υποτροφία του προγράμματος ERASMUS φοίτησε στο Τμήμα Μουσικολογίας του Παν/μίου Ludwig-Maximilian του Μονάχου (1991-1992). Είναι διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. (PhD, 2002) στον κλάδο της ιστορικής μουσικολογίας. Επίσης σπούδασε στο Κρατικό Ωδείο Θεσ/νίκης ανώτερα θεωρητικά (πτυχίο αρμονίας, 1989) και κλασικό τραγούδι (δίπλωμα με άριστα παμφηφεί, 1991). Έλαβε ενεργά μέρος σε διάφορα σεμινάρια τραγουδιού. Εμφανίστηκε πολλές φορές ως σολίστ και ως διευθύντρια παιδικών χορωδιών και έκανε ηχογραφήσεις για την Ελληνική Ραδιοφωνία και Τηλεόραση. Το ερευνητικό της πεδίο αφορά κυρίως στις εθνικές μουσικές σχολές, τη σύγχρονη νεοελληνική μουσική και τη φωνητική μουσική. Έχει πλούσια εκπαιδευτική και μουσικολογική δραστηριότητα και έχει συγγράψει σημαντικό αριθμό μουσικολογικών δημοσιεύσεων σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά και πρακτικά συνεδρίων. Επίσης έχει συγγράψει μουσικολογικές αναλύσεις για προγράμματα συναυλιών του Οργανισμού Μεγάλου Μουσικής Θεσσαλονίκης και άλλων φορέων. Σήμερα είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Παν/μίου Μακεδονίας στη Θεσσαλονίκη. Είναι ιδρυτικό μέλος της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση (Ε.Ε.Μ.Ε.) και της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας.

Αντωνία Ρουμπή: Η Αντωνία Ρουμπή είναι υποψήφια διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στον κλάδο της Μουσικής Εικονογραφίας. Από το 1999 είναι μέλος της ερευνητικής ομάδας του Αρχείου Μουσικής Εικονογραφίας και Φιλολογικών Πηγών του ΑΠΘ. Από αυτή τη θέση εργάζεται για την καταλογογράφηση και τεκμηρίωση εικονογραφικού υλικού με τη χρήση της ψηφιακής βάσης δεδομένων ΜΙΤΟΣ. Παράλληλα, έχει εργαστεί για την υλοποίηση ερευνητικών προγραμμάτων, την προετοιμασία εκθέσεων και τη διδακτική υποστήριξη των μαθημάτων μουσικής εικονογραφίας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ, ενώ προσφέρει επικουρικό έργο στο Εργαστήριο Έρευνας Μουσικής Εικονογραφίας του Τ.Μ.Σ.-Α.Π.Θ. Είναι μέλος του Study Group for Musical Iconography της IMS και της Ερευνητικής Ομάδας Μουσικής Εικονογραφίας της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας. Έχει συμμετάσχει με ανακοινώσεις σε διεθνή επιστημονικά συνέδρια, ενώ κείμενά της έχουν δημοσιευτεί σε επιστημονικά περιοδικά, έργα αναφοράς και βιβλία στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Καίτη Ρωμανού: Μουσικολόγος. Διδάσκει στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Δίδαξε στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών (1993-2009) και σε ωδεία της Ελλάδας. Ήταν επίσης μουσικοκριτικός στην εφημερίδα *Η Καθημερινή* (1974-1986). Η Καίτη Ρωμανού είναι ερευνήτρια της μουσικής των Ελλήνων στην μ.Χ. εποχή, και έχει πολλές σχετικές δημοσιεύσεις στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα. Ενδεικτικά: (Συνεπιμ.), *Musical Receptions of Greek Antiquity: From the Romantic Era to Modernism* (2016). (Μετάφραση και εισαγωγή), *Great theory of Music by Chrysanthos of Madytos* (2010). *Serbian and Greek Art Music. A Patch to Western Music History* (2009). *Έντεχνη Ελληνική Μουσική στους Νεότερους Χρόνους*, (2006). (Συνεπιμ.), *Η Ελληνική Μουσική στους Ολυμπιακούς Αγώνες και τις Ολυμπιάδες (1858-1896)*, (2004). (Συνεπιμ.), *Η Μουσική Βιβλιοθήκη της Φιλαρμονικής Εταιρείας Κέρκυρας* (2003). Έχει την επιστημονική επίβλεψη του ελληνικού τμήματος του διεθνούς ερευνητικού προγράμματος RIPM (Répertoire International de la Presse Musicale) και έχει συγγράψει αριθμό λημμάτων για την μουσική των Ελλήνων και των Κύπριων στο *Grove Music Online*.

Γιώργος Σακαλλιέρος: Επίκουρος καθηγητής ιστορικής μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με έμφαση στη μελέτη της νεοελληνικής μουσικής (19ος-20ος αι.). Είναι διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών (2005), αριστούχος απόφοιτος του αντίστοιχου Τμήματος του Α.Π.Θ. (1996), καθώς και διπλωματούχος σύνθεσης, ανωτέρων θεωρητικών (τάξη Α. Μπαλτά) και κιθάρας από το Ωδείο Μουσικό Κολλέγιο Θεσσαλονίκης. Έχει πραγματοποιήσει επιστημονικές ανακοινώσεις σε διεθνή συνέδρια μουσικολογίας και ελληνικής φιλολογίας στην Ελλάδα και το εξωτερικό και έχει εκτενή αριθμό ελληνικών και ξενόγλωσσων επιστημονικών δημοσιεύσεων, ενώ συνεργάστηκε, ως συγγραφέας λημμάτων για την ελληνική μουσική, με την έγκριτη διεθνή μουσική εγκυκλοπαίδεια *Grove Music Online*. Είναι συγγραφέας των βιβλίων *Dimitri Mitropoulos and His Works in the 1920s The Introduction of Musical Modernism in Greece* (Athens: Hellenic Music Centre, 2016) και *Γιάννης Κωνσταντινίδης (1903-1984). Ζωή, έργο και συνθετικό ύφος* (Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 2010). Το συνθετικό του έργο περιλαμβάνει περίπου 35 τίτλους, μεταξύ αυτών έργα για ορχήστρα, μουσικής δωματίου, για σόλο όργανα και για χορωδία. Έλαβε το Α΄ Βραβείο του 1ου Πανελληνίου Διαγωνισμού Σύνθεσης "Δημήτρης Δραγατάκης" της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών το 2003. Είναι τακτικό μέλος της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρίας (IMS), της Εταιρίας Διεπιστημονικής Μουσικολογίας (SIM), της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών και ιδρυτικό μέλος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας.

Βασίλειος Σαλτερής: Γεννήθηκε στην Αθήνα το έτος 1981. Αποφοίτησε από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών το 2004 και αναγορεύθηκε διδάκτωρ του ίδιου Τμήματος το 2012. Η διδακτορική του διατριβή με θέμα «*Η παράδοση του μέλους του Παλαιού Στιχηραρίου*» εκπονήθηκε υπό την επίβλεψη του καθηγητή Αχιλλέα Χαλδαιάκη με υποτροφία του Ι.Κ.Υ. και του Ιδρύματος Ωνάση. Το ερευνητικό του ενδιαφέρον εστιάζεται κυρίως στην παράδοση του Στιχηραρίου και ιδίως στην εξέλιξη του κατά την μεταβυζαντινή περίοδο, το φαινόμενο του καλλωπισμού και τις επώνυμες μελοποιήσεις του βιβλίου. Εργάστηκε ως τεκμηριωτής στο έργο "*Ψηφιακή Συλλογή Μουσικής Βιβλιοθήκης Ψάχου*" με υπεύθυνη τεκμηρίωσης την επίκουρη καθηγήτρια Φλώρα Κρητικού. Έχει επίσης πτυχίο βιολιού και ανωτέρων θεωρητικών, καθώς και δίπλωμα βυζαντινής μουσικής. Το 2014 εισήχθη στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης και πραγματοποίησε την πρακτική του άσκηση (2014-2015) στο Τμήμα Μουσικής του Υπουργείου Πολιτισμού, ενώ η τελική του εργασία είχε ως θέμα τον θεσμό της Πολιτιστικής Χορηγίας. Από την αποφοίτησή του μέχρι σήμερα υπηρετεί στη διοίκηση του Ο.Α.Ε.Δ.

Μαριάννα Σιδερί: Σπούδασε πιάνο και θεωρητικά στο Εθνικό Ωδείο Αθηνών, παράρτημα Χαλανδρίου (2000). Είναι απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών (2000). Ολοκλήρωσε κύκλο μεταπτυχιακών σπουδών στο University of Leeds της Αγγλίας, όπου έλαβε τον τίτλο Master of Music στην ιστορική μουσικολογία (2001). Υποστήριξε την διδακτορική της διατριβή με θέμα "Ο καλλιτέχνης ως θεατρικός χαρακτήρας στην ιταλική κωμική όπερα του 18ου και του 19ου αιώνα" στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών (2008). Έχει συμμετάσχει με ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια και συμπόσια στην Ελλάδα. Έχει διδάξει βάσει Π.Δ. 407/80 μαθήματα ιστορίας της όπερας και του μουσικού θεάτρου στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών και στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Έχει συνεισφέρει με δικά της κείμενα σε προγράμματα παραστάσεων της Εθνικής Λυρικής Σκηνής. Έχει συνεργαστεί με την Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη "Λίλιαν Βουδούρη" του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών δίνοντας διαλέξεις στα πλαίσια του εκπαιδευτικού προγράμματος του "Ελεύθερου Μουσικού Εργαστηρίου Μουσικής Παιδείας" με θέμα τη μουσική μπαρόκ και τις όπερες του W. A. Mozart. Έχει εργαστεί ως αναπληρώτρια εκπαιδευτικός μουσικής στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση Ανατολικής Αττικής. Τα τελευταία χρόνια εργάζεται ως αναπληρώτρια μουσικός στο Μουσικό Γυμνάσιο με Λυκειακές Τάξεις Αγρινίου, όπου διδάσκει θεωρητικά ευρωπαϊκής μουσικής.

Χριστίνα Σιδηροπούλου: Γεννήθηκε στην Κομοτηνή. Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου Master of Music του London College of Music του Πανεπιστημίου Thames Valley με ειδিকেύσεις πιάνο, τάξεις I. Kennaway και R. Terroni, μουσική δωματίου, συνοδεία, ανάλυση, και μουσική του 20ού αιώνα υπό τον P. Mead και διατριβή στην ψυχολογία της μουσικής εκτέλεσης, διπλώματος Licentiate in Piano Performance του TVU, διπλώματος πιάνου, άριστα-βραβείο, τάξη Π. Δημητριάδη από το Σύγχρονο Ωδείο Θεσσαλονίκης, ανώτερων θεωρητικών και πτυχιούχος φιλοσοφίας, παιδαγωγικής και ψυχολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ. Συμμετείχε ενεργά σε σειρά σεμιναρίων ερμηνείας, μουσικής δωματίου, συνοδείας και διδασκαλίας πιάνου υπό τους M. Tirimo, R. Terroni, B. Morrison, J. F. Osorio, R. Markson, D. Ellman, Δ. Ευνουχίδου, Γ. Χατζηνίκο. Την καλλιτεχνική της δραστηριότητα συνθέτουν ρεσιτάλ, συναυλίες μουσικής δωματίου, συμμετοχές σε φεστιβάλ στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Ως ντούο με τον Δ. Δελφινόπουλο έχουν παρουσιάσει υπό τους τίτλους *Εθνο-τοπία* και *Εθνο-ιχνηλασίες* ερανίσματα της ανάχνουσας του διεθνούς ρεπερτορίου έργων για βιόλα και πιάνο, στα οποία το παραδοσιακό παρελθόν εθνοτήτων συνυφαίνεται με το διαχρονικό παρόν. Έχει συναρμόσει τη διδασκαλία στην ιδιωτική και δημόσια εκπαίδευση των τριών βαθμίδων με την επιστημονική έρευνα με δημοσιεύσεις για την ερμηνεία,

τη διδασκαλία και την ψυχολογία της μουσικής, καθώς και την μελέτη, παρουσίαση και προαγωγή της σύγχρονης ελληνικής μουσικής δημιουργίας. Είναι ιδρυτικό μέλος του *quintetto contraVento* και του κουαρτέτου *contraVento crossover*. Στις δημοσιεύσεις της περιλαμβάνονται το έργο *Moments* σε Α' εκτέλεση του Ι. Βαλέτ CD Contra-pedal, Contemporary Piano, Irida Classical, *Τα ανέκδοτα έργα των Ελλήνων συνθετών για κοντραμπάσο και πιάνο στην Ελλάδα του 20^{ου} αιώνα*, Δ. Δ. του Ε. Πολίτη, η *Κριτική έκδοση του Γ. Σαχινίδη (1915-1990) Κονσέρτο για κοντραμπάσο και ορχήστρα*, op.26, Edition Orpheus, καθώς και τα *Ιστορικά και ερμηνευτικά στοιχεία για τις 32 Σονάτες για πιάνο του Λ. ν. Beethoven*, των εκδόσεων Μ. Μ. Μ. Η παρουσίαση αποτελεί μέρος της διδακτορικής έρευνας που πραγματοποιεί στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, του Πανεπιστημίου Μακεδονίας στο οποίο είναι διδάσκουσα.

Αναστασία Σιώψη: Καθηγήτρια στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου με ειδικότητα «Αισθητική της μουσικής». Επίσης, διδάσκει την «Ιστορία των τεχνών στην Ευρώπη», σπουδές στον «Ευρωπαϊκό πολιτισμό», στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Οι κύριες ερευνητικές δραστηριότητές της, στην Ελλάδα και το εξωτερικό, είναι κυρίως για τη γερμανική ρομαντική μουσική, ιδιαίτερα τα μουσικά δράματα του Ρίχαρντ Βάγκνερ, όπως επίσης και για τη νεοελληνική έντεχνη μουσική, ιδιαίτερα το έργο του Μανώλη Καλομοίρη και ζητήματα αισθητικά και ιδεολογικά της εποχής της Εθνικής Μουσικής Σχολής, τις Ελληνίδες συνθέτριες, καθώς και για τη μουσική σε μορφές αναβίωσης του αρχαίου ελληνικού δράματος στη νεότερη Ελλάδα. Έχει συγγράψει τις μονογραφίες με τίτλους *Τρία δοκίμια για τον Μανώλη Καλομοίρη* (Αθήνα: Ελληνικές Μουσικολογικές Εκδόσεις 4, Μουσικός Εκδοτικός Οίκος Παπαρηγορίου – Νάκας, 2003), *Η Μουσική στην Ευρώπη του δέκατου ένατου αιώνα*, (Αθήνα: Εκδόσεις Γιώργος Δαρδανός (Αθήνα: Gutenberg, 2005), *Η νεοελληνική πολιτισμική φυσιολογία μέσα από το ρόλο της μουσικής σε αναβιώσεις του αρχαίου δράματος (Μουσικές διαδρομές ως αντανakλάσεις της αρχαίας στη νεότερη Ελλάδα)* (Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg, 2012) και *200 χρόνια από τη γέννηση του Ρίχαρντ Βάγκνερ (1813-1883): Δοκίμια για την αισθητική του έργου του* (Αθήνα: Ελληνικές Μουσικολογικές Εκδόσεις 16, Μουσικός Εκδοτικός Οίκος Παπαρηγορίου – Νάκας, 2013).

Χρύσα Σκαρλάτου: Καθηγήτρια μουσικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, απόφοιτος και υποψήφια διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, στο πεδίο της ιστορικής μουσικολογίας, με επιβλέποντα τον επίκουρο καθηγητή του τμήματος Γιώργο Σακαλλιέρο. Έχει κάνει σπουδές ανώτερων θεωρητικών, φωνητικής και πιάνου και έχει παρακολουθήσει σεμινάρια διεύθυνσης χορωδίας, ορθοφωνίας, φωνητικής και βυζαντινής μουσικής. Έχει πραγματοποιήσει επιστημονικές ανακοινώσεις μουσικολογικού περιεχομένου σε συνέδρια καθώς και ομιλίες σε διεθνή σεμινάρια σχετικά με την εκπαίδευση. Είναι μέλος της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση και της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας. Με την ιδιότητα της εκπαιδευτικού και της διευθύντριας σχολικών χορωδιών έχει λάβει μέρος σε διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα και έχει συμμετάσχει σε συμπράξεις σχολικών χορωδιών και ορχηστρών. Είναι μέλος της χορωδίας της Ε.Ε.Μ.Ε και υπήρξε μέλος της χορωδίας του Α.Π.Θ. και της Μακεδονικής Καλλιτεχνικής Εταιρείας «Τέχνη». Επίσης έχει συμμετάσχει σε διάφορες θεατρικές παραστάσεις και εδώ και τρία χρόνια είναι μέλος του Ελληνικού Playback Θεάτρου.

Μαρία Σουρτζή: Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1976. Σπούδασε μουσική θεωρία στο Πανεπιστήμιο Μουσικής και Παραστατικών Τεχνών της Βιέννης, απ' όπου αποφοίτησε το 2003 με διάκριση, αποσπώντας τον τίτλο Magistra Artium. Από το ίδιο Πανεπιστήμιο έλαβε το 2007 το διδακτορικό της δίπλωμα με διάκριση (θέμα διατριβής: *Η τεχνική του κανόνα στο ύστερο οργανικό έργο του Anton Webern*, επιβλέπων καθηγητής: Prof. Dr. Dieter Torkewitz). Επίσης, σπούδασε στο Εθνικό Ωδείο Χαλανδρίου και Αθηνών πιάνο (δίπλωμα με άριστα, τάξη Μαρίας Κανατσούλη), βιολί και ανώτερα θεωρητικά, καθώς και στο ωδείο Athenaenon (πτυχίο φούγκας με άριστα, τάξη Παναγιώτη Αδάμ). Έχει κάνει εισηγήσεις σε συνέδρια στην Ελλάδα και στη Γερμανία και έχει δώσει διαλέξεις στο Πανεπιστήμιο Μουσικής και Παραστατικών Τεχνών της Βιέννης, στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθώς και σε διάφορα ωδεία των Αθηνών. Άρθρα της έχουν δημοσιευθεί σε επιστημονικά περιοδικά και σε συλλογικούς τόμους. Έχει συγγράψει τρία βιβλία πάνω σε αναλύσεις έργων των Mozart, Schubert και Webern. Εργάζεται στο Μουσικό Γυμνάσιο και Λύκειο Παλλήνης ως μόνιμη καθηγήτρια θεωρητικών και πιάνου. Είναι παντρεμένη και μητέρα τριών παιδιών.

Δημοσθένης Σπανουδάκης: Σπούδασε στο Μουσικό Γυμνάσιο-Λύκειο Θεσσαλονίκης. Πήρε πτυχίο αντιστιζής (Ωδείο Φ. Νάκας 2007), πτυχίο και δίπλωμα βυζαντινής μουσικής (Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης 2006 & 2009). Το 2008 αποφοίτησε από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών (Τ.Μ.Σ.) του Α.Π.Θ. Έλαβε μεταπτυχιακό στην βυζαντινή μουσικολογία (Θεολογική Σχολή, Α.Π.Θ., 2012). Συμμετέχει ως εισηγητής σε διεθνή συνέδρια. Εργάζεται ως καθηγητής μουσικής (πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση). Από το 2012 είναι υποψήφιος διδάκτορας βυζαντινής μουσικής (επιβλέπουσα: Μ. Αλεξάνδρου, Τ.Μ.Σ., Α.Π.Θ.) ως υπότροφος του Ι.Κ.Υ. Είναι μέλος της Ομάδας Παλαιογραφίας Βυζαντινής

Μουσικής από το 2006 (Τ.Μ.Σ., Α.Π.Θ.) και της Ερευνητικής Ομάδας Βυζαντινών Μουσικών Σπουδών της Ε.Μ.Ε. από το 2015.

Ιάκωβος Στάινχάουερ: Σπουδές μουσικολογίας και ιστορίας τέχνης στο Πανεπιστήμιο Johann-Wolfgang-Goethe της Φρανκφούρτης. Διδακτορικό στο ίδιο πανεπιστήμιο το 2005. Διδασκαλία στο Τμήμα Μουσικολογίας του Johann Wolfgang Goethe-Universität της Φρανκφούρτης, στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, στο Τμήμα Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κρήτης (θέση Μιχελή), καθώς και στο πρόγραμμα "Ακαδημία Πλάτωνος" του Πανεπιστημίου Αθηνών. Δημοσιεύσεις, ερευνητικά και διδακτικά πεδία στην αισθητική της μουσικής και των άλλων τεχνών και στη μουσική του κινηματογράφου.

Αθανάσιος Τρικούπης: Γεννήθηκε στην Αλεξανδρούπολη. Σπούδασε αρχικά στην Αθήνα (δίπλωμα πιάνου, δίπλωμα σύνθεσης, δίπλωμα τσέμπαλου, Μηχ/γος - Μηχ/κος Ε.Μ.Π.). Ολοκλήρωσε τις σπουδές του στο πιάνο στο Conservatoire Européen de Musique de Paris και τις σπουδές σύνθεσης στο Μουσικό Πανεπιστήμιο του Graz. Ακολούθως πραγματοποίησε διδακτορικές σπουδές στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. Από το 2012 έως το 2015 συνεργάστηκε με το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ ως μεταδιδακτορικός ερευνητής με σκοπό τη δημιουργία ψηφιακού αρχείου ελληνικής μουσικής. Καρπός της έρευνάς τους είναι επίσης η μονογραφία με τίτλο «*Western Music in Hellenic Communities. Musicians and Institutions*».

Γεωργία-Μαρία Τσερπέ: Αριστούχος πτυχιούχος πιάνου και θεωρητικών του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης, καθώς και πτυχιούχος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. Επίσης, είναι αριστούχος διδάκτωρ του ιδίου Τμήματος και κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος με άριστα από το Τμήμα Φιλοσοφίας του Α.Π.Θ. Τα επιστημονικά και ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στα γνωστικά αντικείμενα της ιστορικής μουσικολογίας και της αισθητικής (19^{ος}-20^{ός} αι.) με έμφαση στην αναλυτική εξέταση του έργου Ελλήνων συνθετών σε σύγκριση με Ευρωπαίους συνθέτες. Ως μουσικολόγος έχει πάρει μέρος σε διεθνή συνέδρια, έχει δώσει διαλέξεις και έχει διδάξει σε επιμορφωτικά προγράμματα για εκπαιδευτικούς μουσικής και διαφόρων ειδικοτήτων, καθώς ακόμη έχει συγγράψει κείμενα για προγράμματα συναυλιών και για δισκογραφία έργων από Έλληνες εκτελεστές. Η καλλιτεχνική της δραστηριότητα επικεντρώνεται στη συνοδεία τραγουδιού και στη συμμετοχή σε σύνολα μουσικής δωματίου. Εργάζεται ως σχολική σύμβουλος εκπαιδευτικών μουσικής στην Περιφερειακή Διεύθυνση Δ/θμιας Εκπαίδευσης Κ. Μακεδονίας.

Μάρκος Τσέτσος: Καθηγητής αισθητικής της μουσικής στο Τ.Μ.Σ. του Ε.Κ.Π.Α. Οι δημοσιεύσεις του περιλαμβάνουν έξι βιβλία (*Νεοελληνική μουσική. Δοκίμια ιδεολογικής και θεσμικής κριτικής*, 2013· *Η μουσική στη νεότερη φιλοσοφία*, 2012· *Στοιχεία και περιβάλλοντα της μουσικής*, 2012· *Εθνικισμός και λαϊκισμός στη νεοελληνική μουσική*, 2011· *Βασικές μέθοδοι ενορχήστρωσης*, 2006· *Βούληση και ήχος*, 2004) και πολυάριθμες μελέτες αισθητικής της μουσικής, γενικής αισθητικής και αισθητικής της νεοελληνικής έντεχνης και δημοφιλούς μουσικής. Είναι μέλος της Διεθνούς Εταιρείας Helmut Plessner και ιδρυτικό μέλος της Ε.Μ.Ε., ενώ διετέλεσε συνεργάτης του Ι.Κ.Υ., του οποίου υπήρξε υπότροφος, και της μουσικής εγκυκλοπαίδειας *Die Musik in Geschichte und Gegenwart* (MGG). Είναι μέλος της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού *Μουσικολογία* και επιστημονικός συνεργάτης του περιοδικού *Αξιολογικά*. Σπούδασε κλασική κιθάρα στο Εθνικό Ωδείο με τον Δ. Φάμπα (1979-1986) και διεύθυνση ορχήστρας στα Κρατικά Ωδεία της Μόσχας και της Αγίας Πετρούπολης Ρωσίας (1987-1993). Ως κιθαριστής δραστηριοποιείται από το 1981 και ως αρχιμουσικός από το 1990.

Κώστας Τσούγκρας: Ο Κώστας Τσούγκρας γεννήθηκε στο Βόλο το 1966. Σπούδασε μουσική στο Ελληνικό Ωδείο Βόλου και στο Νέο Ωδείο Θεσσαλονίκης (πτυχία ακορντεόν και θεωρητικών, δίπλωμα σύνθεσης). Είναι απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ., στο οποίο και ολοκλήρωσε τη διδακτορική του διατριβή πάνω στα 44 κομμάτια για πιάνο του Γ. Κωνσταντινίδη. Εργασίες του έχουν δημοσιευθεί σε συλλογικούς τόμους (*Routledge, Springer, Grove Music Online*), περιοδικά (*Musicae Scientiae, Journal of Interdisciplinary Music Studies, Music Perception, JNMR, Quaderni dell' Istituto Liszt, Μουσικολογία, Πολυφωνία*, κ.α.) και πρακτικά συνεδρίων. Είναι αναπληρωτής καθηγητής συστηματικής μουσικολογίας του Τ.Μ.Σ. του Α.Π.Θ. Είναι μέλος της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών και έργα του έχουν παρουσιαστεί από καταξιωμένους μουσικούς και σύνολα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, Ελληνικό Συγκρότημα Σύγχρονης Μουσικής, Νέο Ελληνικό Κουαρτέτο, dissonART Ensemble, Piandaemonium, κ.α.).

Ιωάννης Φούλιας: Επίκουρος καθηγητής συστηματικής μουσικολογίας και θεωρίας της μουσικής (18ου-19ου αιώνας) στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (προσωπική ιστοσελίδα: <http://users.uoa.gr/~foulias>). Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1976. Πραγματοποίησε μουσικές σπουδές στο Δημοτικό Ωδείο Καλαμάτας (πτυχία αρμονίας, αντιστίξεως, φούγκας και πιάνου,

1994-1998) και σπούδασε μουσικολογία στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών (πτυχίο το 1999 και διδακτορικό δίπλωμα το 2005, με διατριβή για τα *Αργά μέρη σε μορφές σονάτας στην κλασική περίοδο*). Είναι μέλος της συντακτικής και της επιστημονικής επιτροπής του περιοδικού *Πολυφωνία* καθώς και των αντίστοιχων επιτροπών του περιοδικού *Μουσικολογία*, συνάμα δε ιδρυτικό μέλος και Γενικός Γραμματέας της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας. Έχει συμμετάσχει στο διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα RIPM, σε επιστημονικές ημερίδες και διεθνή συνέδρια. Έχει επίσης δημοσιεύσει δεκάδες πρωτότυπα άρθρα, καθώς και μεταφράσεις βιβλίων (των R. Wagner, K. Φλώρου και N. Cook) αλλά και μικρότερων μελετών. Από τον εκδοτικό οίκο «Παπαρηγορίου – Νάκας» κυκλοφορούν οι μονογραφίες του *Οι δύο σονάτες για πιάνο του Δημήτρη Μητρόπουλου: Από τον ύστερο ρομαντισμό στην Εθνική Σχολή Μουσικής* (2011) και *Οι συμφωνίες κατά τις οβιδιανές Μεταμορφώσεις του Carl Ditters von Dittersdorf: Συμβολή στην αποκατάσταση ενός έργου-σταθμού στην ιστορία της προγραμματικής μουσικής* (2015). Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εμπίπτουν στα ακόλουθα πεδία: θεωρία των μουσικών μορφών (από τον 18ο έως τον 21ο αιώνα), εξελικτική θεώρηση ειδών και μορφών της ενόργανης μουσικής στο μπαρόκ, τον κλασικισμό και τον ρομαντισμό, μορφολογία και μουσική ανάλυση.

Αχιλλέας Χαλδαιάκης: Καθηγητής της βυζαντινής μουσικολογίας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Διδάσκει σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο μαθήματα γύρω από τη βυζαντινή μουσική, τόσο στο Τμήμα του όσο και σε άλλα πανεπιστημιακά τμήματα ή εκπαιδευτικούς φορείς της Ελλάδας και του Εξωτερικού. Την προσωπική του θέαση και προσέγγιση αυτού του ιδιαίτερου γνωστικού αντικειμένου διακρίνει η μελέτη, ανάλυση και κατανόηση της θεωρίας, της ιστορίας ή και της αισθητικής της μουσικής μέσα από την πρακτική της έκφραση, καθώς πιστεύει ακράδαντα ότι ο συνδυασμός θεωρίας και πράξης εξασφαλίζει τις καλύτερες προϋποθέσεις ουσιαστικής γνώσης του φαινομένου της μουσικής δημιουργίας. Αυτήν την άποψη καταγράφει στο εκτεταμένο (με πάνω από 150 τίτλους) δημοσιευμένο έργο του, αλλά και τις ίδιες ακαδημαϊκές απόψεις υποστηρίζει σε διάφορα συνέδρια στην Ελλάδα και κυρίως στο Εξωτερικό, ενώ με την παράλληλη καλλιτεχνική του δραστηριότητα προβάλλει αντίστοιχα και την πρακτική εφαρμογή οποιασδήποτε θεωρητικής άποψης. Η συνολική διεθνής δραστηριότητά του, ως διφυούς μουσικού: επιστήμονα ερευνητή και πανεπιστημιακού δασκάλου, αλλά και καλλιτέχνη ερμηνευτή και διευθυντή και υπευθύνου αντίστοιχων μουσικών σχημάτων, στοχεύει ακριβώς στην πολυπρισματική και σφαιρική και καινοφανή προσέγγιση της βυζαντινής μουσικολογίας.

Κώστας Χάρδας: Ο Κώστας Χάρδας είναι επίκουρος καθηγητής συστηματικής μουσικολογίας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. Σπούδασε πιάνο και ανώτερα θεωρητικά στο Αθηναϊκό Ωδείο και μουσικολογία στο Α.Π.Θ. Υποτροφία της Ακαδημίας Αθηνών του έδωσε τη δυνατότητα να αποκτήσει Master από το Πανεπιστήμιο του Λονδίνου και διδακτορική διατριβή από το Πανεπιστήμιο του Surrey. Έχει παρουσιάσει ανακοινώσεις σε συνέδρια και έχει δημοσιεύσει άρθρα, λήμματα και κεφάλαια βιβλίων στα παρακάτω πεδία: ανάλυση και θεωρία της μουσικής, νεοελληνική μουσική, μουσική του δέκατου ένατου και του εικοστού αιώνα, ερευνητική προσέγγιση στη μουσική εκτέλεση. Πρόσφατες δραστηριότητες: διάλεξη στο Τμήμα Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κολούμπια, κεντρικός ομιλητής συνεδρίου της College Music Society στις Η.Π.Α., συγγραφή επτά λημμάτων για την έγκριτη μουσική εγκυκλοπαίδεια *Grove Music Online* και τριών κεφαλαίων για συλλογικούς τόμους από εκδοτικούς οίκους του εξωτερικού. Είναι ο ιδρυτής της ερευνητικής ομάδας για τη μουσική εκτέλεση της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας. Ως πιανίστας έχει μαθητεύσει δίπλα στους Γιολάντα Σεβέρη, Δόμνα Ευνουχίδου, John Bingham, Μαρτίνο Τιρίμο, Roberto Szidon και Philip Fowke. Εμφανίστηκε σε ρεσιτάλ και συναυλίες μουσικής δωματίου στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (Αγγλία, Τσεχία, Βέλγιο, Η.Π.Α.). Είναι ιδρυτικό μέλος του συνόλου *Piandemonium* (12 πιανίστες-6 πιάνα). Η ηχογράφηση του (CD) με έργα για σόλο πιάνο και μουσικής δωματίου του Γ. Α. Παπαϊωάννου για την εταιρία Naxos βραβεύτηκε το 2014 από την Ένωση Ελλήνων Κριτικών Μουσικής και Θεάτρου. Το CD «The American Album», που ηχογράφησε στις Η.Π.Α. με την φλαουτίστα Patricia Surman, κυκλοφόρησε τον Οκτώβριο του 2016 από την αμερικάνικη εταιρία Centaur Records. Το 2016, επίσης συμμετείχε στο επετειακό CD για τον Γιώργο Σισιλιάνο (από την Irida Classical).

Δήμητρα Χόνδρου: Πτυχιούχος μουσικής ερμηνείας (πιάνο) από την Academia de Arte George Enescu Ρουμανίας. Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης στην μουσική ερμηνεία (πιάνο) από το Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Υποψήφια διδάκτωρ μουσικολογίας στο ΤΜΣ του ΑΠΘ.

Χορωδιακό Εργαστήρι του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ.: Το «Χορωδιακό Εργαστήρι του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ.» ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 2016. Τα μέλη του είναι φοιτητές που έχουν ολοκληρώσει τον υποχρεωτικό κύκλο συμμετοχής στη χορωδία του Τμήματος και ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για την περαιτέρω μελέτη και παρουσίαση της χορωδιακής μουσικής. Το ρεπερτόριο της ομάδας αποτελείται από ξένα και ελληνικά χορωδιακά έργα, ενώ δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ανάδειξη έργων σύγχρονων Ελλήνων δημιουργών. Τον Νοέμβριο του 2016, συμμετείχε σε

συνάντηση των ελληνικών πανεπιστημιακών χορωδιών που έγινε στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, αποσπώντας εξαιρετικές κριτικές. Έχει κάνει πολλές εμφανίσεις πλαισιώνοντας μουσικά επίσημες τελετές του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου και επιστημονικές εκδηλώσεις του Τμήματος Μουσικών Σπουδών. Τον Ιούνιο του 2017 συνέπραξε με την Συμφωνική Ορχήστρα του Δήμου Θεσσαλονίκης, στο ανέβασμα της *Λειτουργίας της στέψης* του W. A. Mozart. Το «Χορωδιακό Εργαστήρι» διευθύνει η Εριφύλη Δαμιανού.

Ντόρα Ψαλτοπούλου-Καμίνη: Επίκουρη καθηγήτρια στο γνωστικό αντικείμενο "Μουσικοθεραπεία στην Ειδική Αγωγή" στο Τ.Μ.Σ., Α.Π.Θ. Έχει δημιουργήσει σε όλη την Ελλάδα μακροχρόνιες επιστημονικές συνεργασίες με δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα φροντίδας ατόμων με αναπηρία, όπου έχει συμβάλλει ουσιαστικά στην δημιουργία χώρων μουσικοθεραπείας, καθώς και στην δημιουργία θέσεων εργασίας για μουσικοθεραπευτές. Είναι επιστημονικός συνεργάτης της μονάδας εφήβου της Γ΄ Ψυχιατρικής Κλινικής του ΑΧΕΠΑ και του Θεραπευτηρίου Χρονίων Παθήσεων στα Τρίκαλα. Είναι ιδρυτικό και τακτικό μέλος της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση (ΕΕΜΕ) και του Ελληνικού Συλλόγου Πτυχιούχων Επαγγελματιών Μουσικοθεραπευτών (ΕΣΠΕΜ). Είναι professional member στην Αμερικανική Ένωση Μουσικοθεραπείας (AMTA), από όπου έχει τον τίτλο της Certified Music Therapist (CMT). Είναι τακτικό μέλος της Φροϋδικής Εταιρίας Β.Ε., όπου έχει ολοκληρώσει την εκπαίδευση στην ψυχανάλυση. Συμμετέχει ως εισηγήτρια σε διεθνή συνέδρια και οι τομείς έρευνάς της σχετίζονται με τη μουσικοθεραπεία σε άτομα με αναπηρία, με κοινωνική μουσικοθεραπεία, με μουσικοθεραπεία στην ιατρική και με την εκπαίδευση.

* * *

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η Οργανωτική Επιτροπή του συνεδρίου

Εύη Νίκα-Σαμψών
Κώστας Τσούγκρας
Γιώργος Σακαλλιέρος
Κώστας Χάρδας
Ελένη Καλλιμοπούλου
Θωμάς Αποστολόπουλος

Η Επιστημονική Επιτροπή του συνεδρίου

Εύη Νίκα-Σαμψών
Μάρκος Τσέτσος
Μαρία Αλεξάνδρου
Άννα-Μαρία Ρεντζεπέρη
Κώστας Καρδάμης